

Spis treści

1	Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych	2
2	Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w 2016 roku	32
3	Ocena w zakresie szczepień ochronnych	57
4	Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia	66
5	Ocena stanu sanitarno – higienicznego w zakładach pracy	72
6	Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej	77
7	Ocena stanu sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania	109
8	Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	124

Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych na terenie miasta Zabrze 2017 r.

Państwowa Inspekcja Sanitarna (dalej: PIS) jako wyspecjalizowana instytucja wykonuje zadania z zakresu zdrowia publicznego, poprzez sprawowanie kontroli i nadzoru nad warunkami higieny w różnych dziedzinach życia. W 2017 r. Sekcja HŻŻiPU (dalej: HŻŻiPU) Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Gliwicach (PSSE w Gliwicach) realizowała zadania w ramach nadzoru bieżącego mając na względzie bezpieczeństwo żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.

Głównym celem polityki Unii Europejskiej (dalej: UE) w dziedzinie bezpieczeństwa żywności jest zapewnienie jak najlepszej ochrony zdrowia ludzkiego i interesów konsumentów oraz jednoczesne zagwarantowanie niezakłóconego działania jednolitego rynku. Bezpieczeństwo artykułów spożywczych i produktów żywnościowych sprzedawanych w UE może być zagwarantowane poprzez spełnienie szeregu wymogów, które nakładane są na przedsiębiorców poprzez akty prawne, nad egzekwowaniem których czuwają pracownicy Inspekcji Sanitarnej. Polityka bezpieczeństwa żywności opiera się na zintegrowanym podejściu „**od producenta do konsumenta**”, która obejmuje bezpieczeństwo żywności, zdrowie i dobrostan zwierząt oraz zdrowie roślin jak również gwarantuje możliwość śledzenia pochodzenia żywności od momentu jej wyprodukowania, aż do chwili gdy pojawi się na stole konsumenta. Zakłada przestrzeganie norm zarówno w odniesieniu do żywności wyprodukowanej w UE, jak i do żywności importowanej. Podstawowymi aktami prawnymi określającymi wymogi zdrowotne żywności oraz wymagania dotyczące przestrzegania zasad higieny są: ustawa z 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, która reguluje zagadnienia urzędowej kontroli żywności, a także rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29.04.2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych.

Zagrożenia dla żywności występują już na poziomie **produkcji podstawowej** produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego, w tym celu podstawowym działaniem służb kontrolnych jest intensyfikacja ich wspólnych działań kontrolnych i szkoleniowych

mających na względzie właściwą ochronę zdrowia publicznego. Istotną rolę również odgrywa świadomość przedsiębiorców ponieważ, muszą przestrzegać właściwe wspólnotowe i krajowe przepisy prawne odnoszące się do kontroli zagrożeń w produkcji podstawowej i powiązanych działań.

W związku z powyższym w celu ułatwienia kontaktów z podmiotami opracowano informację skierowaną do producentów sektora spożywczego - w zakresie produkcji podstawowej produktów pochodzenia roślinnego oraz dostaw bezpośrednich środków spożywczych, którą umieszczono na stronie internetowej PSSE w Gliwicach.

W ww. informacji pouczono ww. podmioty działające na rynku spożywczym o konieczności złożenia **wniosku o wpis do rejestru zakładów** podlegających urzędowej kontroli organów PIS.

Na terenie działania tutejszej Stacji znajdują się gospodarstwa rolne zajmujące się produkcją pierwotną pochodzenia roślinnego i sprzedają bezpośrednio. W 2017 r. w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli ujętych było **77** gospodarstw rolnych.

W „Planie działania na 2017 r.” dotyczącym produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach porozumienia w sprawie współdziałania PIS, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa działania kontrolne w zakresie bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Ponadto w ramach zapewnienia bezpieczeństwa żywności na poziomie wspólnotowym funkcjonuje **System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)**, który został opracowany i wdrożony aby zapobiegać przedostawaniu się niebezpiecznej żywności do konsumenta. Produkcja i obrót środków spożywczych składa się często z wielu procesów odbywających się w różnych miejscach na świecie, w których udział bierze duża liczba podmiotów począwszy **od produkcji pierwotnej (rolnej)**, a skończywszy na różnych kanałach dystrybucji, do których dostęp ma konsument ostateczny. RASFF działa w sposób skoordynowany i zintegrowany, gdyż swoim działaniem obejmuje drogę „**od pola do stołu**”. Ponadto zapewnia wczesne przewidywanie zagrożeń i niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań zaradczych. W ramach RASFF w 2017 r. ogółem otrzymano **43** powiadomienia, w tym **23** alarmowe

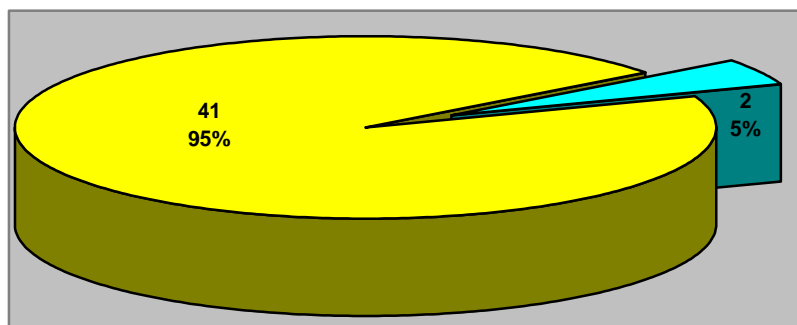
i 20 informacyjnych dotyczyły one w 41 przypadkach niebezpiecznych produktów żywnościowych oraz 2 materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Spośród otrzymanych powiadomień 20 dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, 9 z UE i 14 z „krajów trzecich”.

W związku z otrzymaniem ww. powiadomień RASFF w 2017 r. przeprowadzono łącznie 32 kontrole interwencyjne. Obecność w obrocie niebezpiecznych produktów wymienionych w powiadomieniach RASFF sprawdzana była również podczas pełnienia bieżącego nadzoru podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych.

Tab.1. Ilość powiadomień RASFF z podziałem na kategorie artykułów.

	Suma powiadomień	Żywność	Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością
Ilość powiadomień RASFF	43	41	2

Ilość powiadomień RASFF - Żywność / Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością

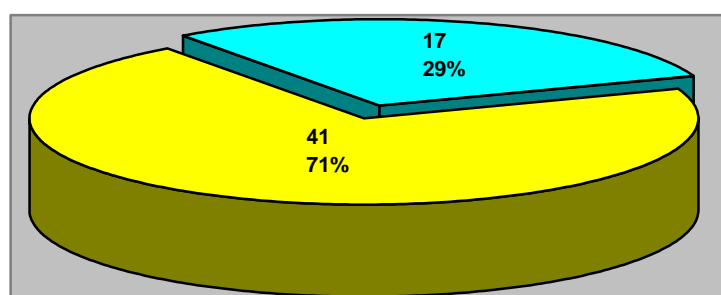
■ Żywność ■ Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością

W roku 2017 z 41 powiadomień RASFF dotyczących żywności, aż 17 dotyczyły suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego. Najczęściej powiadomienia alarmowe i informacyjne dotyczyły wykrycia obecności nieautoryzowanych substancji czynnych w suplementach diety będących w obrocie m. nn. w obiektach zlokalizowanych na obszarze działania PSSE Gliwice. Kontrole sanitarne interwencyjne przeprowadzono zgodnie z załączanymi do powiadomień listami dystrybucji oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego.

Tab.2. Ilość powiadomień RASFF z podziałem na kategorie artykułów.

	Żywność	Suplementy diety i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego
Ilość powiadomień RASFF	41	17

Ilość powiadomień systemu RASFF - Żywność /Suplementy diety i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego

■ Żywność ■ Suplementy diety i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego

Sekcja HŻŻiPU w 2017 roku w ramach urzędowej kontroli żywności sprawowała nadzór nad **5 142** obiektami żywieniowo-żywnościowymi w tym **1632** usytuowanymi na terenie miasta Zabrze.

Tab.3. Wyniki działalności Sekcji HŻŻ i PU na terenie miasta Zabrze w 2017 r.

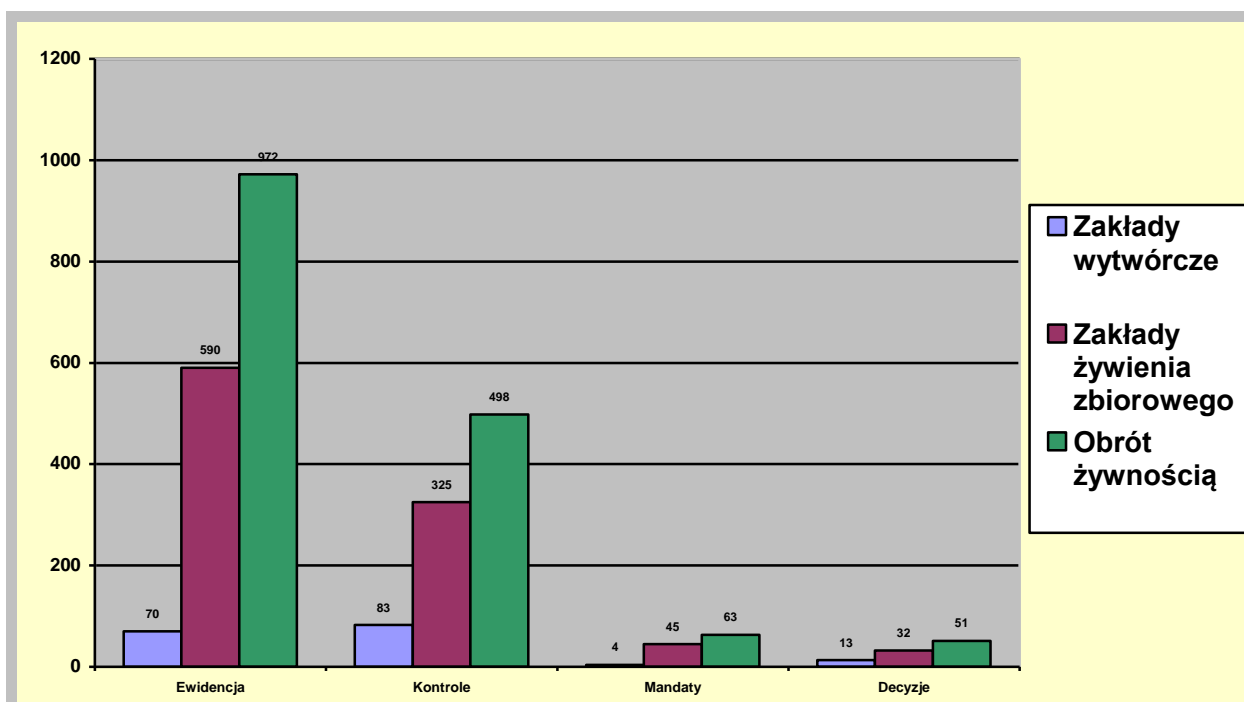
Lp.	Grupa obiektów	Ilość zakładów wg/ewidencji	Ilość kontroli	Decyzje terminowe	Mandaty	
					Ilość	Suma
1	Zakłady wytwórcze (w tym kosmetyków)	70	83	14	4	400
2	Zakłady żywienia zbiorowego	590	325	32	63	9050

3	Miejsca obrotu żywnością i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami (sklepy, kioski, hurtownie, środki transportu)	972	498	51	63	10550
RAZEM		1632	906	96	112	20000

W ocenianym okresie PPIS w Gliwicach (dalej: PPIS w Gliwicach) na terenie miasta Zabrze wydał **96** decyzji administracyjnych w tym **77** nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień technicznych, **2** o nieprzydatności środków spożywczych dla żywienia ludzi oraz **17** przedłużających wykonanie nakazów. Natomiast osoby odpowiedzialne za nieprawidłowy stan sanitarny ukarano **112** mandatami na łączną kwotę **20 000 zł**.

Natomiast w zakładach nowo otwartych lub po zmianie właściciela zgłaszającym się podmiotom wydano **166** decyzji zatwierdzających zakład do prowadzenia działalności.

Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Zabrze w 2017 r.

W zakładach do najczęściej występujących nieprawidłowości w zakresie stanu techniczno – sanitarnego należy:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu: podłóg, ścian, sufitów, drzwi,
- zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością.

Do głównych uchybień i nieprawidłowości w zakresie higieny produkcji i dystrybucji w tej grupie obiektów należy:

- nie zachowanie czystości w pomieszczeniach zakładu,
- nieprawidłowe warunki magazynowania, pakowania, transportu.

Do głównych uchybień w zakresie zarządzania zakładem, kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania bezpieczeństwem żywności należą:

- nieprawidłowe procedury i ich realizacja w zakresie GHP i GMP HACCP,
- brak prowadzonych badań właścicielskich.

W 2017 r. na terenie miasta Zabrze PPIS w Gliwicach wydał **166** decyzji zatwierdzających w zakładach wytwórczych, żywienia zbiorowego i obrotu.

W ramach urzędowej kontroli żywności zgodnie z planem poboru próbek na 2017 r. w okresie sprawozdawczym pobrano **261** próbek środków spożywczych w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, pozostałości pestycydów, metali skażeń promieniotwórczych itd.

Zakłady Wytwórcze

Na terenie działania PSSE w Gliwicach, w mieście Zabrze znajdują się głównie małe i średnie zakłady wytwórcze przeważnie zlokalizowane w budynkach mieszkalnych, w zwartej zabudowie miasta lub w domach jednorodzinnych, co w większości przypadków pozbawia je możliwości rozbudowy i modernizacji. Nadal funkcję podstawową pełnią małe zakłady produkcyjne zatrudniające od 1-10 osób. W ww. zakładach opracowane i stosowane są procedury oraz instrukcje dotyczące zasad GHP i GMP, jednakże nie zawsze prowadzone są systematyczne zapisy potwierdzające ich realizację.

W omawianym okresie na terenie miasta Zabrze zlokalizowanych było **70** zakładów wytwórczych w których, przeprowadzono **83** kontrole sanitarne nałożono **4** mandaty karne na kwotę **400 zł.** oraz wydano **13** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Stan techniczny zakładów produkcyjnych ulega pogorszeniu w związku z niskimi nakładami na bieżące remonty. Wynika to z przyczyn ekonomicznych między innymi z małej podaży na określone produkty żywności i konkurencją dużych dyskontów.

PPIS w Gliwicach nadzoruje dwa duże zakłady produkcyjne **Browar VAN-PUR S.A.** i **Zakład Produkcji Spożywczej „Bellako”** usytuowane na terenie miasta Zabrze.

Browar VAN PUR S.A. prowadzi działalność w zakresie produkcji i sprzedaży piwa butelkowego, puszkowego i w pojemnikach ze stali nierdzewnej. Proces produkcji prowadzony jest w zamkniętych zbiornikach – tankofermentorach, część asortymentu wytwarzana metodą klasyczną, w której proces fermentacji odbywa się w otwartych zbiornikach, a leżakowanie w zamkniętych tankach leżakowych. Rozlew odbywa się na trzech liniach rozlewniczych: butelek, puszek i kegów. W zakładzie jest wdrożony i utrzymany system HACCP. Zakład produkcyjny ponadto posiada stację propagacji drożdży, gdzie namnaża się drożdże wykorzystywane w toku procesu fermentacji. Laboratorium zakładowe przeprowadza analizy fizyko-chemiczne oraz mikrobiologiczne nadzorując prawidłowość prowadzenia procesów technologicznych na każdym etapie produkcji oraz bezpieczeństwo i jakość wyrobów gotowych, a także surowców używanych do produkcji. Zakład znajduje się również pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej ze względu na przekazywanie produktów odpadowych (gęstwa drożdżowa, wysłodziny, obłuszczyzny) na cele paszowe. Podczas przeprowadzonej w 2017 r. kontroli sanitarnej stwierdzono uchybienia w zakresie stanu sanitarno-technicznego tj. zniszczone z ubytkami podłogi oraz przybrudzone miejscowo zawilgocone ściany w hali rozlewni kegów. Strona zobowiązała się do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości do końca 2018 r.

Głównym i wiodącym zakładem działającym na rynku spożywczym od 30 lat produkującym koncentraty spożywcze usytuowany na terenie miasta Zabrze dzielnica Biskupice jest Zakład Produkcji Spożywczej **„Bellako”**. Produkuje szeroki asortyment naturalnych przypraw, aromatów oraz kompozycji aromatyczno – smakowych przygotowywanych pod indywidualne zamówienie klientów z różnych gałęzi branży spożywczej które, stosują najwięksi krajowi producenci oraz pochodzący z krajów Unii

Europejskiej. Wdrożony i utrzymywany, podlegający stałej weryfikacji system HACCP oraz zintegrowany system zarządzania jakością ISO 9001:2000 umożliwiają doskonalenie jakości i podnoszenie stopnia bezpieczeństwa produktów firmy.

W związku z realizacją „Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowych kontroli i monitoringu dla PIS na 2017 r.”, w kierunku GMO w zakładzie pobrano do badań laboratoryjnych 1 próbkę mąki sojowej wyprodukowanej w Serbii. Wyniki badań przedmiotowej próbki nie wykazały obecności sekwencji: p35S, TNOS, pFMV, bar, pat, nptII, P-nos-nptII, ctp2CP4epsps.

Na terenie miasta Zabrze prowadzi działalność firma „**Bochen**” Sp. z o.o. powstała w połowie lat dziewięćdziesiątych, której głównym zakresem działania jest produkcja szerokiego asortymentu pieczywa oraz wyrobów cukierniczych. Produkcja oparta na naturalnych kwasach oraz z dodatkiem polepszaczy. Dystrybucja pieczywa oraz wyrobów ciastkarskich odbywa się w sklepach firmowych Piekarni „Bochen” Sp. z o.o. oraz w innych sieciach handlowych. W 2017 r. w zakładach produkcyjnych tj. piekarni i ciastkarni, zakładzie produkcji kanapek przeprowadzono 11 kontroli sanitarnych, w wyniku, których, na prośbę Strony, wydano 2 prolongaty decyzji terminowych. Ponadto stwierdzono wykonanie pozostałych zaleceń decyzji tj. odnowienie zniszczonej, trudnej do utrzymania w czystości powierzchni podłogi, wymianę lub odnowienie zniszczonych półek i regałów do przechowywania żywności w magazynach i chłodniach zakładu oraz odnowienie zniszczonych pomieszczeń garowni w zakładzie. Ponadto wydano decyzję zatwierdzającą produkcję bułki tartej w pomieszczeniach wydzielonych z piekarni „Bochen”. Firma „Bochen” sp. z o.o. posiada własne laboratorium, które przeprowadza analizy fizykochemiczne i mikrobiologiczne surowców, wyrobów gotowych oraz kontrolujące prawidłowość prowadzonych procesów technologicznych, w tym również mycia i dezynfekcji. Zakłady produkcyjne tj. piekarnia, ciastkarnia oraz zakład produkcji kanapek posiada wdrożony i utrzymany system HACCP.

Pierwszą z powstałych firm zajmująca się produkcją żywności na terenie inwestycyjnym między Mikulczycami a Rokietnicą w obrębie istniejącej strefy ekonomicznej w Zabrzu jest zakład produkcji wyrobów piekarniczo-cukierniczych „**Kłos**”. Zakład w 2017 r. rozszerzył swoją działalność o produkcję lodów rzemieślniczych, sorbetów, które dystrybuowane są do własnych punktów sprzedaży zlokalizowanych na

teren Śląska i Zagłębia. Zakład posiada nowoczesne linie produkcyjne oraz infrastrukturę zapewniającą odpowiednie warunki magazynowania i dystrybucji. Produkcja pieczywa, ciast, żurku, lodów sorbetów oparta jest na starych recepturach. Dzienna produkcja pieczywa i wyrobów półśladkowych to około 10 ton wyrobu gotowego, kanapek 4000, produkcja ciast w tym nietrwałych mikrobiologicznie 1,5 tony w systemie 24 godziny na dobę.

W zakładzie wdrożono system HACCP, w ramach opracowanych procedur i instrukcji prowadzony jest monitoring produktów w zakresie mikrobiologicznym przez firmę zewnętrzną. Utworzony został dział laboratoryjny gdzie opracowywane są nowe technologie i receptury. Do przewozu wyrobów własnej produkcji zakład wyposażony jest 17 w środków transportu. Ponadto firma posiada własną sieć sprzedaży obejmująca 63 sklepy w tym 14 z produkcją i odciekiem pieczywa.

Na rok 2018 planowane są dalsze działania w zakresie rozwoju firmy dotyczące rozbudowy i poszerzenia zakresu produkcji.

Na terenie miasta Zabrze ma swoją siedzibę Firma „**Roker**”, która prowadzi produkcję na potrzeby własnej sieci handlowej. W siedzibie firmy wydzielono zakłady produkcyjne: piekarnię, ciastkarnię, zakład produkcji żurku, działającą w sezonie letnim wytwórnię lodów tradycyjnych oraz zakład produkcji bułki tartej i zakład produkcji kanapek (na bazie wyrobów gotowych, półproduktów, z dodatkiem świeżych warzyw). Ponadto bezpośrednio przy zakładzie produkcyjnym jest prowadzony sklep firmowy z punktem małej gastronomii oferujący klientom gorące napoje z możliwością konsumpcji na miejscu, w obrębie sklepu mieści się również automat do lodów włoskich. Firma posiada własną sieć sprzedaży obejmującą 8 sklepów, 2 kioski, 4 zakłady małej gastronomii oraz ruchomy punkt sprzedaży pieczywa i wyrobów ciastkarskich.

W 2017 r. do kontroli zaplanowano piekarnię, ciastkarnię, wytwórnię lodów tradycyjnych, zakład produkcji kanapek, zakład produkcji żurku oraz automat do lodów umiejscowiony na terenie sklepu firmowego. Automat do lodów włoskich w 2017 r. był wyłączony z użytkowania z powodu awarii urządzenia.

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnych stwierdzono uchybienia w zakresie stanu technicznego w piekarni oraz ciastkarni takie jak: podłogi z ubytkami, zniszczone sufity oraz drzwi wewnętrzne w pomieszczeniach zakładu. Strona złożyła pisemne oświadczenie odnośnie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

W 2017 r. w **Wytwórni wyrobów cukierniczych Pracownia Cukiernicza „LIKMAR”**, przeprowadzono kontrolę kompleksową zgodnie z harmonogramem, która wykazała nieprawidłowości, co skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej na poprawę stanu technicznego. Strona wykonała zalecenia pokontrolne.

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego i otwartego

Na terenie Zabrze zlokalizowanych jest **590** zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego.

W 2017 r. w zakładach żywienia zbiorowego przeprowadzono **325** kontroli sanitarnych w trakcie, których nałożono **45** mandatów karnych na kwotę **9 050 zł** oraz wydano **32** decyzje administracyjne represyjne nakazujące wykonanie stwierdzonych nieprawidłowości podczas kontroli.

Na terenie miasta Zabrze, zlokalizowanych jest między innymi **9** dużych i średnich zakładów prowadzących tzw. „działalność cateringową” w zakresie produkcji dań od surowca do gotowego wyrobu, usług w zakresie przygotowywania posiłków na zamówienie dla stałych odbiorców i indywidualnych zleceń konsumentów. Posiłki transportowane są przeważnie do wydawalni szkolnych, przedszkolnych, żłobków oraz innych zakładów pracy. W zależności od odbiorców oraz warunków technicznych panujących w wydawalniach posiłki wydawane są naczyniach wielokrotnego lub jednorazowego użytku. Zakłady te inwestują w nowoczesny sprzęt i aparaturę potrzebną do obsługi cateringu oraz transport.

Jednym z większych zakładów prowadzących działalność cateringową jest Caritas Diecezji Gliwickiej, który prowadzi 2 zakłady cateringowe: Kuchnia Dom Dziennego Pobytu „Rodzina”, prowadzący produkcję posiłków na potrzeby zakładów żyjących dzieci między innymi żłobków wydawanych jest dziennie **350** posiłków. Ponadto „Kuchnia Rodzina”, dostarcza posiłki do kilku wydawalni (codziennie jest wydawanych około **600** porcji) w ramach umowy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zabrzu.

W 2017 roku przeprowadzono działania kontrolne w związku ze zgłoszonym podejrzeniem zatrucia pokarmowego u **8** pacjentów przebywających na oddziałach Zakładu Opiekuńczo Leczniczego. W zakładzie prowadzona jest działalność w zakresie produkcji i wydawania posiłków przygotowywanych od surowca do gotowej potrawy, wydawanych na naczyniach

wielokrotnego użytku, w pomieszczeniach kuchenek oddziałowych, w których myte były naczynia stołowe i transportu wewnętrznego tj.: termosy i pojemniki typu GN. Podczas kontroli w kuchni właściwej stwierdzono nieprawidłowe przechowywanie surowców i półproduktów – urządzenia chłodnicze ustawione w pomieszczeniu socjalnym oraz brak bieżących zapisów wynikających z opracowanych przepisów systemu HACCP.

Ponadto podczas kontroli stwierdzono niewłaściwe warunki sanitarne w dwóch kuchenkach oddziałowych. W kuchence oddziałowej zlokalizowanej na parterze stwierdzono szereg uchybień sanitarnych tj.:

- napoje w dzbankach były nie zabezpieczone, przechowywane na zmywarce przy zlewozmywaku,
- w urządzeniu chłodniczym przechowywano nieoznakowane artykuły spożywcze tj. tort tiramisu w opakowaniu jednostkowym, mix posiłku od pacjenta niezabezpieczony, nieoznakowany,
- odzież osobista pracownika przechowywana była nieprawidłowo,
- brak dostępu do umywalki do mycia rąk – zastawiona była ociekaczem na naczynia.

Natomiast w kuchence oddziałowej zlokalizowanej na 3 piętrze stwierdzono również kolejne uchybienia sanitarne:

- w szafkach z naczyniami stołowymi przeznaczonymi dla pacjentów stwierdzono przechowywanie środków spożywczych personelu tj. wędlina, pieczywo, nabiał, dwa opakowania jaj bez identyfikacji. (zgodnie z uzyskaną informacją jaja przynosił do sprzedaży z własnej hodowli pracownik oddziału),
- w szafce przechowywane były w reklamówce odpady pokonsumpcyjne, odkładane dla pracownika w celu skarmiania kurcząt,
- pracownik nieprawidłowo przeprowadzał proces mycia i dezynfekcji naczyń stołowych dla pacjentów - program mycia i dezynfekcji termicznej został ustawiony na temperaturę 60⁰ C, (brak stosownej wiedzy personelu odnośnie prawidłowych warunków wyparzania naczyń stołowych),
- brak odpowiednich środków do mycia i dezynfekcji przeznaczonych do urządzeń i sprzętów.

W związku ze stwierdzonymi uchybieniami sanitarnymi osobę odpowiedzialną w zakładzie ukarano mandatem karnym na kwotę 400zł. i zobowiązano do niezwłocznego podjęcia działań naprawczych.

Ponadto w ramach działań kontrolnych pobrano do badań laboratoryjnych 15 próbek posiłków, w których po przeprowadzeniu badań laboratoryjnych w kierunku oznaczeń mikrobiologicznych nie stwierdzono obecności: pałeczek z rodzaju Salmonella, Listeria Monocytogenes, gronkowca koagulazododatniego, Escherichii coli, Bacillus cereus.

W związku z powyższym i zgodnie z przeprowadzonym dochodzeniem epidemiologicznym przez sekcję Epidemiologii oraz uzyskanymi wynikami badań laboratoryjnych z pobranego materiału od osób chorych i personelu, w których nie stwierdzono czynników chorobotwórczych ognisko zbiorowego zatrucia pokarmowego zostało odwołane.

W ocenianym okresie dokonano łącznie oceny **36** jadłospisów pobranych podczas bieżącego nadzoru, a także kontroli wynikających w ramach „Akcji Szpitale- żywienie w systemie cateringowym” oraz interwencji wniesionych do sekcji żywienia.

Dokonano oceny laboratoryjnej **3** próbek posiłków obiadowych pobranych w kierunku ilościowej zawartości podstawowych składników pokarmowych (białek, tłuszczu, węglowodanów). Próbkę posiłków obiadowych pobrano w **2** placówkach oświatowych, które dostarczane były przez firmę cateringową. Pozostała próbka posiłków obiadowych pobrano w ramach nadzoru nad żywieniem pacjentów w szpitalach posiadających żywienie w systemie cateringowym w ramach „**Akcja Szpitale- żywienie w systemie cateringowym**”.

Przedmiotowe próbki pobrano w **2** wydawalniach usytuowanych na terenie miasta w Gliwicach i w mieście Zabrze. Próbkę laboratoryjną stanowił posiłek obiadowy, tj. zupa i drugie danie wraz z napojem. W pobranych próbkach posiłków obiadowych przeprowadzono analizę laboratoryjną w zakresie kaloryczności, zawartości białka, tłuszczu, węglowodanów oraz procentowego udziału energii z białka, tłuszczu, węglowodanów.

Badana próbka posiłku obiadowego pobranego z placówki z Zabrza wykazała, że w badanym posiłku obiadowym tj. zupa – szpinakowa na wywarze drobiowym z lanym ciastem 250 ml i drugie danie – zapiekanka makaronowa z mięsem mielonym wieprzowym i sosem pomidorowo – warzywnym, z serem żółtym 240 g, kompot z porzeczek 250ml

wyniki laboratoryjne kształtowały się następująco: **wartość kaloryczna w przeliczeniu na masę posiłku 345 kcal/ 1448 kJ**

Podsumowując wyniki z sprawozdania laboratorium należy zaznaczyć, iż wartość energetyczna posiłku w stosunku do zalecanych norm z 2012 roku wg Jarosza dla analizowanej grupy dziewcząt i chłopców była prawidłowa. Posiłek obiadowy zapewnił 30% energii z całodzienniej racji pokarmowej. W analizowanej pobranej próbce kaloryczność wynosiła 345 kcal i była prawidłowa. Dokonano oceny ilościowej wszystkich posiłków z dekady nie wykazano nieprawidłowości.

W związku z powyższym w ramach prowadzonych działań poinformowano stronę o wynikach przeprowadzonej analizy. Ponadto zwrócono uwagę, że jadłospisach małych dzieci należy dążyć do utrzymania wysokiego poziomu wyżywienia oraz propagowania zdrowych nawyków żywieniowych poprzez świadome wybory artykułów spożywczych, z jak najmniejszą ingerencją substancji dodatkowych.

W placówkach oświatowych posiłki sprawdzono pod kątem wytycznych Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 (Dz. U. 2016 poz. 1154). Zgodnie z załącznikiem nr 2 w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach .

W 2017 roku dokonano oceny ilościowej i jakościowej **17** jadłospisów pobranych w placówkach oświatowych co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Grupa placówek oświatowych	Ilość analizowanych jadłospisów
Stołówki szkolne	5
w tym wydawalnie szkolne	2
Stołówki przedszkolne	11
w tym wydawalnie przedszkolne	2
Bursy i internaty	1
RAZEM	17

W ocenie ilościowej jadłospisów w przedszkolach i szkołach stwierdzono co następuje:

- dobowe zapotrzebowanie na energię dla grupy dzieci analizowanych jadłospisów było wystarczające, pokrywało normy żywienia człowieka,
- posiłki były prawidłowo zbilansowane,
- procentowy udział podstawowych składników pokarmowych był prawidłowo rozłożony,
- posiłki były zróżnicowane pod względem doboru produktów z poszczególnych grup.

W związku z pismem Głównego Inspektora Sanitarnego (dalej: GIS) na polecenie Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (dalej: ŚPWIS) dotyczącego żywienia pacjentów w szpitalach przeprowadzono czynności kontrolne w placówkach prowadzących zamknięte żywienie zbiorowe we własnym zakresie oraz w systemie cateringowym. W kontrolowanych szpitalach dokonywano **16** ocen teoretycznych jadłospisów dekadowych z uwzględnieniem norm zalecanych przez Instytut Żywności i Żywienia. Zgodnie z wyznaczonym planem pobrano **1** próbkę posiłku obiadowego do badania laboratoryjnego ze szpitala prowadzącego żywienie pacjentów w systemie cateringowym.

W 2017 roku dokonano oceny laboratoryjnej próbki posiłku z **diety łatwostrawnej z ograniczeniem tłuszczu** do badań poziomu wyżywienia, którą pobrano z bloku żywienia ze szpitala w Zabrze. Przeprowadzono analizę laboratoryjną w zakresie badania parametrów: kaloryczności, zawartości białka, tłuszczu, węglowodanów oraz procentowego udziału energii z białka, tłuszczu i węglowodanów. W badanym posiłku obiadowym z dnia 22.06.2017 r., tj. zupa – barszcz czysty z warzywami 400 ml i drugie danie – potrawka drobiowa duszona 150 g, ziemniaki 200 g, marchewka gotowana 100g, kompot z aronii 250 ml. Wyniki laboratoryjne kształtowały się następująco: **wartość kaloryczna w przeliczeniu na masę posiłku 658 kcal/ 2775 kJ**

Podsumowując wyniki sprawozdania z laboratorium należy zaznaczyć, iż wartość energetyczna posiłku w stosunku do zalecanych norm z 2012 roku wg Jarosza dla analizowanej grupy była prawidłowa. Posiłek obiadowy powinien zapewniać minimum 35% energii z całodziennej racji pokarmowej, licząc średnioważoną normę dla grupy pacjentów, przy 3 posiłkach podawanych w ciągu dnia.

W planowanej diecie łatwostrawnej z ograniczeniem tłuszczu białko ogółem powinno stanowić około 16,5% sumy dobowego zapotrzebowania energetycznego, tłuszcze – 17% sumy

dobowego zapotrzebowania energetycznego a węglowodany - 66,5% sumy dobowego zapotrzebowania energetycznego. W analizowanej próbce posiłku zauważono błędy. Nieprawidłowo zbilansowano białka, tłuszcze i węglowodany. W posiłku obiadowym podano zbyt małą ilość węglowodanów. Zalecono zwiększyć porcję węglowodanów - w tym przypadku ziemniaków oraz zmniejszyć ilość białka. Ponadto analizowany posiłek obiadowy zawiera 10,5 g soli, co dwukrotnie przekracza dzienne zapotrzebowanie na sól u dorosłego człowieka. Norma, którą nie powinno się przekraczać to 5 g soli na dzień. Należy ograniczyć dodawanie soli szczególnie u pacjentów zakwalifikowanych do diety łatwostrawnej. Chlorek sodu należy zastąpić suszonymi i/lub świeżymi ziołami.

Przeanalizowano również jadłospis dekadowy z okresu 08.06.2017 - 22.06.2017. Wszystkie śniadania i kolacje nie zawierają warzyw i owoców, które powinny być podawane w każdym posiłku. W diecie łatwostrawnej zalecane są warzywa i owoce po obróbce termicznej, musy, przeciery. Śniadania i kolacje są niepełnowartościowe, produkty są nieprawidłowo komponowane. Szczególnie posiłki typu chleb z masłem roślinnym i dżemem nie powinny być podawane pacjentom, produkty tego typu nie dostarczają substancji odżywczych potrzebnych pacjentom w okresie procesu leczniczego. Ponadto zauważono błędy w dokumentach z firmy cateringowej. Zestawienia wartości odżywczych i procentowych zawierają błędy. Procentowy udział energii z białek, tłuszczy i węglowodanów jest nieprawidłowo przeliczany.

W związku z przeprowadzonymi ocenami jadłospisów dekadowych z poszczególnych diet do ww. 6 placówek szpitalnych oraz do firm dostarczających posiłki przekazano informacje z zaleceniami związanymi z żywieniem pacjentów. Natomiast w jednym przypadku stwierdzono znaczne nieprawidłowości w przygotowywanych posiłkach, których dostawcą była firma zlokalizowana na terenie Gliwic. Na podstawie przeprowadzonych ocen jadłospisów z poszczególnych diet ww. firma wdrożyła działania naprawcze.

W przekazanych informacjach zawarto uwagi dotyczące:

- urozmaicenia posiłków z punktu widzenia doboru produktów z uwzględnieniem ich sezonowości,
- uwzględnienia dodatku warzyw i owoców do każdego posiłku,
- uwzględnienia produktów mlecznych, szczególnie fermentowanych,
- rodzaju i ilości używanego tłuszczu – masło i smalec zastępować olejami roślinnymi i miękkimi margarynami; wszystkie posiłki powinny być przyrządzane z małą ilością

tłuszczu; tłuszcze w postaci niezmienionej termicznie należy dodawać do gotowych już potraw,

- większej ilości spożycia ryb (w tym głównie morskich),
- zmniejszenie ilości soli (sodu) z uwagi na jej zawartość w innych produktach,
- wyeliminowania produktów niewskazanych,
- wyeliminowania potraw ciężko strawnych, wzdymających.

Ponadto w pismach pouczono, że osoby odpowiedzialne za żywienie zobligowane są do edukowania, dokształcania i stosowania posiadanej wiedzy. Prawidłowe żywienie jest jednym z najważniejszych czynników środowiskowych, wpływających na rozwój i utrzymanie przez niego dobrego stanu zdrowia, a także istotne w procesie leczenia i rekonwalescencji. Polega ono na całkowitym pokryciu zapotrzebowania organizmu na energię i wszystkie niezbędne składniki pokarmowe. Nieprawidłowe żywienie w czasie leczenia prowadzi do niedożywienia organizmu w składniki odżywcze i wydłuża proces leczenia.

W związku z powyższym w ramach prowadzonych działań w zakresie kontroli wewnętrznej i wytycznych dotyczących norm żywienia i zaleceń żywieniowych dla poddanych analizie diet zalecono utrzymać jakość posiłków, a wykazane błędy wyeliminować.

Ponadto dokonano oceny jadłospisów w 3 blokach żywienia usytuowanych w domach opieki społecznej prowadzących żywienie we własnym zakresie. Ocena jakościowa posiłków opierała się na sprawdzeniu zgodności wykorzystywanych produktów z zaleceniami żywieniowymi dotyczącymi systemu dietetycznego oraz ogólnymi zasadami planowania jadłospisów. Dobowe zapotrzebowanie na energię dla grup w badanych dietach było wystarczające i spełniało normy żywienia człowieka.

Miejsca obrotu żywnością

Na terenie Zabrze zlokalizowane są **972** zakłady obrotu żywnością w których, przeprowadzono **498** kontroli, nałożono **51** mandatów karnych na kwotę **10 550zł** oraz wydano **51** decyzji administracyjnych represyjnych nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli.

Na terenie miasta **Zabrza** zlokalizowane są **2** centra handlowe: centrum handlowe **Platan** oraz **M1**, w których znajdują się dwa wielko powierzchniowe **hipermarkety**, **AUCHAN**, oraz **magazyn hurtowy MAKRO**.

W centrum handlowym **Platan** zlokalizowany jest hipermarket Auchan z własną piekarnią, zakładem małej gastronomii oraz zakładem produkcji bułki tartej. Na terenie zaplecza hipermarketu Auchan funkcjonuje wydawalnia posiłków pełniąca rolę stołówki pracowniczej, do której obiady dostarcza zewnętrzna firma cateringowa. W 2017 roku hipermarket Auchan wzbogacił swoją ofertę o sprzedaż świeżo wyciskanych soków z owoców cytrusowych przygotowywanych w samoobsługowym automacie.

Na pasażu handlowym działają 2 restauracje, 6 zakładów małej gastronomii (bary, kawiarnie), 8 zakładów prowadzących obrót żywnością (sklepy i stoiska). W 2017 r. rozpoczęto prace związane z przebudową Centrum Handlowego Platan. W ramach prowadzonej inwestycji ma być zmodernizowana część galerii handlowej, rozbudowana strefa restauracyjna, ma powstać kino oraz fitness. Prace prowadzone, są w sposób niezakłócający codziennego funkcjonowania galerii. Część kompleksu handlowego mieszcząca Aptekę Super- Pharm oraz sklep Pepco została wyburzona w wyniku prowadzonej przebudowy.

W hipermarkecie Auchan przeprowadzono 2 kontrole sanitarne, w tym 1 kontrolę tematyczną na wniosek Strony w związku rozszerzeniem działalności o produkcję i sprzedaż soków z automatu.

W zakładzie małej gastronomii znajdującym się na pasażu handlowym w Centrum Handlowym Platan podczas przeprowadzonej kontroli stwierdzono naruszenia warunków sanitarno - higienicznych tj. zniszczone wyposażenie zakładu, uszkodzone baterie zlewozmywakowe, nieprawidłowe przechowywanie opakowań do żywności jednorazowego użytku, używanie do produkcji środków spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości. Osobę odpowiedzialną ukarano mandatem karnym w wysokości 100 zł oraz wydano decyzję terminową.

Ponadto w restauracji w wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono liczne rażące uchybienia sanitarne takie jak: pomieszczenia zakładu utrzymane brudno, brudne urządzenia chłodnicze, odcedzanie makaronu poprzez wrzucenie do zlewu w obieralni warzyw, przygotowywanie dań w magazynie suchym, prowadzenie obróbki wstępnej warzyw oraz przygotowywanie surówek w korytarzu zakładu, wykorzystywanie do

produkcji jaj surowych bez przeprowadzenia procesu dezynfekcji, brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników zakładu oraz demontaż umywalki do mycia rąk. Stronę ukarano mandatem karnym w wysokości 300 zł oraz wszczęto postępowanie administracyjne celem wydania decyzji terminowej.

W centrum handlowym **M1** znajduje się hipermarket AUCHAN prowadzący oprócz sprzedaży również działalność w zakresie produkcji pieczywa z półproduktu mrożonego, bułki tartej oraz dań barowych w wydzielonym punkcie małej gastronomii. Na zapleczu hipermarketu funkcjonuje zakład gastronomiczny pełniący rolę stołówki pracowniczej. W 2017 roku w hipermarkecie Auchan przeprowadzono 4 kontrole w tym 1 kontrolę interwencyjną. Skargę złożono na sprzedaż środków spożywczych o niewłaściwych cechach organoleptycznych (ryby świeżej). W czasie przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień.

Ponadto w Centrum Handlowym M1 na pasażach mieszczą się: sklepy, punkty małej gastronomii, restauracje, kioski w tym 12 obiektów obrotu żywnością, 2 zakłady prowadzące sprzedaż materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, 2 restauracje, 13 zakładów małej gastronomii, 1 obiekt ruchomy i tymczasowy - wózek z hot-dogami, automat do produkcji lodów włoskich. W 2017 r. zakończyła działalność wytwórnia lodów tradycyjnych.

Na terenie Centrum Handlowego M1 działają dwie restauracje, w których 2017 r. odbyły się 2 kontrole sanitarne, w tym kontrola odbiorowa w związku ze zmianą właściciela zakładu.

W wyniku przeprowadzonej kontroli w restauracji azjatyckiej stwierdzono rażące naruszenia stanu sanitarno - higienicznego tj.: liczne ślady bytowania gryzoni, brudno utrzymanych pomieszczeń zakładu oraz pojemników na żywność, używanie do produkcji jaj świeżych bez ich wcześniejszej dezynfekcji, brak zapisów systemu HACCP w tym, monitoringu temperatur w urządzeniach chłodniczych. Na osobę odpowiedzialną nałożono mandat karny na kwotę 250 zł oraz wydano decyzję z terminem natychmiastowej wykonalności nakazującą przeprowadzenie zabiegów deratyzacji i dezynfekcji pomieszczeń, sprzętu i wyposażenia zakładu.

W 2017 roku na pasażu centrum handlowego M1 powstał nowy zakład małej gastronomii „WYSPA Z LODAMI TAJSKIMI”. Lody przygotowywane są na specjalnej niezależnej patelni chłodzonej ciekłym azotem o wydajności 50-60 lodów na godzinę –

średni czas zrobienia jednego loda to około 2 minuty, oprócz tego wyspa wyposażona jest w komorę chłodniczą, pojemniki z pokrywkami na dodatki (np. owoce, ciasteczka, batony). Lody tajskie mogą być produkowane na bazie mleka krowiego, mleczka kokosowego, zielonej herbaty, śmietanki lub gotowych mieszanek z dodatkiem wszelkiego rodzaju owoców, słodyczy, orzechów i wielu innych składników zgodnie z wyborem klienta.

W hipermarketach **Auchan** zlokalizowanych w Zabrze pobrano do badań laboratoryjnych **43** próbki środków spożywczych oraz **4** próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Pobrane próbki zbadano w następujących kierunkach: 30 próbek w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, 5 próbek w kierunku oceny organoleptycznej, 4 próbki w kierunku mikotoksyn, 4 próbki w kierunku zanieczyszczeń biologicznych i fizycznych, a także 4 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Na terenie miasta Zabrze usytuowana jest jedna z samoobsługowych hurtowni **MAKRO**, która oferuje swoim klientom do sprzedaży środki spożywcze, przedmioty użytku, sprzęt AGD.

W 2017 r. w hurtowni przeprowadzono **2** kontrole, w tym kompleksową.

W zakładzie prowadzone są procedury oparte na zasadach systemu HACCP oraz ISO 22000.

W bieżącym roku nastąpiła kolejna reorganizacja struktury zatrudnienia, co skutkowało drastycznym zmniejszeniem liczby zatrudnionych pracowników stanowiących obsługę hali oraz ograniczono ilość oferowanego do sprzedaży asortymentu. Zmieniona została struktura organizacyjna firmy, zamówienia towaru prowadzone są centralnie. Na wniosek strony wydano Zaświadczenie niezbędne do Urzędu Marszałkowskiego w Warszawie, iż zakład spełnia wymogi określone przepisami prawa paszowego i żywnościowego. Ponadto w 2017 r. pobrano 9 próbek środków spożywczych. Pobrane próbki zbadano w następujących kierunkach:

- zanieczyszczenia biologiczne – 3 próbki,
- zanieczyszczenia fizyczne – 3 próbki,
- pozostałości pestycydów – 3.

W znaczącym stopniu istotnym elementem zaopatrzenia klientów stanowią sklepy sieciowe typu: **TESCO, LIDL, CARREFOUR, SIMPLY, BIEDRONKA, POLOMARKET, NETTO, Stokrotka, Eko, Fresh Market, Żabka, Małpka.**

Podmioty prowadzące działalność w zakresie obrotu żywnością zobowiązane są do zagwarantowania odpowiednich standardów higieniczno-sanitarnych w miejscach prowadzenia działalności. Jednak nie zawsze ten warunek zostaje przez przedsiębiorców spełniony o czym świadczą liczne uchybienia stwierdzone podczas przeprowadzanych kontroli. Natomiast w przypadku zakładów nowo powstałych wymagania zarówno techniczne jak i higieniczno-sanitarne zostają uwzględnione już na etapie projektowania zakładu. Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W dzielnicach miasta tj. Zaborze, Rokitnica, Zabrze Centrum zlokalizowane są **4** place targowe, na których usytuowanych jest **55** kiosków spożywczych, w tym **16** kiosków sprzedaży mięsa i jego przetworów - wszystkie podłączone są do sieci wodociągowej i energetycznej. Zakłady obrotu podlegają bieżącemu nadzorowi w ramach urzędowej kontroli żywności. W ocenianym okresie przeprowadzono **27** kontroli sanitarnych, w wyniku których nałożono **3** mandaty karne na kwotę **600 zł**.

W ramach bieżącego nadzoru w miesiącu przeprowadzono na placach targowych kontrole w wyniku których w dwóch przypadkach stwierdzono uchybienia techniczno-sanitarne. Strony złożyły oświadczenia dotyczące usunięcia nieprawidłowości w terminie od zaraz. Przeprowadzone kontrole sprawdzające potwierdziły wykonanie zaleceń pokontrolnych.

Bieżąca kontrola w jednym z kiosków mięsno-wędliniarskim usytuowanym na placu targowym przy ul. Jagiełły, wykazała jak w roku poprzedzającym szereg uchybień techniczno-sanitarnych mających bezpośredni wpływ na jakość i bezpieczeństwo oferowanej do spożycia żywności: brak bieżącej ciepłej wody przy punktach wodnych, wprowadzanie do obrotu środków spożywczych bez prawidłowego oznakowania oraz brak higieny sprzedaży. Za uchybienia higieniczno-sanitarne nałożono 1 mandat karny na kwotę 300 zł. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały usunięcie ww. nieprawidłowości. Ponadto w kiosku piekarniczo-cukierniczym stwierdzono w sprzedaży szeroki asortyment kanapek, w przedłożonym katalogu produktów brak pełnego wykazy asortymentu oraz wykazu składników w tym alergicznych. Strona zweryfikowała katalog wyrobów uwzględniając pełen asortyment produkowanych i oferowanych do sprzedaży wyrobów.

Przeprowadzono także w związku otrzymaną interwencją dotyczącą niewłaściwej jakości mięsa oraz niehigieniczną sprzedażą przeprowadzono kontrolę w punkcie sprzedaży mięsa i wędlin na placu targowym przy ul. Jordana. Kontrola interwencyjna nie potwierdziła zarzutów co do jakości oferowanego do sprzedaży mięsa, natomiast stwierdzono nieprawidłowości techniczno sanitarne tj. brak bieżącej ciepłej wody w zakładzie oraz niehigieniczną sprzedaż mięsa i wędlin. Stronę ukarano mandatem karnym w wysokości 200 zł.

Nadzór nad obrotem grzybami

W PSSE w Gliwicach w Sekcji HŻŻiPU **dwóch pracowników** posiada uprawnienia klasyfikatorów grzybów świeżych. Na stronie internetowej PSSE w Gliwicach udostępniono ulotkę pt. „**Podstawowe Zasady Bezpiecznego Grzybobrania**” opracowaną przez GIS.

W okresie letnio – jesiennym w siedzibie tutejszej Stacji prowadzone były konsultacje dla zainteresowanych osób na temat grzybów. Udzielono **54** konsultacje prywatnym osobom w sprawie klasyfikacji gatunkowej przyniesionych do oceny grzybów. Natomiast dla osób zbierających indywidualnie grzyby rosnące w warunkach naturalnych przeznaczone do celów handlowych nie wydawane były **atesty** na grzyby świeże potwierdzające ich zgodność gatunkową.

Akcje

W 2017 r. podejmowano wiele dodatkowych działań wynikających między innymi z sytuacji bieżącej tj.:

- kontroli punktów sprzedaży żywności trakcie trwania tzw. „Igrach” w Gliwicach,
- kontroli zakładów w ramach akcji „Tłuszcze smaźalnicze”,
- kontynuacji „Akcji Mklik próchniczek” w zakładach piekarniczych,
- przeprowadzenia analizy jadłospisów dekadowych w zakładach żywienia zbiorowego w szkołach i przedszkolach,
- zbierania danych i pobór posiłków do przeprowadzenia analizy jadłospisów z wyznaczonych diet w zakładach żywienia zbiorowego szpitalach, które prowadziły żywienie pacjentów we własnym zakresie oraz cateringowym,

- wzmożonych i wnikliwych kontroli głównie na targowiskach, w zakładach żywienia zbiorowego celem wykrycia nielegalnej sprzedaży produktów pochodzenia wieprzowego oraz dziczyzny w związku wystąpieniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (dalej: ASF),
- nadzoru w zakresie obrotu jajami i wyrobami jajecznymi,
- nadzoru nad przestrzeganiem wymagań w zakresie informowania konsumentów na temat składu żywności niepakowanej, w tym informowania o obecności alergenów,
- nadzoru nad jednostkami systemu oświaty dotyczącego grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży,
- nadzoru dotyczącego zamieszczenia informacji dotyczącej maksymalnego spożycia pestek moreli wprowadzanych do obrotu w placówkach handlowych,
- kontroli w sklepach typu „Biedronka” w sprawie transportu żywności i odpadów,
- kontroli w sklepach sieci POLO market dotyczących stosowania niedozwolonych praktyk związanych ze znakowaniem i wprowadzaniem do obrotu żywności,

Akcja „ASF”

W 2017 r. nadal prowadzono nadzór w związku z występowaniem w Polsce przypadków ASF, GIS polecił w piśmie Nr GIS-BŻ-WS-073-20/EN/1613 z dnia 09.09.2016 prowadzenie wzmożonego nadzoru nad sprzedażą mięsa oraz odpadami gastronomicznymi w zakładach żywienia zbiorowego, a także przekazywania informacji o przeprowadzonych kontrolach. Szczególnie polecono aby przeprowadzić wzmożone i wnikliwe kontrole :

- targowisk, w celu wykrycia nielegalnej sprzedaży mięsa wieprzowego i produktów pochodzenia wieprzowego a także dziczyzny (mięsa z dzika i produktów z niej otrzymywanych,
- zakładów żywienia zbiorowego - w celu weryfikacji źródeł pozyskiwania mięsa wieprzowego, dziczyzny produktów z nich otrzymanych, sposób zagospodarowania odpadów z uwzględnieniem umów przedsiębiorców z firmami odbierającymi odpady oraz realności częstotliwości odbierania odpadów,
- zakładów handlu detalicznego w ramach nadzoru bieżącego, zwracać uwagę na powyżej aspekty.

W związku z powyższym przesyłano co dwa tygodnie raporty w formie tabeli dotyczących kontroli przeprowadzonych przez organy PIS ww. zakładach i zakresie.

W omawianym okresie PSSE w Gliwicach skontrolowała ogółem 131 zakładów żywnościowo - żywnościowych, w 3 sklepach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie identyfikowalności wędlin, mięsa, brak etykiet, sprzedaż przeterminowanych parówek XXL Morliny oraz brak umowy na odbiór odpadów lat. III- nałożono 3 mandaty karne na sumę 950 zł. oraz wydano 2 decyzje o nieprzydatności środka spożywczego dla żywienia ludzi.

Ogółem w omawianym okresie przeprowadzono 140 kontroli w zakładach żywnościowo-żywnościowych tj. w 15 kioskach na targowiskach, 69 zakładach żywienia zbiorowego oraz 47 innych zakładach (3 hurtownie, 3 zakłady garmazeryjne, 35 sklepów, 6 hipermarketów) za stwierdzone nieprawidłowości nałożono 9 mandatów karnych na kwotę 1350 zł. Ponadto nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie identyfikowalności dziczyzny oraz produktów, wyrobów z nich pozyskanych.

Ocena przestrzegania wymagań w zakresie informowania konsumentów na temat składu żywności nieopakowanej, w tym informowania o obecności alergenów

W czasie prowadzonych działań kontrolnych w roku 2017 r. przeprowadzono **957** kontroli sanitarnych planowanych w tym 57 w piekarniach, 32 ciastkarniach, 12 w automatach do lodów, 326 w sklepach i kioskach, 160 restauracjach, 177 zakładach małej gastronomii, 193 zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego, w czasie których wypełniano arkusze oceny, dokonując tym samym między innymi, oceny znakowania. Ponadto kwestie przekazywania konsumentom informacji odnośnie środków spożywczych nieopakowanych były poruszane w czasie pozostałych typów kontroli. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przekazywania powyższej informacji w **14** zakładach: w **5** sklepach oraz w **9** zakładach żywienia zbiorowego otwartego.

Do najczęściej stwierdzanych uchybień należało:

- niespełnienie warunku bezpośredniej dostępności informacji dla klienta, bez dodatkowego angażowania personelu zakładu,
- częściowe spełnienie warunku bezpośredniej dostępności np. informacje o alergenach dostępne bezpośrednio, pozostałe na życzenie klienta,

- brak aktualizacji przy zmianie asortymentu, lub pominięcie niektórych środków spożywczych w wykazie,
- pominięcie przy wykazywaniu zawartości alergenów niektórych składników mogących wywoływać objawy alergii lub nietolerancji pokarmowej,
- podanie informacji o alergenach przy braku pozostałych danych np. wykazu składników,
- niepełne lub nieprawidłowe podanie składników w wykazie składników np. brak składu składników złożonych

oraz sporadycznie brak informacji w formie pisemnej, informacja przekazywana ustnie przez personel zakładu.

Osoby odpowiedzialne zostały pouczone w zakresie prawidłowego przekazywania informacji na temat środków spożywczych sprzedawanych bez opakowania w trakcie przeprowadzonych kontroli oraz zobligowane do usunięcia uchybień w tym zakresie. W 6 przypadkach usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie znakowania potwierdzono w czasie przeprowadzonych kontroli sprawdzających.

Import

PSSE w Gliwicach na mocy ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia w ramach granicznej kontroli sprawuje nadzór nad eksportem i importem środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pochodzących z importu z krajów trzecich.

W wyznaczonych miejscach, na terenie Urzędu Celnego w Gliwicach oraz w magazynach importerów i eksporterów przeprowadzano przy współudziale funkcjonariuszy Urzędu Celnego, przedstawicieli agencji celnych lub importerów, eksporterów przeprowadzane są kontrole przywożonych z zagranicy produktów spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W związku z prowadzeniem granicznego nadzoru nad jakością zdrowotną żywności i przedmiotów przeznaczonych do kontaktu z żywnością wykonano **411** kontroli, w tym **149** kontroli na środkach transportu. Skontrolowano **370** partii środków spożywczych, **41** partii przedmiotów użytku w wyniku czego wydano **411** świadectwa jakości zdrowotnej.

W ramach granicznych kontroli przywiezionych z zagranicy (importu) dokonano oceniono **283** partie ww. produktów, natomiast w przypadku wywozu za granicę (eksport) unii europejskiej środków spożywczych oceniono **128** partii.

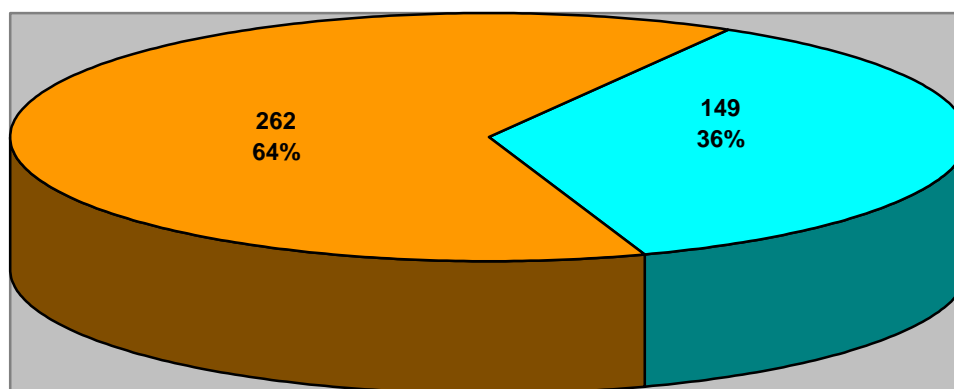
Tab.5. Ilość przeprowadzonych kontroli towarów importowanych z podziałem na kategorie artykułów.

	Suma kontroli	Żywność	Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością
Ilość kontroli importowych	411	370	41

Tab.6. Ilość kontroli importowych z podziałem na miejsce kontroli środek transportu / magazyn.

	Środek transportu (samochód, kontener)	Magazyn w urzędzie celnym lub importera
Ilość kontroli	149	262

Kontrole z podziałem na miejsce
środek transportu / magazyn

■ środek transportu ■ magazyn

Od 2017 r. na terenie działania PSSE w Gliwicach funkcjonuje również nowy, główny magazyn firmy cukierniczej **MIESZKO S.A.** z Raciborza. W roku 2017 przeprowadzono w tym magazynie aż **128** kontroli granicznych towarów eksportowanych do krajów trzecich w łącznej ilości **1 414 946 kg**. Tym samym ww. magazyn był miejscem gdzie najczęściej dokonywany kontroli granicznej w 2017 r.

Współpraca z innymi służbami kontroli

Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną

W 2017 r. Sekcja HŻŻiPU kontynuowała realizację porozumienia ramowego zawartego w 2008 r. pomiędzy PPIS w Gliwicach i Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

Zgodnie z ww. porozumieniem w styczniu i lipcu 2017 r. przedstawiciel Sekcji HŻŻiPU przesłał Inspekcji Weterynaryjnej listę zakładów produkujących i przechowujących środki spożywcze wspólnie nadzorowanych przez inspekcje oraz listę zakładów produkujących lub przechowujących środki spożywcze, które produkują i wprowadzają na rynek pasze dla zwierząt.

Organy szczebla powiatowego obu inspekcji w ramach współdziałania i współpracy, przekazywały sobie również informacje i dokumenty dotyczące naruszeń przepisów: w związku ze zgłoszonymi interwencjami oraz uzyskania wyników badań laboratoryjnych.

Ponadto w 2017 r. przeprowadzono wspólne kontrole z przedstawicielami Inspekcji Weterynaryjnej w kioskach oferujących do sprzedaży mięso i wędliny, zlokalizowanych na targowisku w Gliwicach przy ul. Lipowej. Ogółem przeprowadzono 6 kontroli, w wyniku których stwierdzono sprzedaż mięsa bez prawidłowej dokumentacji tj. na fakturach zakupu znajdowały się całe półtusze a nie wyszczególnione elementy, oraz nieprawidłową sprzedaż przelyków wieprzowych zakwalifikowanych jako odpad kategorii III. W związku z powyższym osoby odpowiedzialne ukarano 5 mandatami karnymi na kwotę 500 zł., a przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały usunięcie nieprawidłowości.

Współpraca z Inspekcją Farmaceutyczną

Porozumienie o współpracy organów Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i PIS w województwie śląskim w 2017 r. było ściśle realizowane.

Na bieżąco PPIS w Gliwicach powiadamiał pisemnie Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Farmaceutycznego o zamiarze przeprowadzania kontroli w aptekach zlokalizowanych na obszarze tutejszej Stacji w zakresie poboru próbek, wynikających z aktualnej sytuacji.

W związku z powyższym przekazywano sobie również informacje i dokumenty dotyczące naruszeń przepisów w związku ze zgłoszonymi interwencjami oraz uzyskania wyników badań laboratoryjnych.

Współpraca z Policją

W styczniu oraz marcu 2017 r. otrzymano pismo z Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach z prośbą o przesłanie rejestru podmiotów z terenu miasta Gliwice i powiatu gliwickiego prowadzących sprzedaż suplementów diety przez domy sprzedaży wysyłkowej lub sieć Internet. W związku z powyższym w dniu 26.01.2017 r. oraz 06.03.2017 r. przesłano ww. wykaz podmiotów.

W związku z pismem Wydziału Kryminalnego Komendy Miejskiej Policji w Gliwicach i Zabrze przeprowadzono wspólne kontrole sanitarne w klubach typu „go-go” (agencjach towarzyskich) w lutym 2017 r. skontrolowano 2 obiekty zlokalizowane na terenie miasta Gliwice i 1 na terenie Zabrze. W dwóch zakładach (po 1 na terenie Gliwic oraz Zabrze) stwierdzono uchybienia tj.: brak czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu, nieodłączone zmywarki do mycia naczyń stołowych. W związku z powyższym na osoby odpowiedzialne w zakładach nałożono ogółem 2 mandaty karne na kwotę 200 zł. W trzecim skontrolowanym zakładzie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Skargi i wnioski

W Sekcji Higieny Żywności i Żywnienia w 2017 r. ogółem zgłoszono **176** zgłoszeń interwencyjnych, wskutek czego przeprowadzono **181** kontroli interwencyjnych, w 8 przypadkach spraw nie rozpatrzono z uwagi na brak możliwości tj. obiekt został zlikwidowany lub np. nie stwierdzono prowadzenia działalności we wskazanym miejscu. Ponadto 12 spraw jest w trakcie realizacji.

W wyniku przeprowadzonych kontroli za potwierdzone nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarnego nałożono 62 mandaty karne na kwotę 10650 zł oraz wydano 6 decyzji administracyjnych.

W 2017 r. na **162** rozpatrzone zgłoszenia:

- 69 uznano za uzasadnione,
- 87 za nieuzasadnione.

Petycje zgłaszane w Sekcji HŻŻiPU w 2017 r. dotyczyły głównie:

- sprzedaży środków spożywczych niewłaściwej jakości w tym mięsa i wędlin o nieprawidłowych cechach organoleptycznych tj. nieświeży zapach oraz nietypowa konsystencja,
- niewłaściwą jakość produktów oraz potraw w zakładach żywienia zbiorowego otwartego np. o niewłaściwych cechach sensorycznych,
- wprowadzania do obrotu przeterminowanych środków spożywczych,
- niehigieniczną sprzedaż środków spożywczych,
- niewłaściwy stan higieniczno - sanitarny pomieszczeń zakładu.

W związku ze zgłoszonymi interwencjami na nieprawidłową jakość zdrowotną środków spożywczych w ramach urzędowej kontroli celowanej pobrano do badań laboratoryjnych 3 próbki produktów m.in. wodę mineralną „Cisowiankę”, chleb firmowy mieszany oraz kiełbasę wieprzową w kierunku oceny organoleptycznej. Wyniki badań nie zakwestionowano w zakresie badanych parametrów.

Ocena i wnioski końcowe

Działalność Sekcji HŻŻiPU PSSE w Gliwicach w 2017 r. miała za zadanie sprawowania nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością produkowanych i wprowadzanych do obrotu, poprzez prowadzenie efektywnej działalności kontrolnej w podległych zakładach. Głównym zmierzaniem było wyegzekwowanie przestrzegania obowiązujących przepisów prawa krajowego i europejskiego w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia.

W wyniku prowadzonego bieżącego nadzoru stwierdzono, że stan sanitarny zakładów utrzymuje się na porównywalnym poziomie w stosunku do 2016 r.

Potwierdzeniem powyższego faktu jest porównanie wynikowości kontroli w stosunku do roku ubiegłego. W 2016 r. wynikowość wynosiła **24,45 %** natomiast w ocenianym okresie 26,57% pomimo wcześniej opisanej trudnej sytuacji kadrowej. Wynikowość kontroli jest rezultatem prowadzonych intensywnych działań kontrolnych w latach ubiegłych. Procent

próbek kwestionowanych z 1,2 % uległ zwiększeniu do 2,4 %. Powyższe wynikało z kwestionowania próbek do badań w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

W omawianym okresie ilość wniesionych petycji wynosiła 176 i była porównywalna do ubiegłego roku gdzie wniesiono ich 169.

Ekspansja handlu elektronicznego od wielu lat stanowi nadal realne zagrożenie w zakresie zachowania bezpieczeństwa zdrowotnego żywności. Potwierdzeniem powyższego jest wzrastająca ilość oferowanych przez Internet, a szczególnie na **portalu allegro** środków spożywczych w tym suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego.

Produkcja i sprzedaż ww. produktów rozwija się bardzo dynamicznie, a ponadto w dużej mierze powiązana jest z agresywnymi kampaniami reklamowymi mającymi na celu zwiększenia zainteresowania konsumentów. Przedsiębiorcy aktywnie rywalizując o swoich klientów nie zawsze pamiętają o przepisach prawa oraz nie zawsze rzetelnie informują o cechach i właściwościach suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, żywności wzbogaconej witaminami i składnikami mineralnymi. Ponadto oferenci ww. produktów mając na względzie korzyści finansowe często poprzez reklamę i ich opisy wprowadzają w błąd konsumentów, co do ich właściwości przypisując im działanie lecznicze.

W 2017 r. prowadzono działania kontrolne w zakresie obowiązujących przepisów prawnych w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat składu żywności. Niemniej nie wszyscy dysponenci skontrolowanych zakładów posiadali pełną wiedzę na temat przekazywanych informacji klientom dla asortymentów żywności nieopakowanej zwłaszcza wykazu składników alergennych dotyczyło to również zakładów żywienia zbiorowego. Wychodząc naprzeciw przedsiębiorcom na stronie internetowej tutejszej Stacji umieszczono informację dotyczącą znakowania żywności pakowanej i nieopakowanej. W opracowaniu zawarto najistotniejsze wymogi przepisów prawa unijnego i krajowego obejmujące zasady przekazywania informacji konsumentom na temat żywności, w tym zawartości alergenów.

Nadal istotnym problemem jest **brak uregulowań prawnych** w przypadku żywienia pacjentów w szpitalach gdzie wydawane mogły być jedynie zalecenia żywieniowe na podstawie norm żywieniowych. W przypadku żywienia pacjentów w szpitalach korzystających głównie z usług cateringowych stwierdzono, więcej nieprawidłowości w porównaniu do przygotowujących posiłki we własnym zakresie. Osoby odpowiedzialne za żywienie pacjentów podjęły działania mające na celu wyeliminowanie wykazanych nieprawidłowości w ramach posiadanych środków finansowych zapewniając jedynie **dostateczną** jakość posiłków.

Natomiast w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży jednostkach oświatowych uregulowano w sposób jasny zasady żywienia tej grupy konsumentów. W przypadku przeprowadzonych ocen sposobu żywienia dzieci i młodzieży stwierdzono nieliczne odchylenia nie mające istotnego wpływu na kształtowanie zachowań żywieniowych, a wszelkie nieprawidłowości były eliminowane na bieżąco.

Analiza chorób zakaźnych dla miasta Zabrze za rok 2017

Analizę sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych i pasożytniczych w mieście Zabrze przeprowadzono w oparciu o roczne sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia Mz-56.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania wybranych chorób zakaźnych na terenie miasta Zabrze zostały przedstawione w formie tabelarycznej (Tab.1).

Sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych w mieście Zabrze w 2017 r. należy uznać za ogólnie dobrą. Nie obserwowano epidemicznego występowania chorób zakaźnych, zaś wzrost liczby zachorowań na niektóre choroby zakaźne, przybierał podobnie jak w latach ubiegłych, charakter sezonowy lub był kontynuacją obserwowanych wcześniej trendów wieloletnich. Poza znacznym zachorowaniem na grypę i schorzenia grypopodobne sytuacja epidemiologiczna w mieście Zabrze nie wykazywała znaczących zmian.

Od szeregu lat obserwuje się tendencję spadkową w występowaniu wielu chorób zakaźnych a od kilku lat niektórych chorób nie rejestruje się tj. błonica, porażenie dziecięce.

Nie odnotowano również zachorowań na szczególnie groźne choroby zakaźne tj. dżumę, wąglik, wściekliznę oraz wirusowe gorączki krwotoczne.

Stale obserwuje się kontynuację korzystnych tendencji zapadalności na te choroby zakaźne, którym można zapobiegać przez szczepienia, w tym objęte programem szczepień obowiązkowych. Nadzór nad tą grupą chorób jest szczególnie ważny ze względu na to, iż dane o zapadalności na te choroby mają bezpośrednie przełożenie na politykę szczepień. Spowodowało to spadek zachorowań na choroby m.in. świnkę, różyczkę, krztusiec.

Systematyczna analiza zgłoszeń zachorowań na choroby zakaźne umożliwiła wdrożenie działań przeciwepidemicznych i zwiększenie zdrowotnego bezpieczeństwa mieszkańców.

Ogółem w mieście Zabrze odnotowano 28 993 zachorowań na choroby zakaźne z czego 92% stanowiły zachorowania na grypę i schorzenia grypopodobne.

Natomiast w 2016 r. odnotowano 9 248 zachorowań na choroby zakaźne.

W porównaniu z rokiem 2016 r. nastąpił wzrost liczby zachorowań o ponad 213% powodem tego stanu był znaczny wzrost zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne.

Wzrosła nieznacznie liczba osób hospitalizowanych. W 2017 r. hospitalizowano 350 osób, co stanowiło ok. 1,2% wszystkich chorych, natomiast w 2016r hospitalizowano 348 osób.

Śmiertelność z powodu chorób zakaźnych spadła, zmarły 4 osoby. Dla porównania w roku ubiegłym zmarło 6 osób. Pomimo spadku ilości zachorowań na gruźlicę stanowi ona poważny problem dla zdrowia publicznego, nad którą należy wzmocnić nadzór. Czynniki ryzyka szerzenia się gruźlicy oraz pojawiania się groźnego dla zdrowia zjawiska lekooporności gruźlicy są przede wszystkim:

- przerywanie leczenia gruźlicy
- prowadzenie leczenia gruźlicy bez mikrobiologicznej weryfikacji lekooporności prątków gruźliczych
- stosowanie leczenia przeciwpłatkowego niezgodnie z zaleceniami.

Pomimo obserwowanej wysokiej zapadalności osób starszych o niskim statusie społecznym i niedostatecznych warunkach bytowych obserwuje się również zachorowania wśród osób młodych pracujących zawodowo. Osoby te często lekceważą swój stan zdrowia, nie korzystają z porad lekarskich i zwolnienia lekarskiego w obawie przed utratą pracy. Główną przyczyną zgonów w 2017 r. była gruźlica płuc i jej późne następstwa. Ogółem zmarły dwie osoby.

Podobnie jak w roku ubiegłym w 2017 roku przede wszystkim dominowały zachorowania na grypę i schorzenia grypopodobne, a także choroby wieku dziecięcego, które cechują się cyklicznością wzrostu zachorowań i występowaniem cyklicznych epidemii wyrównawczych.

W odniesieniu do roku ubiegłego największy wzrost zapadalności w stosunku do roku poprzedniego odnotowano w przypadku ospy wietrznej.

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania stanowi poważny problem zdrowia publicznego. Powoduje ona również duże straty ekonomiczne, związane z absencją

chorobową. Walka z grypą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysokiej zjadliwości wirusa.

Nadzór epidemiologiczny nad grypą prowadzony jest w ciągu całego roku, ze szczególnym wzmożeniem nadzoru wirusologicznego w okresie zwiększonej liczby zachorowań, który trwa zwykle od września do kwietnia. W 2017 r. nastąpił trzykrotny wzrost zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne. Problemem pozostaje niski odsetek rozpoznań grypy potwierdzonej badaniami wirusologicznymi.

Szczepienia przeciw grypie zmniejszają prawdopodobieństwo zachorowania, hospitalizacji i zgonu z powodu tej choroby. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji.

Kolejnym problemem zdrowia publicznego są zakażenia krwiopochodne wirusowe, tj. zapalenia wątroby typu B i C. Spośród nich najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi wirusowe zapalenie wątroby typu C. Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, szerzeniu się zachowań na WZW typu C można jedynie zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych polegających na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywanych świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyceznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek, jak również poprzez działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym.

Sytuacja epidemiologiczna zakażeń WZW typu B jest kształtowana przede wszystkim przez możliwość czynnego uodpornienia, gdzie istotną sprawą jest utrzymanie wysokiego poziomu zaszczepienia przeciwko WZW B.

Problemy związane z zakażeniami wirusami hepatotropowymi wymagają usprawnienia działań profilaktycznych zmierzających do poprawy bezpieczeństwa procedur medycznych związanych z higieną i jakością sterylizacji oraz poprawy wykrywania wcześniej nabytych zakażeń. W ramach działań edukacyjnych PPIS w Gliwicach bierze czynny udział w realizacji Kampanii „HCV Jestem Świadom” dotyczącej dystrybucji materiałów informacyjnych i edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa. W Zabrze materiały przekazano do 15 placówek świadczących usługi medyczne.

Ponadto w 2017 roku zarejestrowano na terenie miasta Zabrze 14 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenia wątroby typu A. Odnotowano znaczny wzrost

zachorowań w stosunku do roku poprzedniego. WZW typu A jest groźną chorobą zakaźną wymagającą w każdym przypadku hospitalizacji.

W zakresie zatruc pokarmowych i zakażeń pokarmowych w 2017 r. obserwowany jest wzrost zapadalności. Spośród wszystkich zatruc i zakażeń pokarmowych dominującymi są zakażenia o etiologii wirusowej przede wszystkim zachorowania wywołane przez rotawirusy oraz biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu. Natomiast w zakresie bakteryjnych zatruc i zakażeń pokarmowych dominowały zakażenia wywołane przez odzwierzęce pałeczki z rodzaju *Salmonella* oraz *Clostridium difficile*.

Istotnym problemem w zakresie zatruc i zakażeń pokarmowych są zachorowania u dzieci do lat dwóch, a więc w przedziale wieku, w którym biegunki mogą mieć groźny przebieg prowadząc do ciężkiego odwodnienia oraz do zaburzeń elektrolitowych.

Zachorowania występowały w środowiskach domowych. Oświata zdrowotna ma wpływ na kształtowanie zachowań prozdrowotnych na rzecz zwiększania higieny osobistej, otoczenia oraz higieny przygotowania posiłków ma.

Na terenie miasta Zabrze stale prowadzony jest aktywny nadzór nad Ostрым Porażeniem Wiotkim (dalej: OPW). Nadzór polega na telefonicznym, cotygodniowym kontakcie z oddziałami neurologii ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów neurologii dziecięcej a w przypadku podejrzenia zachorowania pobierania i przesyłania do badań laboratoryjnych w NIZP-PZH próbek kału. Od lat nie odnotowano żadnego przypadku zachorowania na OPW.

Na poprawę zgłaszalności chorób zakaźnych niewątpliwie ma wpływ porozumienie ramowe zawarte pomiędzy ŚPWIS i Narodowym Funduszem Zdrowia (dalej: NFZ).

PPIS w Gliwicach co kwartał otrzymuje informacje, dotyczące liczby chorób zakaźnych zgłaszanych przez zakłady opieki zdrowotnej do NFZ.

Powyższe dane są wnikliwie analizowane i porównywane z liczbą chorób zakaźnych zgłaszanych przez poszczególne zakłady opieki zdrowotnej do PSSE w Gliwicach.

W związku z powyższym, do kierowników poszczególnych zakładów opieki zdrowotnej w których stwierdzono niezgodności w liczbie chorób zakaźnych zgłoszonych do NFZ i PSSE w Gliwicach, wysłała się pisma wnoszące o sprostowanie powstałych nieścisłości.

Tab.1. Liczba zachorowań oraz zapadalność na choroby zakaźne podlegających zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w 2017 r. i 2016r w Zabrze

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2017 r.	Zapadalność na 1000 00 ludności w 2017 r.	Liczba zachorowań w 2016r	Zapadalność na 1000 00 ludności w 2016r	Spadek/wzrost zapadalności
Grypa	26844	16695,2	7738	4708,16	+11987
Ospa wietrzna	1243	773,1	599	366,45	+406,65
Bakteryjne zakażenia jelitowe	101	62,8	23	14,07	+48,73
WZW A	14	8,7	0	0	+8,7tr
Wirusowe zakażenia jelitowe	92	57,2	80	48,94	+8,26
Płonica	154	95,7	144	88,09	+7,61
WZW C	37	23,01	31	18,96	+4,05
Gruźlica	65	40,42	61	37,32	+3,1
Neuroinfekcje	14	8,7	10	6,12	+2,58
ICH wywołana przez <i>Neisseria meningitidis</i>	2	1,24	1	0,61	+0,63
ICH wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i>	1	0,62	0	0	+0,62
Salmonellozy zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	10	6,22	13	7,95	-1,73
Różyczka	0	0	5	3,06	-3,06
Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	210	130,6	219	133,98	-3,38
Róża	54	33,58	64	39,15	-5,57
Świnka	10	6,22	20	12,24	-6,02
Borelioza	99	61,5	114	69,74	-8,24
Krztusiec	16	9,9	35	21,41	-11,5
WZW B	16	9,9	42	25,69	-15,79

W związku z istnieniem realnego zagrożenia dla zdrowia publicznego związanego ze stosowaniem nowych narkotyków tzw. dopalaczy PPIS w Gliwicach sprawuje bieżący nadzór nad zatruciami środkami zastępczymi. Na podstawie informacji przekazywanych z palcówek służby zdrowia sporządzane są codzienne i tygodniowe raporty o zatruciach, hospitalizacjach oraz zgonach spowodowanych środkami zastępczymi co pozwala na monitorowanie i możliwość szybkiego reagowania na wzrost liczby przypadków zatruc środkami zastępczymi. Na terenie miasta Zabrze w 2017 r. zarejestrowano 19 przypadków zatruc dopalaczami, zgonów nie odnotowano.

Podsumowując

Z grupy chorób zakaźnych objętych w Polsce zgłaszaniem należy przede wszystkim zwrócić uwagę na sytuację epidemiologiczną chorób podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym oraz chorób przenoszonych poprzez naruszenie ciągłości tkanek. Korzystna sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych nie zwalnia z konieczności systematycznego monitorowania zachorowań i prowadzenia aktywnego nadzoru epidemiologicznego nad tymi chorobami.

Pomyślna sytuacja epidemiologiczna może być utrzymana w przyszłości pod warunkiem:

- kontynuowania szczepień ochronnych
- realizacji programu eradykacji poliomyelitis i eliminacji odry
- zwrócenia uwagi na wczesne wykrywanie chorych i zakażonych, ich zgłaszanie i rejestracje umożliwiające szybkie podjęcie postępowania leczniczego i przeciw epidemicznego – zwłaszcza dotyczy to chorób rzadko występujących lub tych, które mogą być zawleczone do Polski
- zwiększenie dostępu do badań diagnostycznych – określenie czynnika etiologicznego choroby ma wpływ nie tylko na postępowanie terapeutyczne ale także na profilaktykę przeciwepidemiczną.

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie poszczególnych chorób zakaźnych

ZATRUCIA I ZAKAŻENIA POKARMOWE

Zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią ważny wskaźnik stanu higieny żywności, zarówno jeśli chodzi o jej przygotowanie, transport i składowanie, jak i higienę

przyrządzania i spożywania potraw. Mimo obserwowanej w tym zakresie poprawy w ostatnich latach nadal zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią poważny problem zdrowia publicznego.

Dominują tutaj zatrucia pokarmowe i zakażenia żołądkowo – jelitowe w tym wirusowe, bakteryjne i nie określone oraz biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu (Tab.2).

Głównym problemem w zakresie bakteryjnych i wirusowych zatruc i zakażeń pokarmowych jest niedodiagnozowanie. Laboratoryjne badania diagnostyczne są przeprowadzane głównie w sytuacji, gdy osoba chora jest hospitalizowana bądź leczona ambulatoryjnie a objawy pomimo wdrożonego leczenia utrzymują się nadal. Natomiast osoby z nieżytem żołądkowo-jelitowym leczone ambulatoryjnie o łagodnym przebiegu nie są kierowane na badania laboratoryjne kału.

W związku z powyższym ok. 65% wszystkich zatruc i zakażeń pokarmowych stanowią biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu, w których nie przeprowadzono odpowiednich badań diagnostycznych celem ustalenia etiologii zachorowania.

W 2017 r. nie odnotowano ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych.

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań
Salmonellozy – zatrucia pokarmowe	10
Bakteryjne zakażenia jelitowe	101
Wirusowe zakażenia jelitowe	92
Biegunka i zapalenie żołądkowo – jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	210

Tab.2. Liczba zakażeń i zatruc pokarmowych

Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu

Biegunki w szczególności występujące u dzieci mogą powodować poważne konsekwencje zdrowotne - odwodnienie organizmu i zaburzenia metaboliczne.

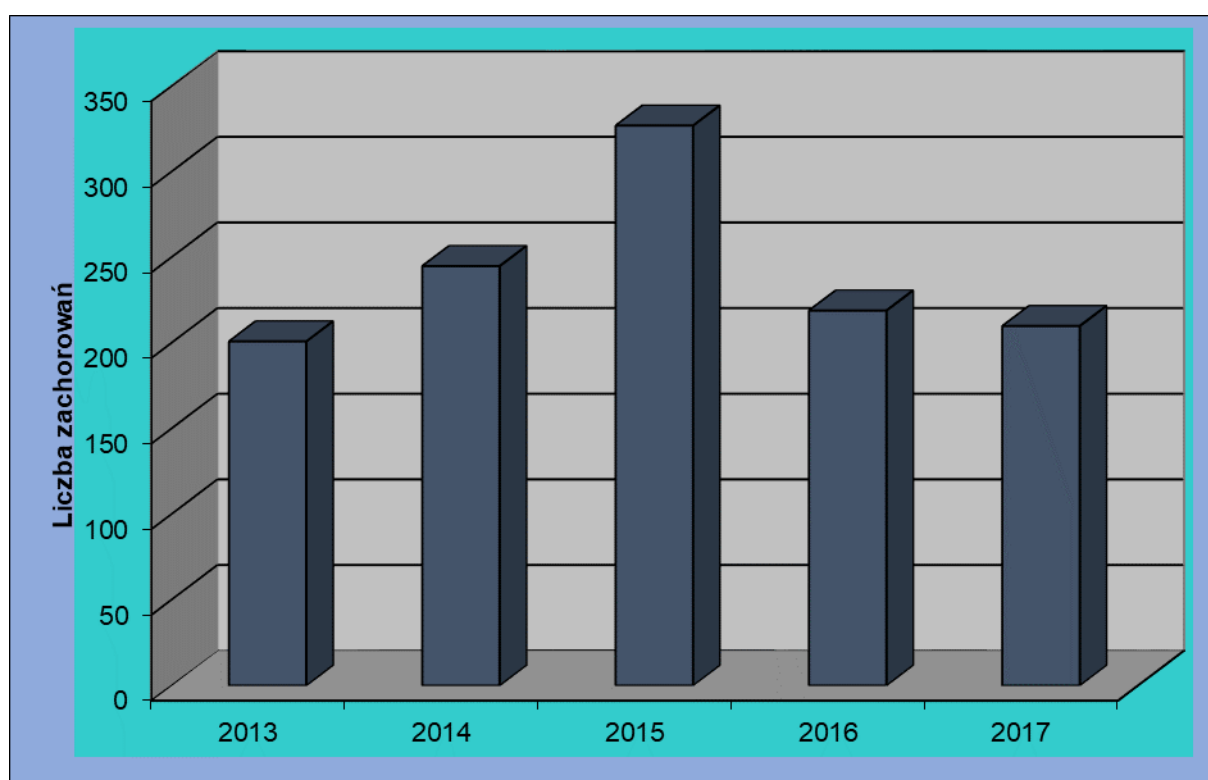
W **2017 r.** zarejestrowano **210** przypadków, w tym 65 dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu hospitalizowano 57 osoby, w tym 28 dzieci do 2 lat.

W **2016 r.** odnotowano **219** zachorowań, w tym 52 dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu hospitalizowano 60 osoby, w tym 21 dzieci do 2 lat.

Zanotowano nieznaczny spadek liczby zachorowań wśród dorosłych (Rys.1), natomiast u dzieci do lat dwóch nieznaczny wzrost.

Na ogół zachorowania mają łagodny przebieg, świadczy o tym mała liczba hospitalizacji, w związku z tym chorzy leczeni są ambulatoryjnie, a badania diagnostyczne nie są wykonywane.

Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu nie były potwierdzone badaniami bakteriologicznymi i stanowią one nadal poważną słabość nadzoru epidemiologicznego. Świadczy to o niedostatecznej diagnostyce w tym zakresie a lekarze coraz częściej odstępują od poszukiwania przyczyny zachorowania.

Rys.1. Liczba zachorowań na biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu w latach 2013-2017

Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe

Wirusowe zakażenia jelitowe w okresie niemowlęcym i wczesnodziecięcym objawiające się najczęściej w postaci ostrej biegunki, stanowią poważny problem epidemiologiczny i terapeutyczny. Głównym czynnikiem etiologicznym wirusowych infekcji jelitowych są

zakażenia rotawirusowe. Rotawirusy zakażają głównie dzieci przed 5 rokiem życia, nawet w krajach rozwiniętych, gdzie poziom higieny jest relatywnie wysoki. Infekcje rotawirusowe stanowią nie tylko poważny problem zdrowotny, ale również społeczno-ekonomiczny. Ze względu na wysoką zapadalność koszty leczenia są wysokie, a choroba dziecka to nie tylko koszty medyczne, ale również absencja rodzica w pracy. Do rozwiązania problemu infekcji rotawirusowych mogłoby przyczynić się szersze stosowanie szczepień.

W 2017 r. przeciwko rotawirusom zaszczepiono 386 dzieci.

Liczba zachorowań uległa nieznacznemu wzrostowi.

W **2017 r.** odnotowano **92** zachorowań na wirusowe zakażenie jelitowe, w tym **47** dzieci do lat dwóch. Hospitalizowano **88** osób, w tym **47** dzieci do lat dwóch.

2016 r. zarejestrowano **80** przypadków, w tym **38** dzieci do lat dwóch. Hospitalizowano 60 osób, w tym **34** dzieci do lat dwóch.

W **2017 r.** **59** zachorowań wywołanych było przez rotawirusy, **1** zachorowanie wywołane przez adenowirusy, **32** zachorowań sklasyfikowano jako wirusowe zakażenia jelitowe określone/nie określone.

Podobnie jak w roku ubiegłym spośród wszystkich zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe zachorowania wywołane przez rotawirusy były główną przyczyną hospitalizacji.

Z ogółu wszystkich osób hospitalizowanych 64% chorych hospitalizowano z powodu infekcji rotawirusowej. Na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy zachorowały dzieci, które nie były szczepione przeciwko rotawirusom. Nie odnotowano zachorowań u osób dorosłych.

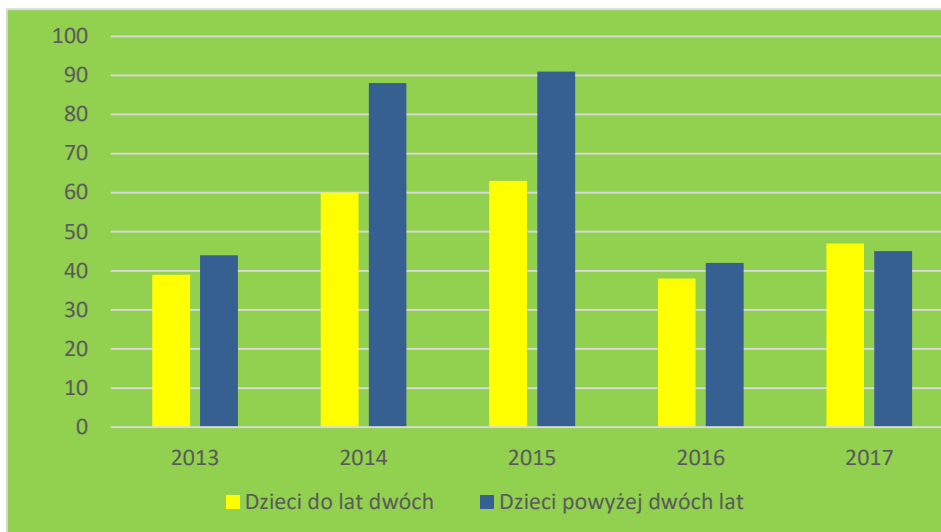
Na zakażenia wirusowe, nieokreślone zachorowały głównie osoby dorosłe leczone ambulatoryjnie, u których nie wykonano badań diagnostycznych a rozpoznanie postawiono na podstawie objawów klinicznych.

W 2017 roku wystąpiło ognisko epidemiczne wywołane przez rotawirusy u pacjentów hospitalizowanych w oddziale hematologii i onkologii dziecięcej. Narażone na zakażenie w ognisku epidemicznym były 24 osoby, w tym 4 osoby podejrzane o zakażenie. Objawy chorobowe w postaci biegunki, nudności i wymiotów wystąpiły u 2 osób z personelu medycznego oraz u 2 pacjentów oddziału. U 2 pacjentów w kale potwierdzono obecność rotawirusów.

W związku z zaistniałą sytuacją dyrekcja szpitala podjęła decyzję o ograniczeniu odwiedzin w oddziale, wydzieleniu pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dla pacjentów

z objawami chorobowymi oraz wzmożono reżim sanitarny w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

Rys.2. Liczba zachorowań na wirusowe określone zakażenia jelitowe w latach 2013-2017

Salmonellozy

Salmonellozy są nadal najczęściej rejestrowaną jednostką chorobową wśród chorób bakteryjnych przebiegających z nieżytem żołądkowo-jelitowym.

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie zachorowań na salmonellozę sukcesywnie się poprawia. Zapadalność utrzymuje się na zbliżonym poziomie (Rys.3).

W **2017 r.** odnotowano **10** zachorowań, w tym 9 przypadków zatruc pokarmowych oraz 1 zakażenie pozajelitowe. Hospitalizacji wymagało 5 osób.

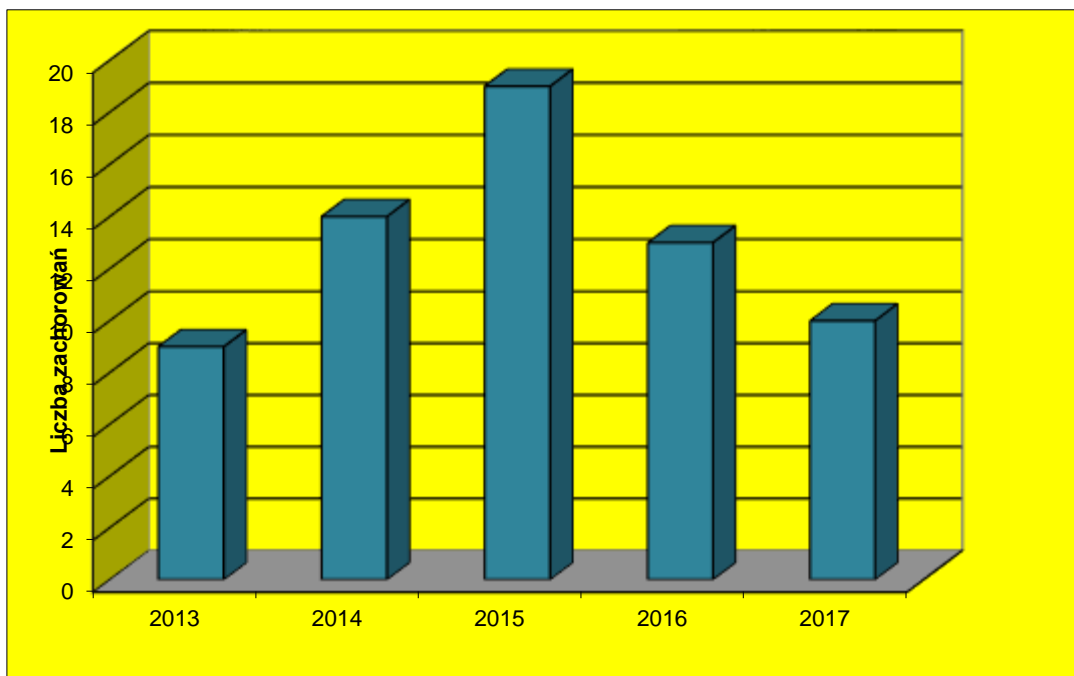
W **2016 r.** odnotowano **13** zachorowań, w tym 11 przypadków zatruc pokarmowych oraz 2 zakażenia pozajelitowe. Hospitalizacji wymagało 10 osób.

Zapadalność zatruc pokarmowych wywołane pałeczkami *Salmonella* u mężczyzn jest niemal trzykrotnie większa niż u kobiet.

Zachorowało 7 dzieci w przedziale wiekowym 0 - 14 lat oraz 3 osoby dorosłe.

Ponad 90% zachorowań wywołanych było przez pałeczki *Salmonella z gr D enteritidis*.

Zachorowania występowały na przestrzeni całego roku, z nieco zwiększoną zapadalnością w okresie letnim.

Rys.3. Liczba zachorowań na zatrucia pokarmowe - salmonellozę w latach 2013-2017

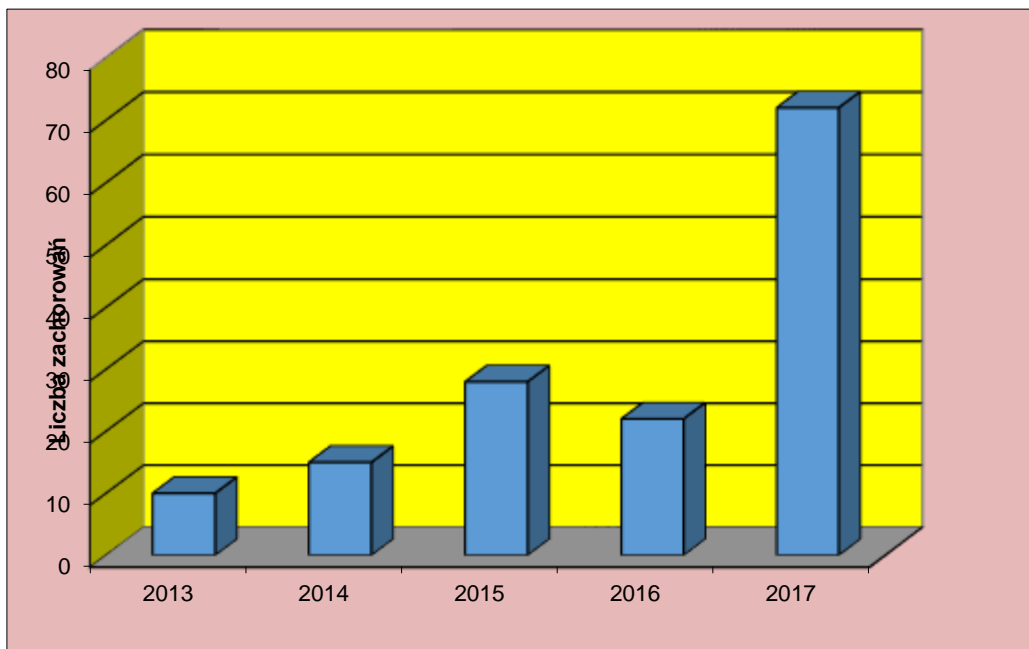
Wszystkie zachorowania wystąpiły w środowiskach rodzinno – domowych. Przypuszczać można, że przyczynami tego stanu są zaniedbania higieny i błędy związane z niewłaściwym przechowywaniem gotowych potraw, błędy technologiczne w przygotowywaniu posiłków i nie poddawaniu żywności odpowiedniej obróbce termicznej, a także nie przestrzeganie wymogów sanitarno- higienicznych. Nie odnotowano ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych.

Odnotowano 1 przypadek salmonellozy pozajelitowej z krwi (posocznicy) wywołanej przez pałeczki z rodzaju *Salmonella*.

Wszystkie osoby zostały objęte nadzorem epidemiologicznym oraz wykonano badania kontrolne kału. Ponadto nadzorem epidemiologicznym objęto 31 osób ze styczności z chorymi oraz przeprowadzono badania kału na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*. U 2 osób wykryto bezobjawowe nosicielstwo pałeczek *Salmonella* w kale.

Bakteryjne zakażenia jelitowe

Zapadalność na bakteryjne zakażenia pokarmowe uległa znacznemu wzrostowi w porównaniu z rokiem 2016 i wzrosła o ok. 340%. Czynnikiem chorobotwórczym wywołującym najliczniejsze zachorowania było *Clostridium difficile* (Rys.4).

Rys.4. Liczba zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile* w latach 2013-2017

W **2017 r.** odnotowano **101** przypadków zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, w tym **72** zakażeń *Clostridium difficile* oraz **29** zakażeń o nieokreślonej etiologii.

W **2016 r.** zarejestrowano **23** przypadków, w tym 22 zakażeń *Clostridium difficile* oraz 1 zakażenie o nieokreślonej etiologii.

Obserwowany wzrost liczby zachorowań wywołanych *Clostridium difficile* jest spowodowany upowszechnieniem się diagnostyki laboratoryjnej tego patogenu. *Clostridium difficile* jest bakterią powszechnie występującą w środowisku. Kolonizacja tym patogenem jest szczególnie częsta w warunkach szpitalnych. Do wystąpienia choroby przyczynia się narażenie na czynniki ryzyka tj. hospitalizacja, antybiotykoterapia, wiek, obciążenie chorobami dodatkowymi. Zachorowania wystąpiły wśród osób dorosłych najczęściej po 60 roku życia.

W 2017 roku wystąpiły dwa ogniska epidemiczne wywołane przez *Clostridium difficile* – antygen *GDH* u pacjentów hospitalizowanych w oddziale anestezjologii i intensywnej terapii. W pierwszym przypadku narażone na zakażenie w ognisku epidemicznym były 4 osoby oraz 2 osoby podejrzane o zakażenie. Objawy chorobowe w postaci biegunki

wystąpiły u 2 pacjentów oddziału, u których, po przeprowadzeniu badań bakteriologicznych, potwierdzono obecność *Clostridium difficile* – antygen GDH.

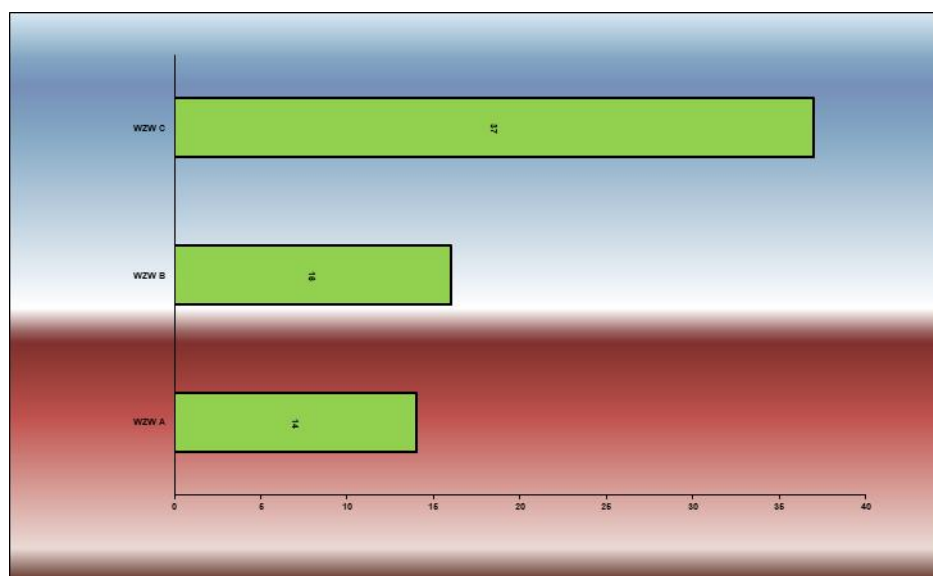
Natomiast w drugim przypadku narażone były 2 osoby oraz 3 osoby podejrzane o zakażenie. Objawy chorobowe w postaci biegunki wystąpiły u 3 pacjentów oddziału, u których, po przeprowadzeniu badań bakteriologicznych, potwierdzono obecność *Clostridium difficile* – antygen GDH, a u dwóch stwierdzono również obecność toksyn A i B.

Dyrekcja szpitala w obu przypadkach podjęła decyzję o zastosowaniu izolacji kontaktowej, wstrzymaniu przyjęć pacjentów, pobraniu materiału do badań od osób z kontaktu oraz wzmożeniu reżimu sanitarnego w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY

Ważny problem zdrowia publicznego stanowią wirusowe zapalenia wątroby. Ze względu na przewlekły charakter tych zakażeń liczba osób zakażonych wirusami zapalenia wątroby stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz narastający problem związany z leczeniem ciężkich powikłań. Z ogólnej liczby zarejestrowanych zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby ok. 53% stanowią zakażenia wirusem żółtaczki typu C.

Jednakże spośród wirusowych zapaleń wątroby najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi WZW typu C (Rys.5), przeciw któremu nie ma skutecznej szczepionki.

Rys.5. Liczba zachorowań na WZW w 2017 r.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

W roku 2017 odnotowano wzrost liczby zachorowań.

W **2017 r.** odnotowano **37** zachorowań, w **2016 r.** zarejestrowano **31** przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu C (Rys.5).

Zakażenia WZW C przebiegały w większości przypadków bezobjawowo, rzadziej były to przypadki objawowe. 1 osoba zachorowała zarówno na wirusowe zapalenie wątroby typu B jak i C. Z tego powodu zakażenia HCV są rozpoznawane najczęściej w trakcie badań przesiewowych lub w przypadku diagnostyki podwyższonych wartości transaminaz.

Przebieg WZW typu C jest bardziej skryty niż innych typów WZW. Wszystkie zarejestrowane zachorowania miały charakter przewlekły. Bezobjawowy i przewlekły charakter tej choroby powoduje, że chorzy zbyt późno trafiają pod opiekę medyczną, co może być przyczyną groźnych dla zdrowia powikłań w postaci marskości wątroby i pierwotnego raka wątroby.

Jedynie 33% chorych uskarżało się na dolegliwości w postaci bólu brzucha, objawów dyspeptycznych, złego samopoczucia. U pozostałych osób (67%) przebieg choroby był bezobjawowy.

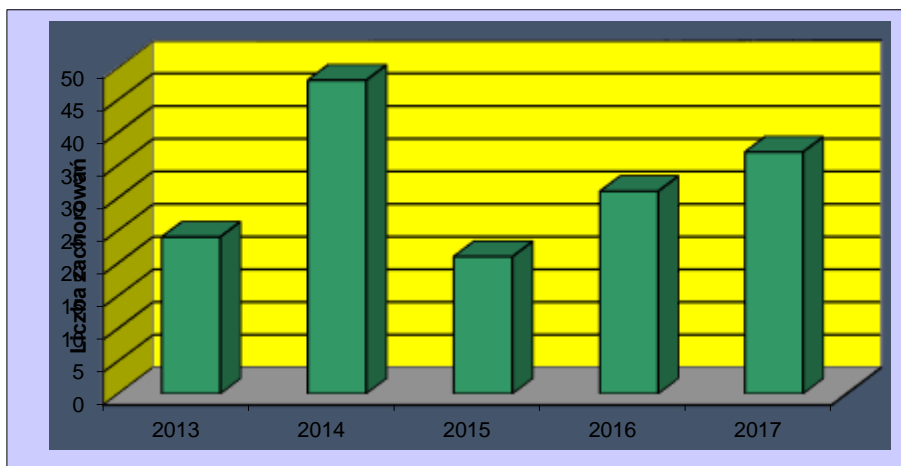
Zapadalność jest nieco wyższa u mężczyzn jak i u kobiet. Zachorowało 15 kobiet oraz 22 mężczyzn. 5 osób hospitalizowano w oddziałach hepatologicznych.

Zachorowania wystąpiły tylko u osób dorosłych. Największą zapadalność odnotowano u osób w przedziale wiekowym 30-75 lat.

W przeważającej części nie udaje się ustalić czasu i okoliczności zakażenia. Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika iż, dominującą drogą zakażenia były procedury medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek (83% wszystkich zachorowań).

W grupie osób młodych obserwuje się wzrost udziału zachorowań nabytych drogą niemiedyczną poprzez wykonywanie tatuaży, kolczykowania, przyjmowanie dożylnie i donosowo narkotyków oraz w drodze kontaktów seksualnych (45%).

Odnotowano 1 zachorowanie u pracownika służb porządkowych oraz 1 u pracownika ochrony zdrowia.

Rys.6. Liczba zachorowań na WZW typu C w latach 2013– 2017

WZW typu C pozostaje poważnym problemem zdrowia publicznego, dlatego konieczne jest dalsze usprawnianie działań profilaktycznych zmierzających do poprawy bezpieczeństwa procedur medycznych i równoległe do poprawy wykrywania wcześniej nabytych zakażeń.

Istotną rolą nadzoru epidemiologicznego nad zakażeniami HCV jest dostarczanie jak najwięcej informacji pozwalających określić zarówno trendy występowania WZW C jak i zidentyfikować grupy i obszary, w których szczególnie wiele przypadków może pozostawać nierozpoznanych. W 2017 r. nadzorem epidemiologicznym objęto 43 osoby ze styczności z chorymi.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W **2017 r.** zarejestrowano **16** zachorowań na przewlekłe WZW typu B. Zachorowań ostrych nie odnotowano.

W **2016r** odnotowano **42** przypadków zachorowań na przewlekłe WZW typu B. (Rys.7).

Liczba zachorowań wyraźnie spadła.

Zapadalność jest nieco wyższa u mężczyzn, zachorowało 9 mężczyzn i 7 kobiet.

Najwyższą zapadalność odnotowano u osób dorosłych w grupie wiekowej 20-49 lat.

Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci, co jest efektem wprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych przeciwko WZW typu B.

U ok. 69% osób choroba miała przebieg bezobjawowy, u pozostałych chorych na przewlekłe WZW B wystąpiły objawy dyspeptyczne oraz bóle brzucha,.

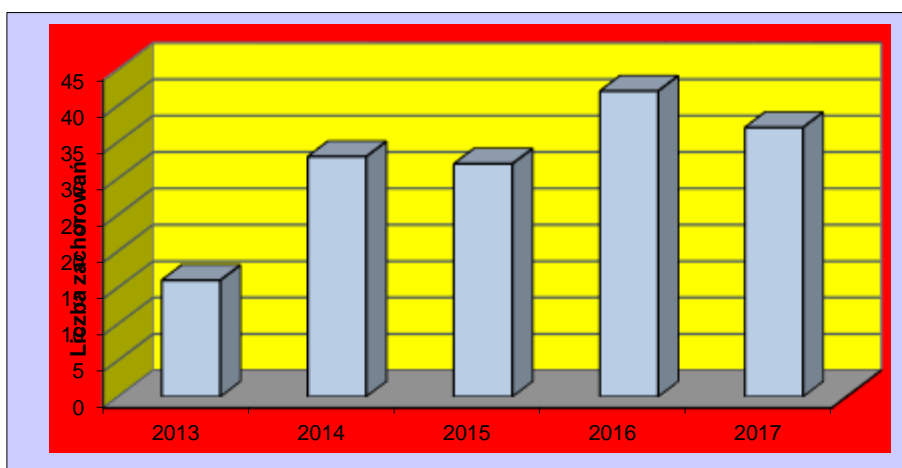
Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż ok. 63% chorych poddanych było zabiegom medycznym związanym z naruszeniem ciągłości tkanek wykonywanym w otwartych i zamkniętych zakładach opieki zdrowotnej.

Ponadto u 37% chorych były wykonywane zabiegi niemedyczne zwłaszcza kolczykowanie, tatuaże, miały miejsce kontakty z osobą zakażoną lub przypadkowe kontakty seksualne.

Odnotowano 1 przypadek zachorowania u pracownika służby zdrowia.

Zachorowało 8 osób nie szczepionych przeciwko WZW B. Wpływ na sytuację epidemiologiczną WZW B ma przede wszystkim wprowadzenie do Programu Szczepień Ochronnych obowiązkowych szczepień przeciwko WZW typu B.

Ponadto ze względu na wzrost zachorowań nabywanych drogą pozamedyczną uzasadnionym jest również zalecanie szczepień ochronnych osobom nieszczepionym szczególnie narażonym na zakażenie ze względu na styl życia.

Rys.7. Liczba zachorowań na WZW typu B w latach 2013-2017

Wirusowe zapalenie wątroby typu A

W 2017 r. zarejestrowano 14 zachorowań na WZW A, natomiast w roku 2016 nie odnotowano żadnych przypadków.

Na wirusowe zapalenie wątroby typu A zachorowało **13** mężczyzn, w tym 16-letni chłopiec i **1** kobieta.

U chorych wystąpiła podwyższona temperatura ciała, zażółcenie powłok skórnych i twardówek oczu, objawy dyspeptyczne, wymioty, ogólne złe samopoczucie oraz wysokie poziomy transaminaz. Po kilkunastodniowej hospitalizacji w stanie dobrym zostali wypisani do domu. W trakcie przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego

stwierdzono, że 3 chorych wyjeżdżało poza granice kraju w celach rekreacyjnych, natomiast pozostali nie opuszczali kraju. Chorzy nie byli szczepieni p/WZW A.

We wszystkich przypadkach nie ustalono źródła zakażenia.

W 2017 roku odnotowano ognisko WZW A dwóch osób zamieszkałych pod tym samym adresem. U chorych wystąpiły następujące objawy: podwyższona temperatura ciała, zażółcenie powłok skórnych i twardówek oczu, objawy dyspeptyczne, wymioty, ogólne złe samopoczucie oraz wysokie poziomy transaminaz.

W trakcie przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych uzyskano informacje, że nie wyjeżdżali poza granice kraju na tereny endemicznego występowania WZW A, nie spożywali owoców morza i produktów zawierających owoce jagodowe oraz posiłków przygotowywanych poza domem. Na podstawie uzyskanych danych nie ustalono źródła zakażenia. Chorzy nie byli profilaktycznie zaszczepieni p/WZW A.

W wyniku przeprowadzonego dochodzenia stwierdzono powiązanie epidemiologiczne mężczyzn zamieszkujących razem pod tym samym adresem, prowadzących wspólne gospodarstwo. Udzielono instruktażu o zachowaniu i przestrzeganiu podstawowych zasad higieny osobistej, żywienia i żywności.

Badania serologiczne krwi wykonane przez laboratorium w klasie IgM u obu chorych potwierdziły obecność wirusa żółtaczki typu A.

Po kilkunastodniowej hospitalizacji chorzy w stanie ogólnym dobrym zostali wypisani do domu z zaleceniem przyjmowania leków osłonowych na wątrobę i kontrolnych wizyt lekarskich.

NEUROINFEKCJE I CHOROBY INWAZYJNE

Zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią istotny problem współczesnej medycyny. Zapalenia opon i mózgu, szczególnie bakteryjne, są chorobami często zagrażającymi życiu i wiążą się z licznymi powikłaniami i następstwami pochorobowymi. Wczesna diagnostyka i tym samym prawidłowe leczenie farmakologiczne ma kluczowe znaczenie dla dalszych losów chorego.

Zapadalność na neuroinfekcje w 2017 roku nieznacznie wzrosła.

W **2017 r.** zarejestrowano **14** przypadków zapalenia opon mózgowo rdzeniowych i mózgu, w tym **5** zachorowania o etiologii bakteryjnej, **4** zachorowania o etiologii wirusowej, w pozostałych **5** przypadkach etiologii nie ustalono.

W **2016 r.** odnotowano **10** zachorowań na zapalenie opon mózgowo rdzeniowych i mózgu, w tym **1** zachorowanie o etiologii bakteryjnej, **6** zachorowań o etiologii wirusowej w pozostałych **3** przypadkach etiologii nie ustalono.

Etiologia wszystkich zachorowań została ustalona na podstawie badania ogólnego i mikrobiologicznego płynu mózgowo-rdzeniowego.

W przypadku 5 zachorowań, w których etiologii nie ustalono można wnioskować, iż wdrożone natychmiastowe leczenie nie pozwoliło na prawidłowe ustalenie czynnika chorobotwórczego bądź stan chorego nie pozwalał na wykonanie punkcji lędźwiowej.

W 2017 roku zanotowano jeden zgon z powodu neuroinfekcji o etiologii wirusowej.

Infekcje wirusowe

Wirusowe zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych są najczęściej rozpoznawane na podstawie objawów klinicznych i badania ogólnego płynu mózgowo-rdzeniowego. Potwierdzenia wirusologiczne wykonywane są rzadko, gdyż wymagają kosztownych badań.

Zapadalność na neuroinfekcje utrzymuje się na podobnym poziomie.

Na neuroinfekcje wirusowe zachorowały 4 osoby – kobieta i 3 mężczyzn.

Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci i młodzieży.

Chorzy byli hospitalizowani w oddziałach neurologicznych. 3 osoby, po kilkunastodniowej hospitalizacji, bez powikłań pochorobowych zostali wypisani do domu.

Odnotowano jeden zgon z powodu wirusowego zapalenia opon mózgowo – rdzeniowych.

Tab.3. Zachorowania na wirusowe zapalenie opon i mózgu

	2017		2016	
	Zapalenie opon	Zapalenie mózgu	Zapalenie opon	Zapalenie mózgu
Limfocytarne	-	-	1	-
Nieokreślone	2	1	4	1
W przebiegu półpaśca	-	1	-	-

Infekcje bakteryjne

Bakteryjne zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią nadal istotny problem współczesnej medycyny. Pomimo postępów farmakoterapii i intensywnej opieki medycznej, bakteryjne, ropne zapalenia opon i mózgu pozostają chorobami o niepewnym rokowaniu.

W wielu przypadkach dochodzi do wystąpienia trwałych, neurologicznych następstw pochorobowych.

Podstawowym badaniem w diagnostyce zakażeń bakteryjnych OUN jest posiew płynu mózgowo-rdzeniowego na podstawie, którego można określić rodzaj bakterii i wdrożyć odpowiednie, celowane leczenie.

Zanotowano 1 zachorowanie na bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych nieokreślone. Zachorował 7-letni chłopczyk, uczeń szkoły podstawowej. Chłopca z objawami wysokiej temperatury, bólami brzucha, bólami głowy, wymiotami, hospitalizowano

w oddziale zakaźnym. Ze względu na ujemny wynik badania mikrobiologicznego płynu mózgowo-rdzeniowego zachorowanie sklasyfikowano jako bakteryjne zapalenie opon mózgowych nie określone. Po 13-dniowej hospitalizacji chłopca wypisano do domu w stanie dobrym bez powikłań.

Tab.4. Zachorowania na bakteryjne zapalenie opon i mózgu

	2017		2016	
	Zapalenie opon	Zapalenie mózgu	Zapalenie opon	Zapalenie mózgu
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	1	-	-	-
Nieokreślone	1	-	1	-
<i>Neisseria meningitidis</i>	2	-	-	-
<i>Listeria monocytogenes</i>	1	-	-	-

Na bakteryjne zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych wywołane przez *Streptococcus pneumoniae* zachorował 61-letni mężczyzna, który był hospitalizowany w oddziale neurologii. U chorego wystąpiła infekcja górnych dróg oddechowych, podwyższona temperatura, bóle głowy, objawy oponowe, stan zamroczenia oraz lewostronny niedowład

ciała. Chory, po kilkunastodniowej hospitalizacji, w stanie ogólnym dobrym wypisany do domu.

Na bakteryjne zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych wywołane przez *Listeria monocytogenes* zachorował 64-letni mężczyzna, który był hospitalizowany w oddziale neurologii. U chorego wystąpiła podwyższona temperatura, bóle głowy, objawy oponowe, zaburzenia świadomości oraz prawostronny niedowład ciała. Chory, po kilkudniowej hospitalizacji, w stanie ogólnym dobrym wypisany do domu.

INWAZYJNA CHOROBA WYWOŁANA PRZEZ NEISSERIA MENINGITIDIS

Na inwazyjną chorobę meningokokową zachorowały 2 osoby, w tym jedna na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i jedna na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i posocznice wywołaną przez *Neisserię meningitidis*. Zachorowała 21-letnia kobieta oraz 43-letni mężczyzna. U chorych wystąpiły grypopodobne objawy, wymioty, bóle brzucha oraz objawy oponowe. Chorych hospitalizowano w oddziale neurologii, wdrożono terapię antybiotykową. U mężczyzny w płynie mózgowo-rdzeniowym wyhodowano *Neisserię meningitidis*.

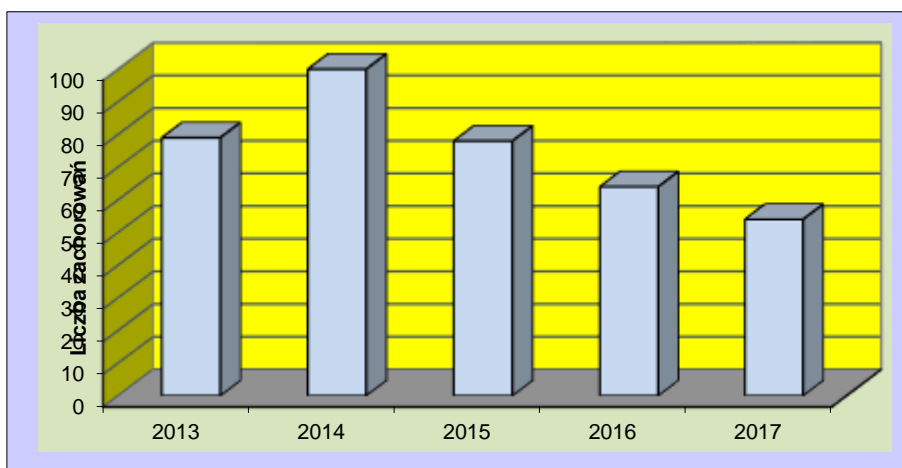
U kobiety stwierdzono posocznice i chorobę meningokokową wywołane przez *Neisserię meningitidis* gr B. Nadzorem epidemiologicznym objęto 5 osób oraz zlecono chemioprophylaktykę. Chorych po kilkunastodniowej hospitalizacji wypisano do domu bez powikłań.

CHOROBY WYWOŁANE PRZEZ STREPTOCOCCUS PYOGENES

W 2017 r. odnotowano **54** przypadki choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes* (Rys.8). Były to zachorowania na różę. Wszystkie zachorowania na różę miały przebieg łagodny i zostały rozpoznane jedynie na podstawie objawów klinicznych bez potwierdzenia laboratoryjnego. Spośród chorych hospitalizowano 13 osób.

W 2016 r. zarejestrowano **64** zachorowań na różę z czego 10 osób wymagało hospitalizacji.

Na przestrzeni lat zaobserwowano sukcesywny spadek zachorowań.

Rys.8. Liczba zachorowań na różę w latach 2013-2017

CHOROBA Z LYME

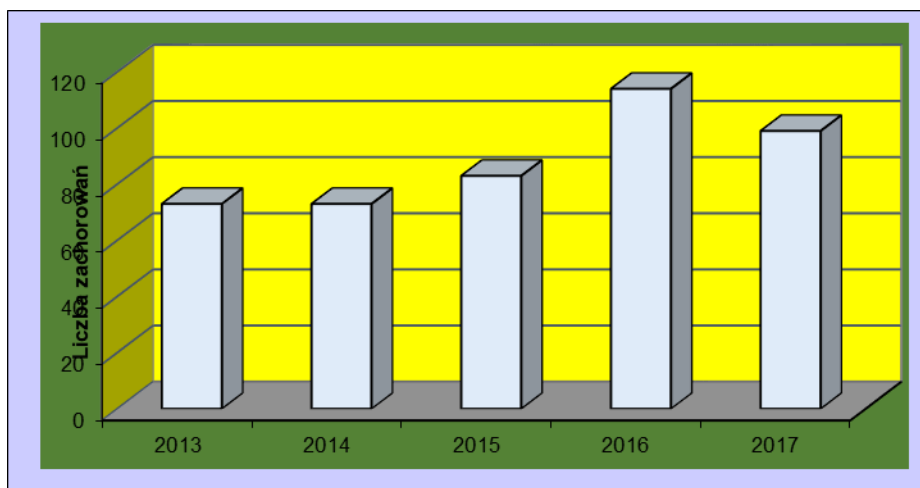
Borelioza stała się chorobą ogólnopolską i jest najczęstszą chorobą odkleszczową.

W Polsce zakażenia szerzą się w obszarach do tej pory nieendemicznych.

Symptomatologia boreliozy jest zróżnicowana dlatego istotnym czynnikiem mającym wpływ na rozpoznawalność boreliozy jest diagnostyka laboratoryjna. Przeciwno borelioze nie ma szczepionki, co potęguje problem i skutecznie uniemożliwia szybkie jego opanowanie.

W **2017 r.** odnotowano **99** zachorowań na boreliozę, a w **2016 r** zarejestrowano **114** przypadków boreliozy.

Liczba zachorowań na boreliozę uległa spadkowi o 13% spadek w stosunku do roku ubiegłego (Rys.9). Najwięcej przypadków odnotowano jako potwierdzone na podstawie objawów skórnych oraz badań laboratoryjnych.

Rys.9. Liczba zachorowań na boreliozę w latach 2013-2017

W oddziałach chorób zakaźnych z powodu boreliozy hospitalizowano 34 osób. Zapadalność jest wyższa u kobiet, zachorowało 55 kobiet i 44 mężczyzn. Jest to związane z wyższą aktywnością fizyczną kobiet i częstszym przebywaniem na terenach zielonych. Zachorowania wystąpiły głównie u osób dorosłych, jednakże zanotowano również 9 zachorowania u dzieci do 14 roku życia. Nie odnotowano zachorowań wśród leśników i pracowników zieleni miejskiej.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż częstym terenem ekspozycji są ogródki przydomowe, parki miejskie i alejki spacerowe. Najwięcej zachorowań odnotowano wśród rencistów i emerytów, co jest związane częstszym przebywaniem na terenach zielonych.

Najwięcej ukąszeń przez kleszcze dochodzi w miesiącach wiosennych i letnich. Wszystkie osoby chore poddane były antybiotykoterapii.

Przyczyny wzrostu zachorowalności należy upatrywać m.in. w stale zmieniającym się zasięgu geograficznym bytowania kleszczy, wydłużaniu okresu ich żerowania, zmianach klimatu, zmianach ekonomicznych i społecznych w otoczeniu ludzi. Istotną rolę odgrywają także migrujące zwierzęta przenoszące zakażone kleszcze.

Ponadto wzrost zachorowań może być wynikiem nie tylko rzeczywistego wzrostu zachorowań, ale również lepszej diagnostyki i wzrostu świadomości społeczeństwa.

Duża wilgotność występująca w miesiącach wiosennych i wysokie temperatury zimą niedostatecznie przetrzebiamą populację zakażonych kleszczy, co również może przyczynić się do wzrostu liczby zachorowań na boreliozę. Groźnymi dla ludzi są również nimfy, które również przenoszą krętki wywołujące boreliozę, a które nie są zauważalne gołym okiem.

GRUŻLICA

Gruźlica jest chorobą zakaźną, wielonarządową, atakującą wszystkie narządy i tkanki ze szczególną predyspozycją do układu oddechowego.

Pomimo obowiązywania przepisów prawnych nakładających na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia gruźlicy oraz obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę prątkującą, istnieje poważny problem, jakim jest przerwanie przez chorego kontynuacji leczenia ambulatoryjnego po leczeniu szpitalnym.

Osoby, które przerwały leczenie stanowią poważne zagrożenie dla otoczenia. Prowadzi to do lekooporności, utrudnia leczenie i może być przyczyną przedwczesnego zgonu.

W latach 2013 - 2017 zarejestrowano następującą liczbę chorych:

w roku 2013 – 51 osób

w roku 2014 – 73 osoby

w roku 2015 – 83 osoby

w roku 2016 – 61 osób

w roku 2017– 65 osób

Zapadalność na gruźlicę nieznacznie wzrosła.

96% zachorowań stanowiła gruźlica układu oddechowego. Odnotowano 2 przypadki gruźlicy pozapłucnej.

Mężczyźni chorują niemal 3-krotnie częściej niż kobiety. Zachorowało 15 kobiet i 50 mężczyzn.

Większa zapadalność na gruźlicę mężczyzn może wynikać z częstszego występowania u mężczyzn czynników ryzyka reaktywacji gruźlicy. Takim czynnikiem jest m.in. palenie papierosów, alkohol, niehigieniczny tryb życia. Największą zapadalność odnotowano u osób w wieku 50-59 lat. Odnotowano 6 przypadków zachorowań wśród dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.

Spośród wszystkich zachorowań 12% to wznowy. Wznowy wystąpiły u osób wcześniej leczonych, które przerwały leczenie, nie współpracowały z lekarzami i lekcewały zalecenia lekarskie.

4 chorych leczonych było ambulatoryjnie, pozostali byli hospitalizowani w oddziałach chorób płuc. Osoby z kontaktu z chorymi obejmowane są nadzorem epidemiologicznym i kierowane pod nadzór lekarski celem wykonania profilaktycznych badań. W 2017 pod nadzór lekarski skierowano 95 osób.

Niemal dwukrotnie spadła liczba zgonów z powodu gruźlicy. W 2017 r. zarejestrowano 3 zgony z powodu gruźlicy, natomiast w 2016 r. odnotowano 5 zgonów.

Zgon jest najczęstszą konsekwencją zbyt późnego wykrycia choroby lub przerwania leczenia przez chorego, nie przyjmowanie środków farmakologicznych oraz braku współpracy chorego z lekarzem.

Zachorowania wystąpiły przeważnie u osób o niskim statusie społecznym. 36% przypadków zachorowań stanowiły osoby bezrobotne, 34% to osoby pracujące zawodowo, 20% to osoby przebywające na rentach i emeryturach, natomiast 10 % stanowiły dzieci i młodzież.

Zrejstrowano 3 zachorowania wśród osób bezdomnych. Część z nich z różnych względów nie współpracuje ze służbą zdrowia, uchylając się od realizacji zaleceń zarówno lekarskich jak i sanitarnych. Obficie prątkujący chorzy stanowią zagrożenie dla zdrowia publicznego. Inni mają utrudniony dostęp do systemu ze względu na brak ubezpieczenia, zaawansowany wiek i ograniczoną mobilność.

Wśród osób czynnych zawodowo odnotowano zachorowania u osób pracujących fizycznie, które lekcewały swój stan zdrowia i objawy chorobowe.

CHOROBY WENERYCZNE

W **2017 r.** zarejestrowano **7** przypadków kiły oraz **1** zachorowanie na rzeżączkę.

W **2016 r.** odnotowano **3** zachorowania na kiłę oraz **4** przypadki rzeżączki.

Na choroby weneryczne zachorowało 7 mężczyzn.

Zachorowania wystąpiły głównie u młodych mężczyzn w przedziale wiekowym 25-58 lat. Liczba zachorowań może nie być adekwatna do rzeczywistej liczby osób chorych. Problemem nadzoru nad chorobami przenoszonymi drogą płciową jest problem niedopełniania przez lekarzy ustawowego obowiązku zgłaszania tych zachorowań, co powoduje że dane epidemiologiczne są niepełne.

Problemem w prowadzeniu skutecznych działań profilaktycznych chorób wenerycznych jest fakt, iż chorzy nie ujawniają personaliów swoich partnerów seksualnych i często nie informują ich o konieczności zgłoszenia się do lekarza. Ze względu na wstydlivy charakter tych chorób chorzy często korzystają z prywatnych porad lekarskich. Niekorzystny wpływ na sytuację epidemiologiczną jest brak środków na prowadzenie badań profilaktycznych i działań edukacyjnych, niski poziom świadomości zdrowotnej oraz łatwy dostęp do usług seksualnych.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Do najczęściej rejestrowanych na terenie tej Stacji chorób wieku dziecięcego jest: ospa wietrzna, płonica, świnka, różyczka i krztusiec. Najwięcej zachorowań odnotowano na ospę wietrzną, która stanowiła największy odsetek wśród wszystkich zarejestrowanych chorób wieku dziecięcego.

OSPA WIETRZNA

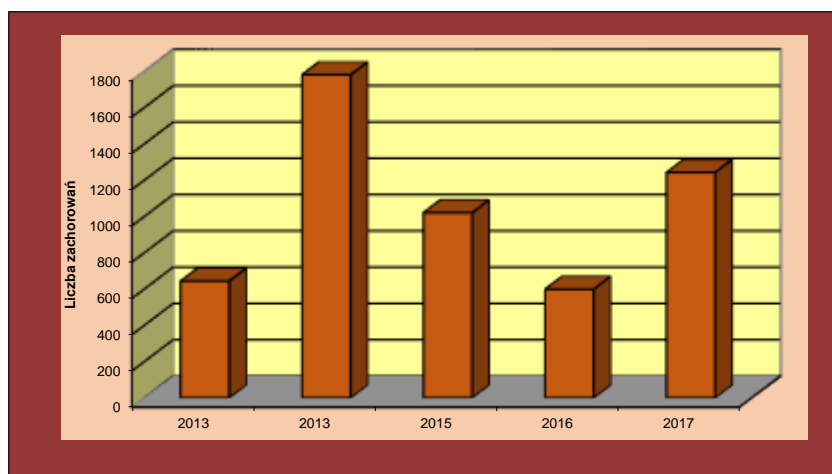
Ospa wietrzna jest ostrą chorobą zakaźną o bardzo wysokiej zaraźliwości. Z tego względu najbardziej podatną na zachorowanie populacją są dzieci zwłaszcza przebywające w zbiorowiskach np. przedszkolach i szkołach. Najwięcej zachorowań wystąpiło u dzieci i młodzieży do 15 r.ż. Od 2002 r. obowiązują zalecenia stosowania szczepień przeciw ospie wietrznej. Na terenie miasta Zabrze zaszczepiono 179 dzieci. Niski odsetek dzieci zaszczepionych przemawia za potrzebą większego rozpropagowania szczepień.

Szczepienia te nie są finansowane z budżetu państwa a dość wysoki koszt szczepionki powoduje, że rodzice nie decydują się na szczepienie za wyjątkiem dzieci z grup ryzyka oraz dzieci uczęszczających do żłobków.

W **2017 r.** zachorowało **1 243** osób, co stanowiło wzrost liczby zachorowań o ponad 100% w stosunku do roku 2016. W **2016 r.** zachorowało **599** osób (Rys.10).

Zachorowania przebiegały łagodnie nie odnotowano powikłań pochorobowych, a hospitalizowano 4 osoby. Najwięcej zachorowań wystąpiło u dzieci od 2 do 5 lat. Zapadalność jest identyczna u kobiet jak i u mężczyzn.

Zachorowania wystąpiły u dzieci nie szczepionych przeciwko ospie. Obserwowany spadek zachorowań na ospę potwierdza okresowość epidemiczna choroby.

Rys.10. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2013-2017

PŁONICA

Płonica jest chorobą bakteryjną przeciwko, której nie ma szczepionki. w **2017** roku odnotowano **154** przypadków, w **2016 r.** zarejestrowano **144** przypadków (Rys.11).

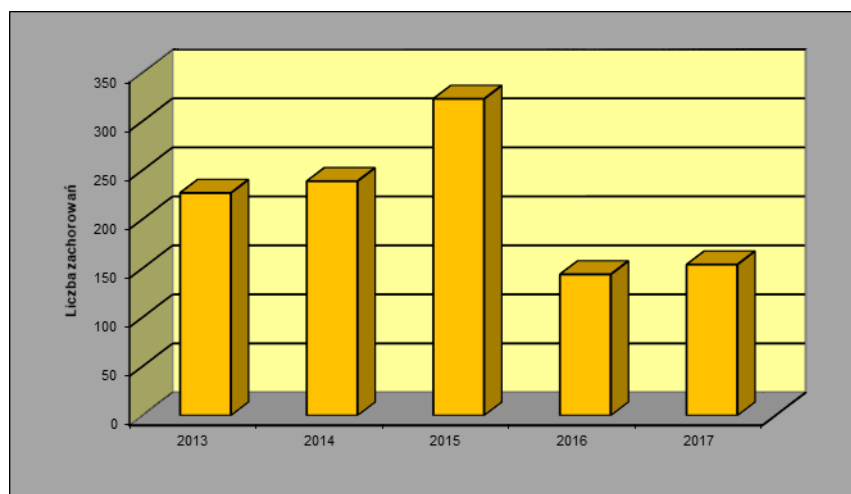
Zapadalność w **2017 r.** nieznacznie wzrosła o ok. 7%. Zachorowania na płonicę charakteryzują się występowaniem cyklicznych epidemii wyrównawczych.

Wszystkie zachorowania miały przebieg łagodny.

Zapadalność jest nieco większa u mężczyzn niż u kobiet.

Zachorowały głównie dzieci i młodzież w przedziale wiekowym 0-19 lat.

Najwięcej zachorowań wystąpiło u dzieci w wieku od 3 do 5 lat przebywających w zbiorowiskach społecznych tj. przedszkola, szkoły. Najwięcej zachorowań odnotowano w miesiącach zimowych.

Rys.11. Liczba zachorowań na płonicę w latach 2013 -2017

ODRA, ŚWINKA, RÓŻYCZKA

Sytuacja epidemiologiczna odry świnki i różyczki jest uwarunkowana poprzez prowadzone obowiązkowe szczepienia ochronne przeciw w/w chorobom. Odra i różyczka zostały objęte przez WHO programem eliminacyjnym.

Wprowadzenie od 1975 r. szczepienia przeciw odrze, od 1988r szczepienia dziewczynek w 13 roku życia przeciw różyczce, od 2004 r. szczepienia szczepionką skojarzoną MMRII przeciw odrze, śwince i różyczce oraz od 2006 r. dawki przypominającej wraz z wysokim odsetkiem zaszczepienia dzieci spowodowały znaczny spadek zapadalności dzieci na w/w choroby (Rys.11).

ODRA

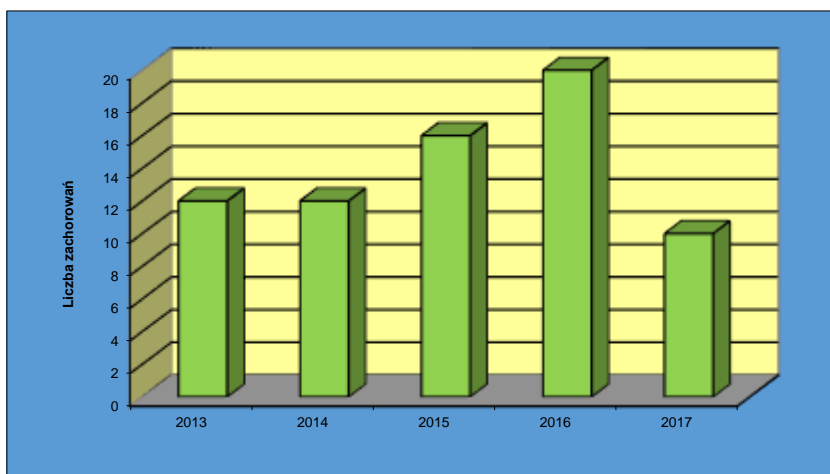
W 2017 r. i 2016 r. nie odnotowano zachorowań na odrę.

ŚWINKA

Zapadalność na świnkę spadła o 50% (Rys.12).

W 2017 r. odnotowano 10 przypadków zachorowań na świnkę.

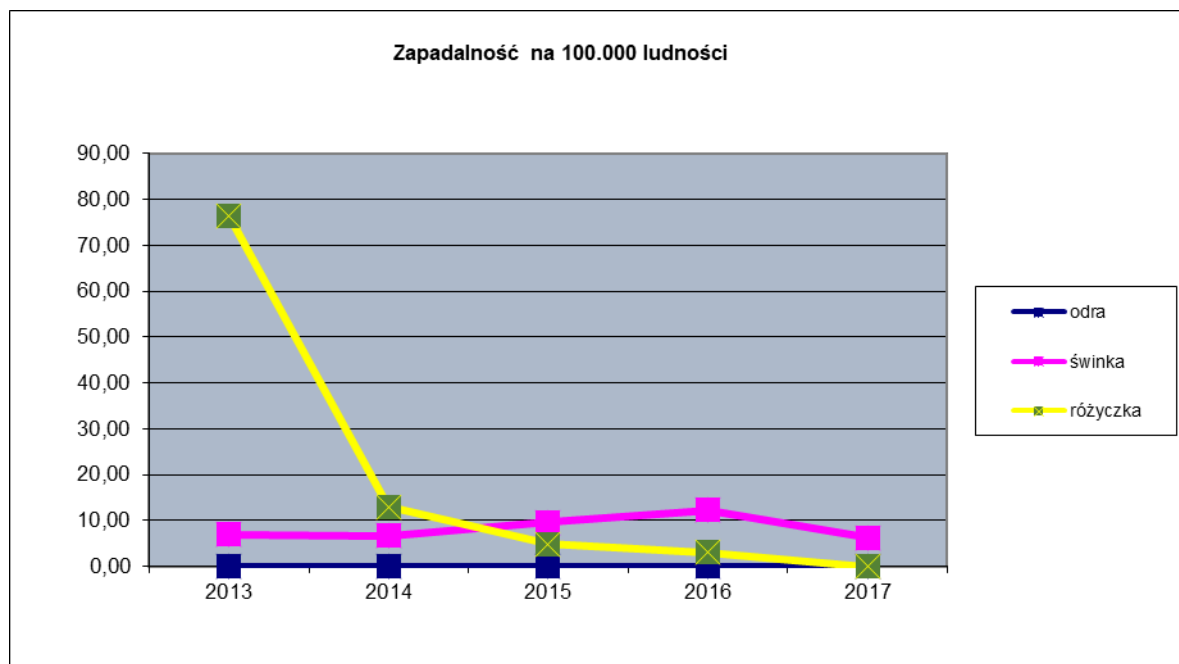
W 2016 r. odnotowano 20 zachorowań.

Rys.12. Liczba zachorowań na świnkę w latach 2013 -2017

Zapadalność jest nieco wyższa u mężczyzn. Zachorowało 7 mężczyzn i 3 kobiet. Zachorowania wystąpiły zarówno u dzieci i młodzieży jak i osób dorosłych.

Spośród ogółu zachorowań 4 osoby, w tym 3 zostały zaszczepione szczepionką

Rys.12. Zapadalność na 100 000 mieszkańców na odrę, świnkę i różyczkę w latach 2013-2017

skojarzoną p/ świnie zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, 4 osoby nie szczepione, u 2 osób dorosłych nie ustalono historii szczepień.

RÓŻYCZKA

W **2017 r.** nie zarejestrowano zachorowań na różyczkę. W **2016 r.** odnotowano **5** zachorowań. Nastąpił całkowity spadek liczby zachorowań.

Sytuację epidemiologiczną błonicy, tężca i krztuśca określają systematycznie od lat prowadzone szczepienia ochronne, których wykonawstwo na terenie miasta Zabrze ocenia się jako dobre.

Podanie wszystkich dawek szczepionki przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi, zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień i utrzymanie wysokiego odsetka zaszczepienia przyczynia się do skutecznego zwalczania tych chorób.

W ostatnich 5 latach nie odnotowuje się zachorowań na błonicę.

W 2017 r. i 2016 r. nie odnotowano zachorowań na tężec.

KRZTUSIEC

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordatella pertusis*. Choroba przenosi się drogą oddechową i jest bardzo zaraźliwa w szczególności dla osób nieuodpornionych. W przypadku krztuśca niezwykle istotnym zjawiskiem jest stopniowa utrata odporności u osób, które wcześniej ją już nabyły.

Sytuacja epidemiologiczna krztuśca na przestrzeni ostatnich lat uległa istotnym zmianom. Wysoki odsetek zachorowań na krztusiec dotyczy młodzieży nastoletniej oraz osób dorosłych. Najskuteczniejszą strategią zapobiegania zachorowaniom pozostaje realizacja szczepień zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień.

Zapadalność na krztusiec spadła o ponad 50%.

Tab.5. Liczba zachorowań na krztusiec w latach 2013-2017

Lata	Liczba zachorowań
2013	8
2014	8
2015	23
2016	35
2017	16

Zapadalność jest wyższa u kobiet. Zachorowało 13 kobiet i 3 mężczyzn.

Zachorowania wystąpiły zarówno u dzieci, młodzieży i osób dorosłych. Największą zapadalność odnotowano wśród dzieci w wieku 10-15 lat oraz osób dorosłych powyżej 25 roku życia.

Dzieci i młodzież były szczepione przeciwko krztuścowi zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych. Osoby dorosłe nie były szczepione przeciwko krztuścowi bądź nie odtworzono ich historii szczepień, natomiast pozostałe osoby były zaszczepione.

Stosunkowo krótki okres ochrony immunologicznej zapewnianej przez szczepienia sprawia, iż zachorowania mogą wystąpić u osób dorosłych, u których krztusiec może mieć słabiej zaznaczone objawy. Dorośli ci mogą stanowić poważne źródło zakażenia dla dzieci, które nie zostały zaszczepione. Zachorowania były potwierdzone badaniami serologicznymi i nie miały powiązania epidemiologicznego.

GRYPA

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania powoduje duże straty ekonomiczne związane z absencją chorobową. Walka z gripą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysokiej zjadliwości wirusa.

Upowszechnienie szczepień przeciwko grypie umożliwia zmniejszenie szerzenia się zakażeń wirusem grypy, wpływając na obniżenie poziomu kosztów, jakie państwo ponosi w związku z leczeniem grypy, jej powikłań oraz na wynik absencji chorobowej pracowników w sezonie zwiększonej liczby zachorowań. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji.

W 2017 r. przeciwko grypie zaszczepiono 3 003 osób.

Zapadalność na gripę wzrosła niemal czterokrotnie, wzrosła niemal trzykrotnie również zapadalność wśród dzieci do 14 lat (*Rys. 13*).

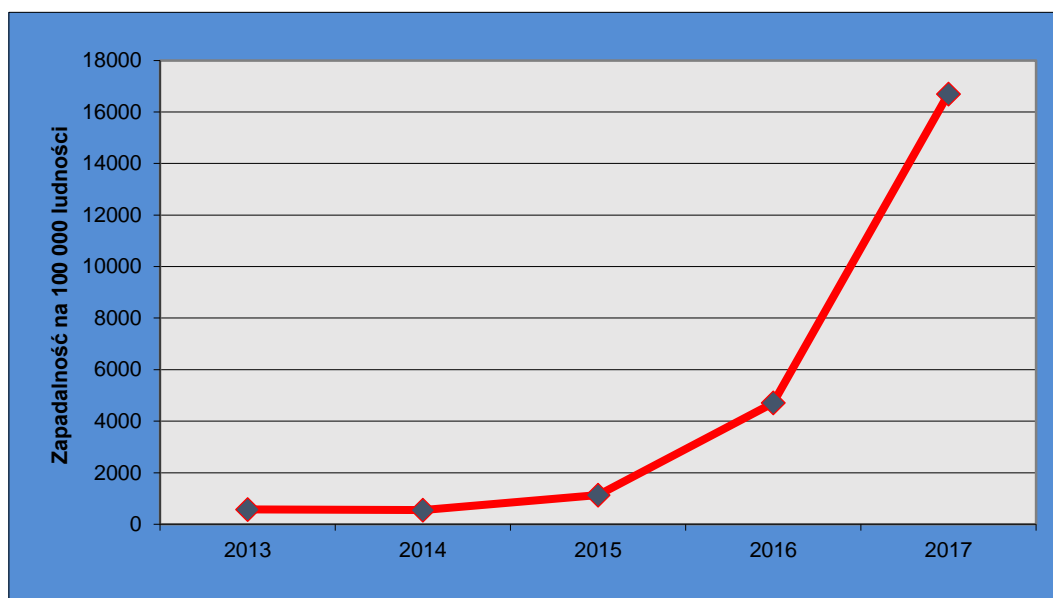
W **2017 r.** odnotowano **26 844** zachorowań, w tym **11 581** dzieci do lat 14.

W **2016 r.** zarejestrowano **7 738** przypadków grypy, w tym **3 316** dzieci do lat 14.

W 2017 r. hospitalizowano 9 osób z powodu grypy, w tym 7 dzieci do lat 14. Wszystkie przypadki zostały potwierdzone badaniami laboratoryjnymi.

Pozostałe zachorowania były rozpoznane jako zachorowania grypopodobne na podstawie objawów klinicznych bez potwierdzenia wirusologicznego.

Szczyt zachorowań na grypę przypada w miesiącach od listopada do marca.

Rys.13. Zapadalność na 100 000 mieszkańców na grypę w latach 2013-2017

Ocena w zakresie szczepień ochronnych

W 2017 roku PPIS w Gliwicach na terenie miasta Zabrze prowadził nadzór nad 55 punktami szczepień. Przeprowadzono 48 kontroli w zakresie realizacji szczepień ochronnych.

Kontrole sanitarne nie wykazały nieprawidłowości w przedmiocie kontroli.

Szczepienia wykonywane są przez pielęgniarki posiadające kurs kwalifikacyjny w zakresie szczepień ochronnych. Przed szczepieniem badanie przeprowadza lekarz w punkcie szczepień

i odnotowuje ten fakt w stosownej dokumentacji pacjenta. Dokumentacja medyczna prowadzona prawidłowo (karta uodpornienia, książeczka szczepień, historia choroby). Szczepienia wykonywane są wyłącznie sprzętem jednorazowego użytku, który

przechowywany jest w sposób prawidłowy i zapewnia potrzeby zakładu opieki zdrowotnej. Wyposażenie punktu szczepień jest zgodne z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Po zużyciu sprzęt jest zabezpieczany i przekazywany do utylizacji firmie, z którą zakład opieki zdrowotnej zawarł stosowną umowę.

Nadzorowane placówki przestrzegają wymagań dotyczących zachowania warunków łańcucha chłodniczego. Transport szczepionek ze stacji sanitarno-epidemiologicznej odbywa się w termotorbach z wkładami chłodzącymi. Każdy punkt szczepień wyposażony jest w urządzenie chłodnicze służące do przechowywania preparatów szczepionkowych z termometrem do pomiaru temperatury. Część punktów szczepień posiada całodobowy elektroniczny monitoring temperatury w urządzeniach chłodniczych, co poprawia bezpieczeństwo przechowywania preparatów szczepionkowych. W punktach szczepień wykonuje się również szczepienia zalecane, niefinansowane z budżetu państwa, szczepionkami sprowadzonymi z hurtowni jak również dostarczonymi przez pacjenta.

W takim wypadku osoba wykonująca szczepienie przed podaniem preparatu upewnia się, czy szczepionka była transportowana z zachowaniem łańcucha chłodniczego. Fakt ten odnotowuje się w dokumentacji pacjenta.

W placówkach wykonujących szczepienia ochronne opracowane są i stosowane procedury postępowania zapobiegające zakażeniom i chorobom zakaźnym związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.

Zakłady opieki zdrowotnej prowadzą rejestry dzieci i młodzieży przybyłych i wypisanych z punktu szczepień, na podstawie których sporządzane są kwartalne sprawozdania z posiadanych przez świadczeniodawcę kart uodpornienia.

W PSSE Gliwice od 2012 r. funkcjonuje Elektroniczny System Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek, który został w 2013 r. zmodyfikowany w celu zapewnienia jednolitego obiegu dokumentacji dotyczącej realizacji szczepień ochronnych, usprawnienia obrotu szczepionkami zakupionymi do realizacji Programu Szczepień Ochronnych (dalej: PSO) w Polsce.

Placówki rozliczają w systemie kwartalnym ilość zużytych szczepionek finansowanych z budżetu państwa, dystrybuowanych przez inspekcję sanitarną, a raz w roku przedkładają sprawozdanie z wykonanych szczepień ochronnych na druku Mz-54. Analiza roczna Mz-54 uwzględnia stan zaszczepienia przeciwko chorobom zakaźnym dzieci i młodzieży

w poszczególnych rocznikach oraz szczepienia grup ryzyka i zalecane, nie finansowane z budżetu państwa.

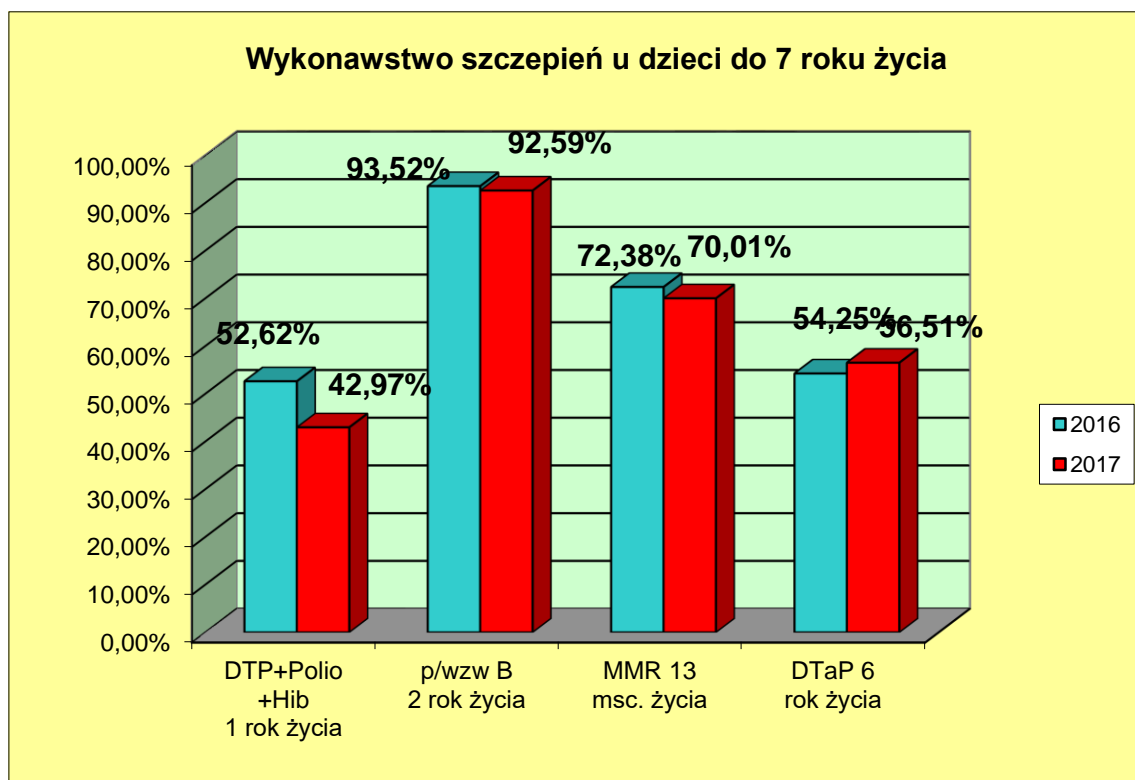
W 2017 roku do PSO zostało wprowadzone szczepienie przeciwko *Streptococcus pneumoniae* u dzieci urodzonych od 01.01.2017 r.

Wykonawstwo szczepień u dzieci do 2 roku życia objętych opieką poradni dziecięcych na terenie działalności PSSE w Zabrze spadło w stosunku do roku poprzedniego. Szczepienie dzieci przeciwko odrze, śwince i różyczce w 13 miesiącu życia uległo spadkowi - o 2,37% w stosunku do roku ubiegłego. Szczepienie przypominające przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi u dzieci w 6 roku życia uległo wzrostowi - o 2,26% w stosunku do roku ubiegłego (Rys.1).

W 2017 roku wzrosła ilość rodziców kwestionujących zasadność stosowania szczepień ochronnych u dzieci. Wzrasta również ilość rodziców uchylających się od szczepień ochronnych na skutek dużej aktywności medialnej ruchów antyszczepionkowych.

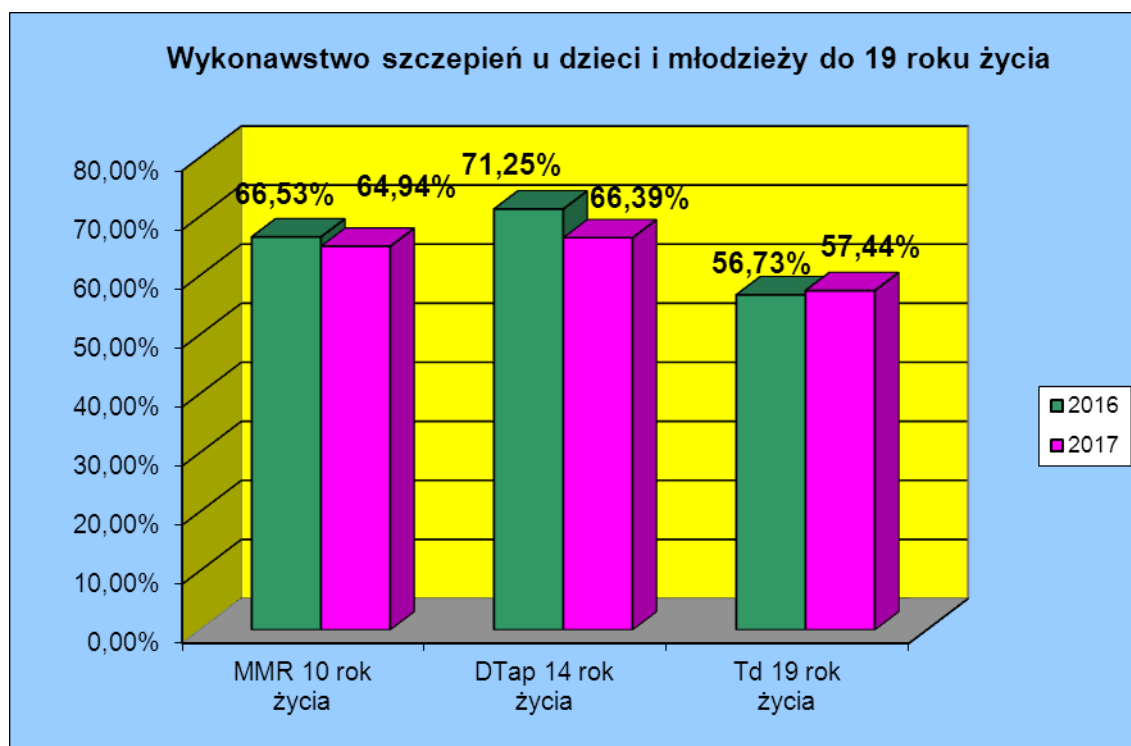
Część z rodziców wyraża obawy odnośnie przeprowadzania dużej ilości szczepień obowiązkowych u dzieci do 2 roku życia. Wśród przyczyn uchylania się od szczepień wymienia się lęk związany z wystąpieniem w przeszłości u osób z rodziny niepożądanego odczynu poszczepiennego.

W mniejszym stopniu jako przyczynę uchylania się od szczepień notuje się odrębność kulturową, etniczną czy religijną. Opóźnienia w stosunku do programu szczepień są spowodowane przeważnie czasowymi przeciwwskazaniami lekarskimi jak również decyzją rodziców o rozdzieleniu poszczególnych szczepień oraz przesuwaniu terminów szczepień, co skutkuje większą ilością wizyt w poradni.

Rys.1. Wykonawstwo szczepień u dzieci do 7 roku życia

Od momentu zmiany organizacji szczepień ochronnych polegającej na przeniesieniu realizacji szczepień ze szkół do zakładów opieki zdrowotnej odnotowuje się stały poziom wykonawstwa szczepień (Rys.2).

Rys.2. Wykonawstwo szczepień u dzieci i młodzieży do 19 roku życia

W 2017 roku szczepienie p/błonicy i tężcowi w 19 roku wzrosło o 0,71%. Szczepienie dzieci w 10 roku życia przeciwko odrze, śwince i różyczce w porównaniu do roku poprzedniego uległo niewielkiemu spadkowi o 1,59%. Szczepienie skojarzone p/błonicy, tężcowi i krztuścowi w 14 roku życia wykonano w 66,39%.

W 2017 roku uodporniono p/gruźlicy 98,01 % noworodków.

Kontynuowano szczepienia p /wzw B pracowników służby zdrowia, osób z otoczenia nosicieli HBV, osób z przewlekłym zakażeniem HCV, osób dializowanych.

W 2017 roku uodporniono p/wzw B 41 pracowników służby zdrowia.

Oprócz szczepień obowiązkowych przeprowadzano szczepienia profilaktyczne o charakterze zalecanym, co w znacznym stopniu przyczyniło się do zwiększenia odporności populacji.

Uodporniono ogółem:

- p/grypie 3003 osoby
- p/wzw typu A 273 osoby
- p/kleszczowemu zapaleniu mózgu 64 osoby
- p/*Streptococcus pneumoniae* 831 osób
- p/*Neisseria meningitidis* 132 osoby
- p/rotawirusom 386 dzieci
- p/ospie wietrznej 179 osób
- p/wirusowi brodawczaka ludzkiego 5 osób
- p/durowi brzuszemu 176 osób
- p/żółtej gorączce 78 osób.

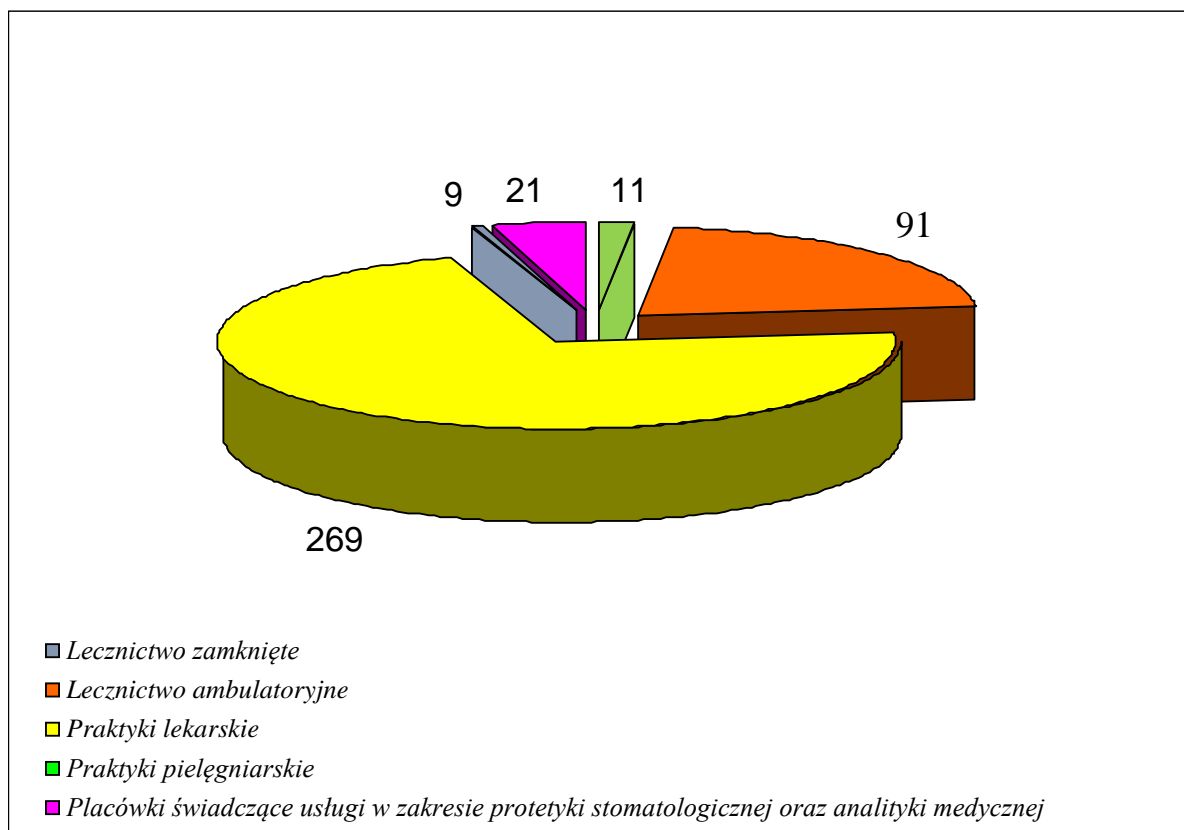
Profilaktycznie po zranieniu podano szczepionkę p/tężcowi 1 752 osobom.

PSSE w Gliwicach prowadzi rejestr zgłoszeń Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych (dalej: NOP).

W 2017 roku do PSSE w Gliwicach z terenu miasta Zabrze zgłoszono 17 przypadków NOP, wszystkie miały przebieg łagodny z pełnym powrotem do zdrowia. 1 dziecko było hospitalizowane w związku z wystąpieniem NOP. Żaden NOP nie nastąpił w wyniku nieprawidłowego przechowywania lub błędnego podania szczepionki. W porównaniu do roku ubiegłego ilość zgłoszonych niepożądanych odczynów poszczepiennych utrzymuje się na podobnym poziomie.

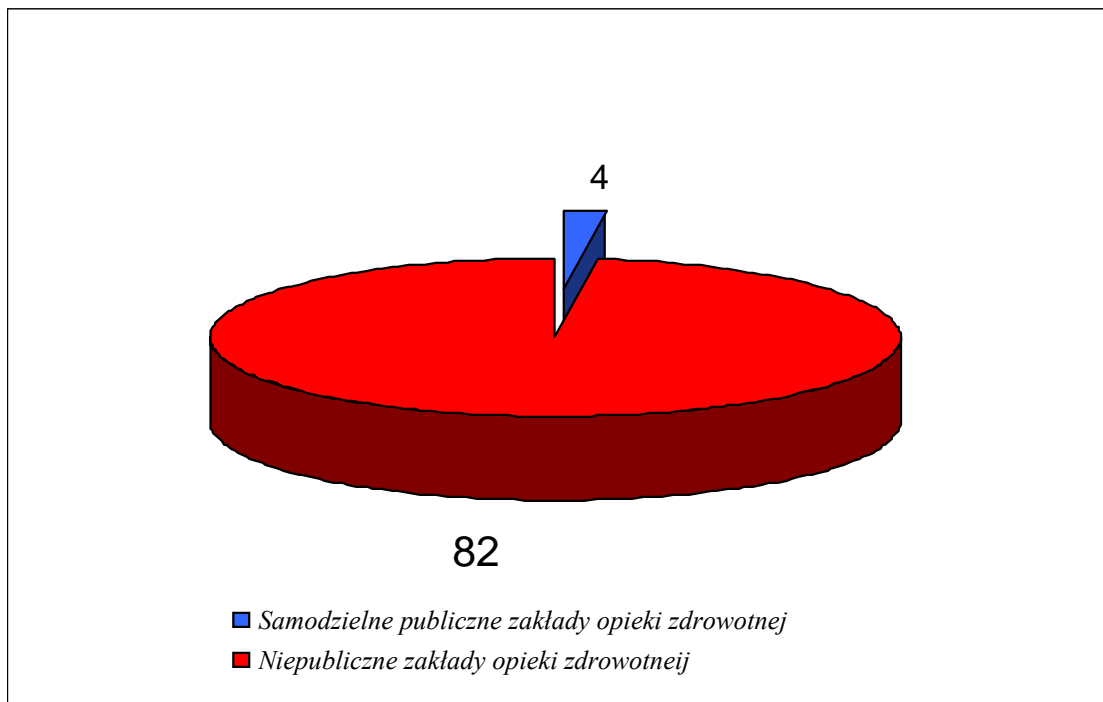
Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia

W roku 2017 na terenie miasta Zabrze sprawowano nadzór sanitarny nad (Rys.1):

Rys. 1. Placówki ochrony zdrowia działające na terenie Miasta Zabrze

- 9 zakładami leczenia zamkniętego tj. 4 szpitalami z 2 obiektami, 5 szpitalami jednego dnia oraz filią zakładu opiekuńczo - leczniczego, którego dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice,
- 91 zakładami leczenia ambulatoryjnego z 13 obiektami i 30 filiami, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice, w tym 4 zakłady oraz 1 obiekt i 4 filie posiadają status publicznego zakładu opieki zdrowotnej (Rys.2),
- 269 praktykami lekarskimi, w tym 55 indywidualnymi praktykami lekarskimi,
- 205 indywidualnymi specjalistycznymi praktykami lekarskimi, 9 grupowymi praktykami lekarskimi,
- 9 indywidualnymi praktykami pielęgniarek, 2 grupowymi praktykami pielęgniarskimi,
- 21 placówkami świadczącymi usługi w zakresie protetyki stomatologicznej oraz analityki medycznej.

Rys.2. Zakłady leczenia ambulatoryjnego miasta Zabrze

Lecznictwo zamknięte

W placówkach leczenia zamkniętego przeprowadzono 24 kontrole, w tym skontrolowano 4 szpitale wraz z obiektami oraz 2 szpitale jednodniowe.

W 2 szpitalach w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 3 decyzje administracyjne.

W jednym ze szpitali przeprowadzono kontrolę interwencyjną stwierdzającą nieprawidłowości związane ze zgłaszaniem czynników alarmowych m.in. *Clostridium difficile*.

W związku z powyższym wydano decyzję administracyjną z terminem natychmiastowym oraz z terminem realizacji pozostałych nakazów do dnia 30 czerwca 2017 r.

Nakazy decyzji wykonano, decyzję zakończono.

W wyniku przeprowadzonej kontroli sanitarnej kompleksowej, stwierdzono zły stan techniczny pomieszczeń i wydano kolejną decyzję administracyjną z terminem realizacji do dnia 31.01.2018 r.

W drugim szpitalu po przeprowadzonej kontroli sanitarnej kompleksowej, stwierdzono zły stan techniczny pomieszczeń i wydano decyzję administracyjną z terminem realizacji do dnia 30.05.2018r. Decyzja w trakcie realizacji.

W pozostałych skontrolowanych podmiotach leczniczych stwierdzono prawidłowe postępowanie z narzędziami i materiałami sterylnymi, bielizną czystą i brudną oraz odpadami medycznymi zgodnie z wdrożonymi i obowiązującymi w zakładzie procedurami. Dokumentacja z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia, indywidualne środki ochrony osobistej, preparaty dezynfekcyjne w ilości i asortymencie pokrywającym bieżące potrzeby zakładu.

W ramach przeprowadzonych kontroli działalności zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych stwierdzono, że prowadzone jest aktywne monitorowanie i rejestracja zakażeń zakładowych oraz drobnoustrojów alarmowych.

Personel medyczny wchodzący w skład zespołu podnosi swoje kwalifikacje w ramach specjalistycznych kursów i szkoleń zewnętrznych, prowadzi szkolenia wewnętrzne dla pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych zakładu w zakresie zasad, praktyk i metod kontroli zakażeń zakładowych oraz nadzoruje przestrzeganie opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami.

W jednym szpitalu wystąpiły 3 ogniska epidemiczne.

Dwa ogniska epidemiczne wywołane przez bakterię *Clostridium difficile* oraz jedno ognisko epidemiczne związane z wystąpieniem rotawirusa. Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych stwierdzono, iż zakażenia zostały udokumentowane w indywidualnych kartach zakażenia szpitalnego, założono również indywidualne karty alert patogenów. Wdrożono obowiązujące procedury dotyczące postępowania w ognisku epidemicznym, wprowadzono reżim sanitarny oraz kohortację i izolację pacjentów. Dokonano zabiegów dezynfekcji sal chorych. Decyzją Zespołu ds. Zakażeń Szpitalnych wygaszono poszczególne ogniska, brak kolejnych przypadków zachorowań.

Przeprowadzono kontrole tematyczne w pomieszczeniach oddziału noworodków, oddziału ginekologiczno-położniczego oraz traktu porodowego jednego ze szpitali.

W trakcie kontroli sprawdzano m.in. stan techniczny pomieszczeń, zaopatrzenie w materiały i sprzęt sterylny, zaopatrzenie w zestawy do pielęgnacji noworodków, ilość środków dezynfekcyjnych, w tym środków do przeprowadzania zabiegów Credego, zaopatrzenie oddziału w laktatory, sprzęt do mierzenia ciepłoty ciała noworodków, dostępność środków ochrony osobistej. Sprawdzono także postępowanie personelu medycznego z obowiązującymi i wdrożonymi procedurami, w tym procedury kąpieli noworodka, dekontaminacji inkubatorów, postępowania z laktatorami.

W jednym ze szpitali przeprowadzono kontrolę tematyczną w zakresie wypełniania obowiązku zgłaszania zachorowania na grypę i zachorowania grypopodobne. Przeprowadzona kontrola nie wykazała nieprawidłowości w ww. zakresie.

Przyjęto i rozpatrzono 3 wnioski interwencyjne, dotyczące nieprawidłowego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń jednego szpitala i zakładu opiekuńczo-leczniczego. Zgłoszenia uznano za zasadne.

W szpitalu jedna interwencja została opisana powyżej, natomiast w przypadku drugiej odstąpiono od wydania decyzji administracyjnej, ze względu na fakt, iż zakład przedstawił stosowną dokumentację dotyczącą termomodernizacji budynku. W zakładzie opiekuńczo-leczniczym po przeprowadzeniu czynności kontrolnych wydano zalecenia doraźne, nieprawidłowości usunięto.

W jednym szpitalu funkcjonuje centralna sterylizatornia, która nie spełnia wymagań określonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. poz. 739), natomiast dwa szpitale posiadają certyfikat stwierdzający, iż ich system zarządzania jakością jest zgodny z wymogami ISO w zakresie świadczenia usług sterylizacji wyrobów medycznych. Dwa szpitale mają podpisaną umowę na sterylizację z zakładem posiadającym system zarządzania jakością ISO. Natomiast dwa szpitale jednodniowe prowadzą sterylizację we własnym zakresie, dwa zlecają sterylizację jako usługę zewnętrzną, jeden prowadzi sterylizację w systemie mieszanym.

W stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej zainstalowanych jest 21 autoklawów parowych, 2 urządzenia na tlenek etylenu, 1 urządzenie na formaldehyd. Dokumentacja

z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco.

W placówkach lecznictwa zamkniętego prowadzone są nadal prace remontowo-modernizacyjne związane z dostosowaniem pomieszczeń do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012, poz. 739), termin realizacji programów dostosowania upłynął dnia 31.12.2017 r.

Lecznictwo ambulatoryjne

W 2017 r. objętych nadzorem było 86 przychodni wraz z 10 obiektami, medyczne laboratorium diagnostyczne wraz z obiektem, 2 zakładami rehabilitacji leczniczej wraz z obiektem oraz inne 2 podmioty lecznicze wraz z 1 obiektem, a także 30 filii, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice.

W przedsiębiorstwach podmiotów leczniczych przeprowadzono 159 kontroli. Wydano 4 decyzje administracyjne, które nakazywały poprawę stanu technicznego pomieszczeń zakładu.

W toku realizacji pozostały dwie decyzje administracyjne.

Przeprowadzono 8 kontroli tematycznych w zakresie wypełniania obowiązku zgłaszania zachorowania na grypę i zachorowania grypopodobne. W wyniku przeprowadzonych kontroli w sześciu przypadkach wezwano dyрекcję podmiotów leczniczych do podjęcia konstruktywnych działań celem wzmożenia nadzoru nad zgłaszalnością zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne.

W placówkach leczniczych prowadzone są prace remontowo-modernizacyjne związane z dostosowaniem pomieszczeń do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. poz. 739).

W zakładach zainstalowanych jest 69 autoklawów parowych, 1 urządzenie na tlenek etylenu, 7 zakładów posiada podpisaną umowę z jednostką świadczącą usługi w zakresie sterylizacji, natomiast w pozostałych zakładach używany jest sprzęt jednorazowego użycia. W 2017 r. w zakładach lecznictwa ambulatoryjnego przeprowadzono kontrole dokumentacji z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji.

Dokumentacja prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zakłady dysponowały wystarczającą ilością środków dezynfekcyjnych stosowanych zgodnie z zaleceniami producenta, sprzętu jednorazowego użycia oraz środków ochrony osobistej.

Przyjęto i rozpatrzono 1 interwencję, dotyczącą nieprawidłowego funkcjonowania poradni podstawowej opieki zdrowotnej dla dzieci. Nie stwierdzono zasadności wniesionej interwencji.

Praktyki lekarskie, pielęgniarskie oraz inne usługowe obiekty medyczne

W 2017 r. nadzorem objętych było 55 indywidualnych praktyk lekarskich, 205 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich, 9 grupowych praktyk lekarskich, 9 indywidualnych praktyk pielęgniarskich, 2 grupowe praktyki pielęgniarek oraz 21 placówek świadczących usługi w zakresie protetyki stomatologicznej oraz analityki medycznej.

Przeprowadzono 47 kontroli. W trakcie kontroli sprawdzano m.in. zaopatrzenie w materiały i sprzęt sterylne, ilość środków dezynfekcyjnych, dostępność środków ochrony osobistej, postępowanie personelu medycznego z obowiązującymi i wdrożonymi procedurami.

W praktykach lekarskich zabiegowych zainstalowanych jest 54 autoklawy parowe, 37 praktyk ma podpisaną umowę w zakresie sterylizacji z innym podmiotem świadczącym usługi w tym zakresie, a pozostałe praktyki korzystają ze sprzętu jednorazowego użycia. Dokumentacja w zakresie wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia w ilości i asortymencie pokrywającym zapotrzebowanie gabinetów. Stwierdzono dostateczną ilość i rodzaj preparatów dezynfekcyjnych.

Reasumując w 2017 roku w porównaniu z rokiem poprzednim stwierdzono znaczną poprawę stanu sanitarno – technicznego wielu obiektów. Uzyskano ją w dużej mierze poprzez realizację zadań ujętych w programach dostosowawczych, a także zakup nowego, coraz nowocześniejszego sprzętu medycznego.

**OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO
W ZAKŁADACH PRACY NA TERENIE m. ZABRZE
za 2017 rok**

Człowiek poddany jest ciągłemu działaniu czynników o różnym charakterze i pochodzeniu, nie zawsze korzystnych dla jego zdrowia. Czynności związane z wykonywaniem określonej pracy mogą wpływać na powstanie zagrożeń w środowisku pracy. Higiena Pracy powstaje i rozwija się w celu ochrony zdrowia i dobrego samopoczucia człowieka podczas wykonywanej pracy.

Podstawowym zadaniem Higieny Pracy jest rozpoznawanie zagrożeń zdrowotnych w środowisku pracy, utrzymanie należytego stanu higienicznego w zakładach pracy oraz zapobieganie chorobom zawodowym.

Pracownicy Sekcji Higieny Pracy sprawują nadzór nad stanem bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy, niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi wprowadzanymi do obrotu oraz stosowanymi w działalności zawodowej, środkami biobójczymi, detergentami, czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi, szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy oraz środkami zastępczymi.

Na terenie miasta Zabrze, nadzorem objętych jest 259 zakładów pracy różnych branż, w których zatrudnionych jest 23 412 pracowników.

W 2017 r. skontrolowano 58 zakładów pracy, zatrudniających 7 620 pracowników.

Przeprowadzono 76 kontroli.

Na stwierdzone uchybienia wydano 26 decyzji administracyjnych oraz 20 decyzji płatniczych.

Sekcja Higieny Pracy prowadzi profilaktykę zdrowotną poprzez udzielanie porad i przeprowadzanie szkoleń w zakresie zapobiegania i eliminowania wpływu czynników fizycznych, chemicznych, biologicznych, o działaniu rakotwórczym i mutagennym na zdrowie pracownika.

Przeprowadzono kontrole m.in. w zakresie:

Lp	Zakres kontroli	Liczba kontroli	Decyzje
1.	Kontrole warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle tworzyw sztucznych.	2	1
2.	Kontrole warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach sektora gospodarki ściekami i odpadami.	2	2
3.	Kontrole w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin.	45	0
4.	Kontrole w zakresie szkodliwych czynników biologicznych	9	0
5.	Kontrole w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy.	48	11
7.	Kontrole dot. wprowadzania środków zastępczych.	5	5

Wiedza o skutkach zdrowotnych narażenia na czynniki szkodliwe i uciążliwe środowiska pracy stale się rozszerza i pogłębia. Nieustannie zwiększa się świadomość pracodawców odnośnie zagrożeń, występujących na stanowiskach pracy w zakładzie, między innymi poprzez wykonywanie poleceń, nakazów, wystąpień, decyzji i zarządzeń wydawanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy.

Jak większość miast w Polsce, Zabrze zmagają się z problemem wprowadzania do obrotu środków zastępczych, tzw. „dopalaczy”. Postępowania w tym zakresie prowadzą przedstawiciele PIS oraz Policji.

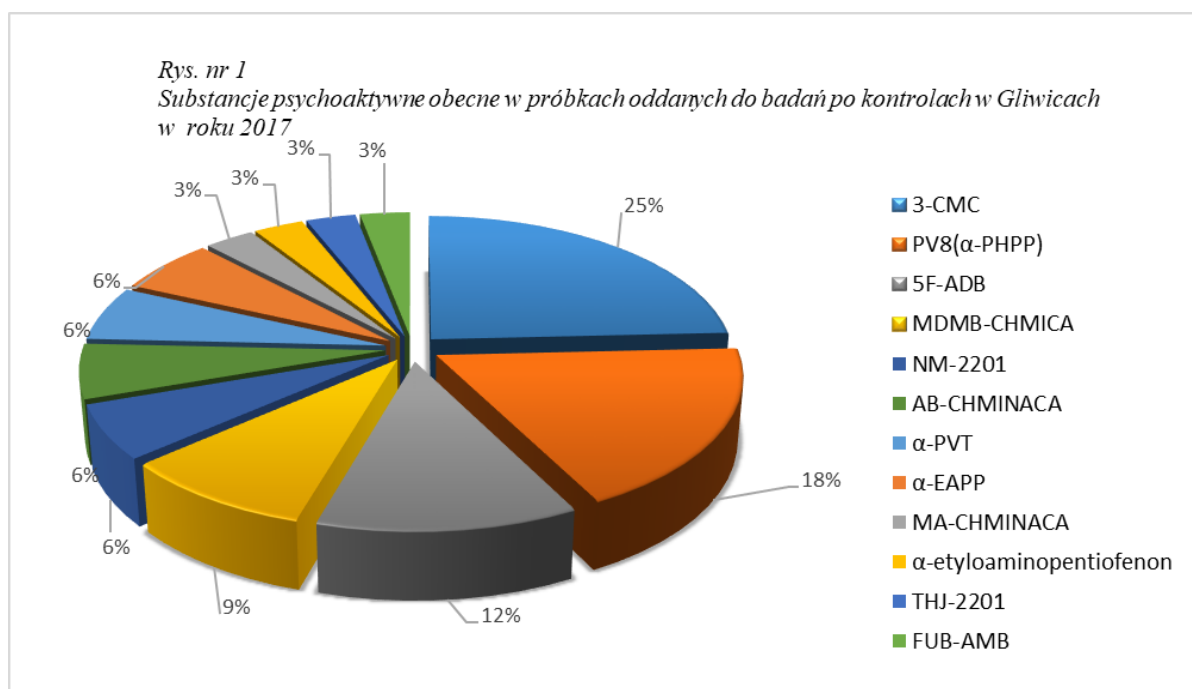
Podczas interwencji w punkcie, gdzie udostępniano osobom trzecim środki, stanowiące zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi, pracownicy PSSE Gliwice wraz funkcjonariuszami Policji przeprowadzili 5 kontroli, podczas których zatrzymali 139 sztuk produktów. Próbkę z każdego rodzaju asortymentu zostały przekazane do badania na zawartość w nich

substancji psychoaktywnych – wyniki w każdym przypadku potwierdziły obecność środków zastępczych.

W ramach wymiany informacji, otrzymane wyniki analiz toksykologicznych przekazywane były przedstawicielom Policji.

Wystawiono 7 kar pieniężnych na łączną sumę 175 000,- zł za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych.

Obiekt, w którym wprowadzano do obrotu środki zastępcze, został zamknięty decyzją Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach, a działalność nie została już w tym punkcie wznowiona.

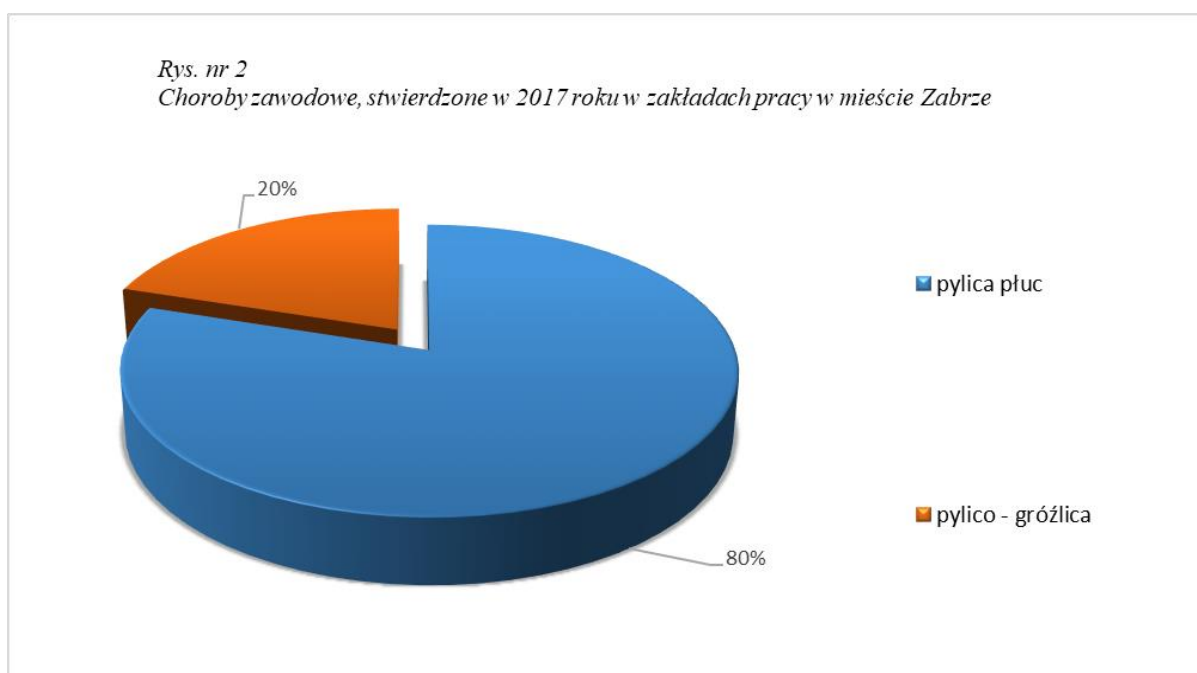

Powyższy wykres obrazuje iż najczęściej wykrywaną substancją w badanych próbkach był organiczny związek chemiczny 3-CMC oraz PV8, pochodne katynonu tzw. syntetyczny katynon, wykazujący działanie stymulujące i empatogenne, przypominające działanie efedryny i amfetaminy. Trzecia z kolei substancja pod względem wykrywalności to substancja 5F-ADB syntetyczny kanabinoid, który wykazuje działanie psychoaktywne, analgetyczne oraz przeciwbólowe, naśladujące działanie składników marihuany.

W związku z pojawieniem się nowego problemu z pracownikami przystępującymi do pracy pod wpływem dopalaczy przeprowadzono szkolenie dla członków Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służby BHP Oddział w Katowicach, pt. „Negatywny wpływ dopalaczy na zdrowie i życie ludzi”, w którym wzięło udział 80 pracowników służb BHP.

W 2017 r. stwierdzono 5 chorób zawodowych, w 2 zakładach pracy mających siedzibę w mieście Zabrze:

- 4 przypadki pylic górników kopalń węgla,
- 1 przypadek pylicy – gruźlicy.

Najczęściej stwierdzaną jednostką chorobową była pylica górników kopalń węgla, stanowiła 80 % ogółu stwierdzonych chorób.

Wszystkie stwierdzone choroby zawodowe dotyczyły pylic płuc u pracowników zakładów górnictwa węgla kamiennego:

- 3 przypadki pylic górników kopalń węgla i 1 przypadek pylicy – gruźlicy w zakładzie wydobywania węgla kamiennego PKD 05.10.Z
- przypadek pylicy górników kopalń węgla u pracownika spółki zewnętrznej świadczącej specjalistyczne roboty pod ziemią na terenie kopalni węgla kamiennego PKD 09.90.Z.

Zdrowie pracowników jest bardzo ważnym elementem polityki zdrowotnej, z tego też powodu rola Sekcji Higieny Pracy w zapobieganiu negatywnym skutkom zagrożeń zawodowych jest niezbędna w obecnej rzeczywistości. Do wspomnianych zagrożeń dołączyły te, związane z dostępnością na rynku środków zastępczych - w walkę z nimi zostali włączeni także pracownicy Sekcji Higieny Pracy PSSE Gliwice.

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO MIASTA ZABRZE W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ ZA ROK 2017

Ocena obrazuje stan sanitarny miasta Zabrze w zakresie stanu higienicznego nieruchomości, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wód wykorzystywanych do kąpieli. Ponadto wskazuje na problemy mieszkańców dotyczące higieny nieruchomości i pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi na podstawie analizy wnoszonych interwencji.

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Sekcja Higieny Komunalnej Oddziału Nadzoru Sanitarnego tut. Stacji w 2017 r. obejmuje stałym nadzorem **440 obiektów** komunalnych.

DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO-REPRESYJNA W OBIEKTACH NA TERENIE MIASTA ZABRZE W ROKU 2017

l.p.	GRUPA STATYSTYCZNA	ilość obiektów wg ewidencji stan na 31.12.2015r.	ilość skontrolowanych urządzeń i obiektów ogółem / środków transportu	ilość wykonanych kontroli	ilość decyzji wydanych w poszczególnych grupach (bez decyzji dot. jakości wody)		mandaty nałożone w trakcie kontroli	
					nakazujących usunięcie uchybień	prolongujących termin wykonania decyzji	ilość	na łączną kwotę
1.	ustępy	16	11	13	1	0	0	0 zł
2.	pływalnie	4	4	12	4	1	0	0 zł
3.	domy pomocy społecznej	2	2	4	1	0	0	0 zł
4.	inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	3	2	3	1	1	0	0 zł
5.	Noclegownie i domy dla bezdomnych	3	0	0	0	0	0	0 zł
6.	hotele	4	4	5	0	0	0	0 zł
7.	inne obiekty świadczące usługi noclegowe	11	7	8	0	0	0	0 zł
8.	zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu	232	72	85	9	4	3	900zł
9.	dworce kolejowe	1	1	3	0	0	0	0 zł
10.	tereny rekreacyjne	10	2	2	0	1	0	0 zł
11.	cmentarze	18	0	0	0	0	0	0 zł
12.	zakłady pogrzebowe i domy przedpogrzebowe	10	1	1	0	0	0	0 zł
13.	zakłady karne i areszty śledcze	2	1	1	0	0	0	0 zł
14.	apteki	52	10	10	1	0	0	0 zł
15.	obiekty sportowe	16	8	9	1	0	0	0 zł
16.	obiekty kulturalno-widowiskowe	18	4	4	0	3	0	0 zł
17.	inne obiekty	38	8	10	1	0	0	0 zł
RAZEM		440	137	170	19	10	3	900 zł

W roku sprawozdawczym skontrolowano 137 obiektów, przeprowadzając w nich 170 kontroli sanitarnych. W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi wydano 19 decyzji administracyjnych nakazujących. Ponadto

wydano 10 decyzji prolongujących terminy wykonania nałożonych obowiązków, 4 opinie w formie decyzji, 1 decyzję wygaszającą oraz 2 decyzje umarzające postępowanie oraz wystosowano 1 upomnienie.

W związku z niewykonaniem zarządzeń decyzji nałożono 1 grzywnę na kwotę 300 zł.

W obiektach, w których stwierdzano nieprawidłowości sanitarno – higieniczne nałożono 3 mandaty karne na sumę 900 zł.

Jak co roku prowadzono nadzór nad ustępami publicznymi, pływalniami, domami pomocy społecznej, hotelami i innymi obiektami świadczącymi usługi hotelarskie, zakładami fryzjerskimi, kosmetycznymi, odnowy biologicznej, dworcem PKP, domem przedpogrzebowym, zakładem karnym, aptekami, obiektami sportowymi, obiektami kulturalno-widowiskowo-rozrywkowymi oraz innymi obiektami użyteczności publicznej.

USTĘPY PUBLICZNE I OGÓLNODOSTĘPNE

Na terenie Zabrze funkcjonuje 16 obiektów.

Do tej grupy obiektów zalicza się obiekty funkcjonujące samodzielnie (8 ustępów publicznych), lub wchodzące w skład dużych obiektów użyteczności publicznej tj. centrów handlowych i Dworca PKP (8 ustępów ogólnodostępnych). Wszystkie ustępy publiczne w Zabrzu są w należyтым stanie technicznym. Dwa z nich tj.: przy ul. Goethego oraz przy Pl. Warszawskim to szalety samoobsługowe, przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Skontrolowane obiekty podłączone są do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Zapewniony jest dostęp do środków higieny tj.: mydła w płynie, papieru toaletowego, ręczników jednorazowego użytku lub suszarek do rąk. Ponadto ustępy ogólnodostępne zlokalizowane w centrach handlowych posiadają pomieszczenia przystosowane dla osób niepełnosprawnych, jak również pomieszczenia dla matki z dzieckiem.

W związku z wniesioną interwencją w sprawie nieprawidłowości związanych z utrzymaniem właściwego stanu sanitarnego toalety ogólnodostępnej zlokalizowanej na terenie **Simply Market przy ul. gen. de Gaulle'a 111-113 w Zabrzu**, po przeprowadzonej kontroli, w czasie której stwierdzono uszkodzoną armaturę, niesprawny podajnik na ręczniki jednorazowego użytku i dozownik na mydło w płynie oraz brak bieżącej ciepłej wody, wydano decyzję administracyjną z terminem wykonania zarządzeń do dnia

15.12.1017 r. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca potwierdziła wykonanie zarządzeń w/w decyzji w całości.

PŁYWALNIE

PPIS w Gliwicach prowadzi stały nadzór sanitarny wraz z monitoringiem wody w 4 pływalniach, 2 z nich to baseny szkolne pozostałe 2 to baseny całoroczne. Wydano 4 decyzje dotyczące zbiorczej rocznej oceny o jakości wody na pływalni, 4 decyzje nakazujące usunięcie uchybień w związku ze skażeniem bakteriami Legionella sp. instalacji ciepłej wody użytkowej oraz 1 decyzję prolongującą dot. usunięcia uchybień technicznych.

Tabela 1. Pływalnie na terenie miasta Zabrze

	Adres	Liczba niecek/cyrkulacji	Liczba pobranych próbek (niecka + cyrkulacja) (natryski)	Liczba próbek złych w niecce/cyrkulacji (natryski)	Przekroczone parametry (ilość przekroczeń)
PŁYWALNIE SZKOLNE	Szkoła Podstawowa Nr 16 ul. Lompy 78, Zabrze	1 / 1	25 (4)	6 / 4 (2)	NIECKA: ogólna I. mikroorg. po 48h (1), Pseudomonasaeruginosa (1), chlor związany (2), chloroform (3), CYRKULACJA: ogólna I. mikroorg. po 48h (2), Pseudomonasaeruginosa (1), chlor związany (1), chloroform (6), NATRYSKI: Legionella sp. (2)
	Szkoła Podstawowa Nr 1 ul. Sportowa 5, Zabrze	1 / 1	33 (2)	2 / 3 (0)	NIECKA: ogólna I. mikroorg. po 48h (2), CYRKULACJA: chlor związany (2), ogólna I. mikroorg. po 48h (2),

PŁYWALNIE KRYTE	AQUARIUS Plac Krakowski, Zabrze	1 / 1	43 (9)	4 / 4 (4)	NIECKA: chlor związany (1) chloroform (3) CYRKULACJA: chlor związany (4) chloroform (3) NATRYSKI: <i>Legionella</i> sp. (4)
	AQUARIUS KOPERNIK Al. Korfantego 18, Zabrze	5 / 3	189 (3)	22 / 12 (0)	NIECKI: chlor związany (15) utlenialność (3) mętność (1) Pseudomonasaeruginosa (3), ogólna l. mikroorg. po 48h (3), CYRKULACJA: chlor związany (8) Pseudomonasaeruginosa (4), ogólna l. mikroorg. po 48h (6),

Wszystkie pływalnie na terenie nadzorowanym ustaliły harmonogram pobierania próbek wody do badań z częstotliwością nie mniejszą niż określona w załączniku nr 3 oraz w zakresie obejmującym parametry ujęte w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. 2015, poz. 2016).

Jeden basen pod względem stanu technicznego oceniono jako zły. Przeprowadzone kontrole sanitarne pozostałych pływalni, w trakcie której dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego obiektów nie wykazały uchybień. Mandatów nie nakładano.

Ogółem do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej pobrano 308 próbek wody z pływalni. Nieprawidłowości stwierdzono w 63 próbkach wody.

W 6 próbkach wody pobranych z natrysków badania wykazały ponadnormatywną obecność bakterii *Legionella* sp. (skażenie średnie - 1, skażenie wysokie - 5). Wśród najczęściej przekraczanych parametrów w próbkach wody pobieranych z pływalni krytych należy wymienić ogólną liczbę mikroorganizmów po 48 h (niecki - 6 próbek, cyrkulacje - 10 próbek), chlor związany (niecki - 18 próbek, cyrkulacje - 14 próbek), *Pseudomonas aeruginosa* (niecki - 5 próbek, cyrkulacje - 5 próbek), chloroform (niecki - 3 próbki, cyrkulacje - 3 próbki). Standardowy system uzdatniania wody basenowej

przewiduje w ogólnej technologii fazę oczyszczania wody poprzez filtrację, a następnie fazę chlorowania (dezynfekcji). Chlor, którego celem jest eliminacja drobnoustrojów wiąże się z zanieczyszczeniami organicznymi wody na bazie amoniaku (pot, mocz) - tworząc chloroaminy oraz na bazie metanu - tworząc trichlorometan (THM). Są to składowe tzw. chloru związanego. Powstałe mono-, di, tri-chloroaminy powodują zmianę jakości organoleptycznej wody basenowej - wyczuwalny charakterystyczny nieprzyjemny zapach „wody chlorowanej”, a także mogą być przyczyną podrażnienia błony śluzowej oczu i dróg oddechowych oraz zmian skórnych i astmy.

Ogólna liczba mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h jest wskaźnikiem skuteczności procesów uzdatniania, w tym dezynfekcji wody basenowej, których celem jest utrzymanie możliwie najniższej liczebności populacji tych drobnoustrojów. Są to drobnoustroje pochodzące z różnego rodzaju zanieczyszczeń, które mogą się namnażać w wodzie oraz na powierzchni materiałów mających kontakt z wodą powodując tworzenie się błony biologicznej (biofilmu). Wartość tego parametru może świadczyć o czystości instalacji basenowej. Ponadnormatywna liczba mikroorganizmów w większości przypadków pojawiała się w systemach cyrkulacji i była spowodowana prawdopodobnie stagnacją wody w kurkach czerpalnych służących do poboru wody. Bakterie *P. aeruginosa* są wskaźnikiem prawidłowości przebiegu poszczególnych etapów procesu uzdatniania wody basenowej i ich obecność może świadczyć o niewłaściwej eksploatacji filtrów, nieodpowiednim stanie technicznym instalacji basenowej. Wykrywanie obecności tych bakterii ma na celu ogólną ocenę jakości wody i pośrednio służy ocenie stanu sanitarno-higienicznego instalacji wodnej oraz ocenie skuteczności zabiegów czyszczenia i dezynfekcji. Bakterie *P. aeruginosa* są fakultatywnym patogenem występującym powszechnie w środowisku, mogą powodować infekcje u osób o obniżonej odporności. Utlenialność jest wskaźnikiem stopnia zużycia wody basenowej i jej zanieczyszczenia przez kąpiących. Mętność może świadczyć o problemach z koagulacją podczas filtracji wody. Bakterie *Legionella* sp. są czynnikiem etiologicznym chorób układu oddechowego tzw. choroby legionistów i gorączki Pontiac. Do zakażenia może dojść na skutek wdychania skażonego aerozolu powietrzno-wodnego. Bakterie te występują powszechnie w środowisku naturalnym człowieka, jednak w sprzyjających warunkach (temperatura 25°C - 45°C) bardzo szybko się namnażają. Czynnikiem zwiększającym ryzyko zakażenia jest ich wysoka koncentracja w instalacji ciepłej wody, możliwość przeniesienia przez inhalację i obniżona odporność osób narażonych na infekcję. Z uwagi na powyższe

badania wody pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. wykonuje się w nieckach wytwarzających aerozol wodno-powietrzny oraz pod natryskami na pływalniach.

Pływalnia szkolna – Szkoła Podstawowa nr 16 ul. Lompy 78, Zabrze posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

W 2017 r. z Pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 25 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 4 próbki w ramach kontroli urzędowej.

W próbkach wody pobranych z pływalni szkolnej zaobserwowano utrzymujące się przekroczenia dopuszczalnej wartości chloroformu oraz powtarzające się podwyższone stężenia chloru związanego. Pomimo podejmowanych przez zarządcę działań naprawczych polegających na dolewaniu do niecki świeżej wody wartości chloroformu nie uległy zmianie.

Pojedyncze przekroczenia parametrów mikrobiologicznych (ogólna l. mikroorg. po 48h – 3 próbki, *Pseudomonas aeruginosa* – 2 próbki) pojawiły się w próbkach wody pobranych z niecki basenowej oraz systemu cyrkulacji. Zgodnie z pismem zarządcy pływalnia została zamknięta do czasu uzyskania wyników badań zgodnych w obowiązującymi normami, a przyczyną nieprawidłowości była awaria pompki dozującej podchloryn sodu.

Analiza laboratoryjna próbki wody ciepłej pobranej z natrysku na pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej wykazała obecność bakterii *Legionella* sp., w ilości świadczącej o wysokim skażeniu instalacji. W związku z powyższym wydano decyzję nr NS/HK-432-D-101/17 z dnia 28.04.2017 r. nakazującą w trybie natychmiastowym wyłączyć z eksploatacji urządzenia instalacji ciepłej wody użytkowej wytwarzające aerozol na terenie pływalni; bezzwłocznie podjąć działania naprawcze mające na celu redukcję liczby bakterii *Legionella* sp. oraz poinformować PPIS w Gliwicach o planowanym terminie zakończenia czyszczenia i dezynfekcji instalacji ciepłej wody użytkowej. Zarządca pismem poinformował, iż od dnia 29.04.2017 r. pływalnia została zamknięta do odwołania. W dniu 01.05.2017 r. zostały odkręcone i zdezynfekowane wszystkie sitka i rozpylacze z pryszniców. Kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie zarządzeń ujętych w ww. decyzji administracyjnej i potwierdziła skuteczność podjętych działań naprawczych polegających na dezynfekcji chemicznej instalacji ciepłej wody użytkowej.

Pływalnia szkolna – Szkoła Podstawowa nr 1 ul. Sportowa 5, Zabrze posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

W 2017 r. z Pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 32 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 3 próbki w ramach kontroli urzędowej.

W 4 próbkach wody pobranych w ramach kontroli wewnętrznej z niecki basenowej oraz systemu cyrkulacji stwierdzono przekroczenia parametru mikrobiologicznego – ogólna liczba mikroorganizmów po 48h (niecka basenowa - 150 jtk/1ml, 290 jtk/1ml, przy najwyższej dopuszczalnej wartości 100 jtk/1ml; cyrkulacja - 290 jtk/1ml, <300 jtk/1ml, przy najwyższej dopuszczalnej wartości 20 jtk/1ml). Zarządca podjął natychmiastowe działania naprawcze polegające na przechorowaniu obiegu wody przy użyciu podchlorynu sodu oraz przeprowadził badania kontrole, które potwierdziły skuteczność przeprowadzonej dezynfekcji. Zaobserwowano również podwyższoną wartość chloru związanego w systemie cyrkulacji (0,33 mg/l, przy dopuszczalnej wartości 0,2 mg/l). Kolejne badania nie wykazały nieprawidłowości.

Pozostałe parametry mikrobiologiczne oraz fizykochemiczne spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015r., poz. 2016).

Pływalnia Aquarius Pl. Krakowski 10, Zabrze posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

Obecnie prowadzone jest postępowanie administracyjne (decyzja administracyjna nr NS/HK-432-D-116/16 z dnia 20.12.2016 r. przedłużona na wniosek strony do dnia 31.03.2018 r.) dotyczące wymiany zniszczonych, spękanych (wyeksploatowanych) płytek ceramicznych na posadzce wokół niecki basenowej. Strona poinformowała, iż w tegorocznym budżecie miasta nie udało się zapewnić środków na wymianę płytek posadzkowych na hali basenowej, gdyż inwestycja ta wymaga zaplanowania i zgromadzenia w budżecie dużych nakładów finansowych. Na chwilę obecną analizowane są alternatywne sposoby tymczasowego rozwiązania problemu polegające na zastosowaniu preparatów antypoślizgowych i wypełnienia ubytków w płytkach.

W 2017 r. z Pływalni Aquarius pobrano ogółem:

- 37 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 15 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Na początku br. zaobserwowano utrzymujący się problem z przekroczeniami dopuszczalnych norm dla parametrów fizykochemicznych - chloroformu w niecce basenowej oraz systemie cyrkulacji i chloru związanego w systemie cyrkulacji. Wartości

chloroformu wahały się w granicach 0,046 - 0,13 mg/l przy dopuszczalnej wartości 0,03 mg/l, chloru związanego 0,41-0,65 mg/l przy dopuszczalnej wartości 0,2 mg/l. Zarządca przeprowadził szereg działań naprawczych polegających m. in. na kalibracji sond pomiarowych, płukaniu filtrów, zastosowaniu węgla aktywnego, wprowadzeniu dodatkowo preparatu antyglonowego oraz dolaniu świeżej wody, które przyczyniły się do redukcji ww. przekroczeń fizykochemicznych.

Analiza laboratoryjna próbek wody ciepłej pobranej z natrysków na pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej wykazała obecność bakterii *Legionella* sp., w ilości świadczącej o wysokim skażeniu instalacji.

W związku z powyższym PPIS w Gliwicach w dniu 27.03.2017 r. wydał decyzję administracyjną (nr NS/HK-432-D-67/17) nakazującą w trybie natychmiastowym wyłączyć z eksploatacji urządzenia instalacji ciepłej wody użytkowej wytwarzające aerozol na terenie pływalni; bezzwłocznie podjąć działania naprawcze mające na celu redukcję liczby bakterii *Legionella* sp. oraz decyzję terminową nr NS/HK-432-D-71/17 z dnia 06.04.2017 r. nakazującą doprowadzić parametr mikrobiologiczny wody ciepłej w zakresie obecności bakterii *Legionella* sp. do wartości określonych w przepisach prawa. Zarządca obiektu niezwłocznie podjął działania naprawcze polegające na dezynfekcji chemicznej urządzeń instalacji ciepłej wody użytkowej. Przeprowadzone kontrole sprawdzające przeprowadzone wykazały wykonanie zarządzeń ujętych w ww. decyzjach administracyjnych. Zgodnie z postępowaniem ujętym w załączniku 3B do ww. rozporządzenia wykonano ponowne badanie po 3 miesiącach, które również wykazało skażenie wysokie bakteriami *Legionella* sp. W związku z powyższym dnia 12.10.2017 r. wydano decyzję administracyjną (nr NS/HK-432-D-209/17) nakazującą w terminie natychmiastowym wyłączyć z eksploatacji urządzenia instalacji ciepłej wody użytkowej wytwarzające aerozol na terenie pływalni; bezzwłocznie podjąć działania naprawcze mające na celu redukcję liczby bakterii *Legionella* sp. oraz poinformować Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach o planowanym terminie zakończenia czyszczenia i dezynfekcji instalacji ciepłej wody użytkowej. Zarządca pismem poinformował o zdemontowaniu urządzeń wytwarzających aerozol wodno-powietrzny w pomieszczeniach natrysków oraz przeprowadzonej dezynfekcji chemicznej instalacji ciepłej wody użytkowej. Kolejne badanie kontrolne wykazało doprowadzenie parametru *Legionella* sp. w wodzie ciepłej pod natryskami do wartości określonych w przepisach prawa. W związku z powyższym zakończono ww. postępowanie administracyjne.

Kryta Pływalnia Aquarius Kopernik al. Korfantego 18, Zabrze

- 1 niecka basenowa
- 4 niecki wyposażone w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny
- 3 cyrkulacje

W 2017 r. z Krytej Pływalni Aquarius Kopernik pobrano ogółem:

- 162 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 30 próbek w ramach kontroli urzędowej.

Analiza laboratoryjna próbek wody pobranych w I połowie roku wykazała utrzymujący się problem z przekroczeniami dopuszczalnych norm dla chloru związanego oraz pojedyncze podwyższone wartości mętności oraz utlenialności w nieckach basenowych oraz systemach cyrkulacji. Wartości parametru fizykochemicznego - chlor związany wahały się w granicach 0,44 - 1,36 mg/l dla niecek basenowych (dopuszczalna wartość 0,3 mg/l) oraz 0,38 - 1,36 mg/l dla systemów cyrkulacji (dopuszczalna wartość 0,2 mg/l). Zarządca przeprowadził szereg działań naprawczych polegających m. in. na wymianie membran filtracyjnych, dodatkowym płukaniu zbiornika wyrównawczego, zwiększeniu częstotliwości czyszczenia filtrów wstępnych, odkurzania niecek basenowych oraz wprowadzeniu regularnego używania środka do zwalczania glonów, które przyczyniły się do redukcji ww. przekroczeń fizykochemicznych.

W związku z pojawieniem się przekroczeń mikrobiologicznych – *Pseudomonas aeruginosa*, ogólna liczba mikroorganizmów po 48h w nieckach basenowych oraz systemach cyrkulacji zarządca podjął decyzję o zamknięciu obiektu do czasu doprowadzenia parametrów mikrobiologicznych jakości wody basenowej do obowiązujących norm. W celu wyeliminowania skażenia wykonano szokowe chlorowanie wszystkich niecek oraz cyrkulacji, usunięto ziemię okrzemkową z filtrów i zalano kasety podchlorynem sodu, zdezynfekowano całą halę basenową, rynny przelewowe, szatnie, natryski, brodziki do dezynfekcji stóp, sprzęt sportowy. Przeprowadzono również konsultacje z przedstawicielem Instytutu Inżynierii Wody i Ścieków Politechniki Śląskiej w Gliwicach w celu znalezienia przyczyn nieprawidłowości. Po doprowadzeniu parametrów mikrobiologicznych jakości wody basenowej do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015r., poz. 2016) oraz w porozumieniu z PPIS w Gliwicach

ponownie uruchomiono pływalnię z zachowaniem wzmożonego nadzoru nad jakością wody.

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ.

W ewidencji figuruje **5 obiektów** z czego **4 skontrolowano**. Przeprowadzono **7 kontroli**, wydano **2 decyzje administracyjne** nakazujące usunięcie uchybień sanitarno-technicznych oraz wydano **1 decyzję przedłużającą** termin wykonania zarządzeń.

Obiekty te świadczą szeroki wachlarz usług na rzecz mieszkańców, w tym opiekuńczych, terapeutycznych, socjalnych, pielęgnacyjnych, rehabilitacyjnych i edukacyjnych.

Mieszkańcy na co dzień korzystają z rehabilitacji, a usługi pielęgnacyjne i zdrowotne świadczone są przez całą dobę. Domy Pomocy dysponują pokojami wyposażonymi w łazienki, które są dostosowane do potrzeb niepełnosprawnych lub łazienki ogólnodostępne zlokalizowane w korytarzach. Łazienki i toalety są wyposażone w krzesła kąpielowe i prysznice. Mieszkańcy mają do dyspozycji umeblowane pokoje. W obiektach bielizna prana jest we własnej pralni lub w pralniach zewnętrznych. Wszystkie obiekty mają podpisane umowy z firmami specjalistycznym na odbiór i utylizację odpadów niebezpiecznych oraz umowy na odbiór odpadów komunalnych, co ma potwierdzenie w dokumentacji.

W związku z wnioskiem o interwencję przeprowadzono kontrolę doraźną w **Domu Pomocy Społecznej przy ul. Knurowskiej 17**, w czasie której stwierdzono szereg nieprawidłowości sanitarno-technicznych nie będących przedmiotem wniesionej interwencji. W związku z powyższym wydano **decyzję administracyjną** nakazującą w terminie do **31.05.2018 r.** wymianę uszkodzonej wykładziny podłogowej w windzie, uzupełnienie ubytków tynków i odnowienie powierzchni ścian w dwóch pokojach mieszkalnych oraz odnowienie powierzchni ścian i sufitów w magazynie bielizny czystej.

W związku z przyjętym pod koniec 2016 roku zgłoszeniem interwencyjnym, po przeprowadzonej kontroli sanitarnej doraźnej w **Warsztatach Terapii Zajęciowej Stowarzyszenia TĘCZA przy ul. Hagera 4**, w czasie której stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne, wydano **decyzję administracyjną** nakazującą w terminie do dnia **10.03.2017 r.** zamontowanie brakujących uchwyty przy umywalkach i muszlach ustępowych w toaletach dla osób niepełnosprawnych. Przeprowadzona kontrola

sprawdzająca wykazała wykonanie powyższego zarządzenia. Natomiast w terminie do **30.10.2017 r.** należało zlikwidować zagrzybienie ścian, uzupełnienie ubytków tynków oraz odnowienie powierzchni ściiennej i sufitowej w pracowniach terapii zajęciowej, uzupełnienie brakujących listew podłogowych w pracowniach zajęć terapeutycznych, wymianę uszkodzonych płytek ceramicznych ściennych w toaletach dla osób niepełnosprawnych. W okresie sprawozdawczym strona wystąpiła z prośbą o zmianę II-go terminu części zarządzeń, w związku z czym wydano **decyzję przedłużającą** termin realizacji do **31.10.2018 r.**

W Domu Pomocy Społecznej przy ul. Knurowskiej 17 oraz w Domu Pomocy Społecznej przy ul. Cisowej 4, w ramach kontroli kompleksowych pobrano próbki wody ciepłej przeprowadzając badania na obecność bakterii *Legionella sp.*

W obiektach tych nie stwierdzono przekroczeń bakterii *Legionella sp.* w instalacji ciepłej wody użytkowej.

OBIEKTY HOTELARSKIE ORAZ INNE OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI NOCLEGOWE

W ewidencji figuruje **15** obiektów noclegowych, tj.: **4** hotele skategoryzowane oraz **11** innych obiektów świadczących usługi noclegowe (*w tym 5 obiektów hotelarskich bez kategoryzacji i 6 pokoi gościnnych*). W 2017 r. **skontrolowano 11 obiektów**, w których przeprowadzono **13 kontroli**. Decyzji administracyjnych nie wydawano. Mandatów nie nakładano.

Grupa tych obiektów jest zróżnicowana pod względem wyposażenia i stanu sanitarno-technicznego oraz charakteru świadczonych usług. Wysoki standard świadczonych usług zapewniają hotele skategoryzowane. Obiekty te przystosowane są dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Pokoje posiadają pełne węzły sanitarne. Budynki są zadbane, a ich otoczenie uporządkowane i zagospodarowane (parkingi dla samochodów z wydzielonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych). Prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Część obiektów (bez kategoryzacji, pokoje gościnne) posiada pełne węzły sanitarne przy pokojach, a część posiada węzły sanitarne ogólnodostępne zlokalizowane w korytarzach komunikacji wewnętrznej, które częściowo są również przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

Wszystkie obiekty posiadają umowy z firmami pralniczymi świadczącymi usługi w zakresie prania bielizny. W obiektach zapewnione są magazyny do przechowywania bielizny czystej i brudnej, a także składziki porządkowe na środki dezynfekcyjne i higieniczno-czystościowe. W obiektach wywieszono informacje o zakazie palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Wszystkie skontrolowane obiekty utrzymane były w należyłym stanie sanitarno-porządkowym i technicznym.

W skategoryzowanych *hotelach „Elektomix” przy ul. Bytomskiej 120, „Diament” przy ul. 3 Maja 122a oraz Pokojach Gościennych „Valdi Classic” przy ul. Jerzego Wyciska 1*, w ramach kontroli kompleksowych pobrano próbki wody ciepłej przeprowadzając badania na obecność bakterii *Legionella sp.*

W obiektach tych nie stwierdzono przekroczeń bakterii *Legionella sp.* w instalacji ciepłej wody użytkowej.

Poprawił się stan sanitarno-techniczny w *Pokojach Gościennych „Valdi Classic” przy ul. Jerzego Wyciska 1* – po przeprowadzonej kontroli sprawdzającej stwierdzono, że zarządzenia II terminu (do dnia 31.03.2017 r.) decyzji administracyjnej wydanej w 2016 r. zostały wykonane tj.: doprowadzono do należytego stanu technicznego powierzchnię półek, zapewniono gładką powierzchnię podłogi oraz odnowiono powierzchnie ścian i sufitu w magazynie bielizny czystej.

ZAKŁADY FRYZJERSKIE, KOSMETYCZNE, ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ, TATUAŻU I SOLARIA, ORAZ ZAKŁADY W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ ŁĄCZNIE WIĘCEJ NIŻ JEDNA Z WW. USŁUG

Liczną grupą nadzorowanych obiektów w 2017 r. były zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i solaria oraz zakłady, w których świadczone są łącznie więcej niż jedna z ww. usług. Ogółem w tej grupie obiektów wydano **9 decyzji nakazujących**, **4 decyzje przedłużające** termin wykonania zarządzeń, **1 decyzję umarzającą**, nałożono **3 mandaty karne** na sumę **900 zł.** oraz w związku z niewykonaniem zarządzeń decyzji po wydaniu upomnienia wydano postanowienie o nałożeniu **grzywny** w celu przymuszenia w wysokości **300 zł.**

Z ogółem **232** znajdujących się w ewidencji skontrolowano **72 obiekty**, w których przeprowadzono **85 kontroli.**

Większość zakładów zaliczanych do tej grupy (zwłaszcza zakłady nowopowstałe) posiada w zakresie wszystkich świadczonych usług opinie sanitarne dopuszczające do użytkowania w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

Obiekty zlokalizowane są w budynkach murowanych, jedno lub wielokondygnacyjnych, domkach jednorodzinnych oraz w Centrach Handlowych. Właściciele obiektów posiadają podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych, złożone deklaracje do Urzędu Miejskiego lub koszty dotyczące wywozu odpadów ujęte są w czynszu za lokal. Odpady niebezpieczne powstające przy wykonywaniu usług mogących powodować naruszenie tkanek ludzkich gromadzone są zgodnie z opracowanymi procedurami i przekazywane do utylizacji.

Wyposażenie zakładów dostosowane jest do rodzaju wykonywanych usług.

W 2017 r. zaobserwowano duże zmiany dotyczące standardu wyposażenia oraz estetyki ogólnej zakładów ze względu na prowadzoną w latach ubiegłych kampanię „Mam świadomość jak być zdrowym” oraz to, że następuje duża rotacja właścicieli. Nowi właściciele przejmując dany obiekt dokonują remontów, wyposażając je w nowe meble i urządzenia przed ich uruchomieniem.

W kontrolowanych obiektach w ramach kampanii „Mam świadomość jak być zdrowym” pozostawiano materiały edukacyjne w postaci poradnika „Jak bezpiecznie i higienicznie pracować oraz świadczyć usługi” oraz plakat informacyjny, opracowane specjalnie na potrzeby tejże kampanii. Ponadto pracownicy Sekcji Higieny Komunalnej przy współpracy z Sekcją Epidemiologii uczestniczyli w realizacji unijnego projektu 5 „Edukacja pracowników wybranych zawodów zwiększonego ryzyka transmisji zakażeń krwiopochodnych i ogółu społeczeństwa z zakresu prewencji (HCV, HBV, HIV) i kampanii społecznej „HCV Jestem Świadom”. Podczas kontroli sanitarnych w zakładach sektora „Beauty” przedstawiciele PPIS w Gliwicach edukowali osoby świadczące usługi, zwłaszcza przy których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich jak bezpiecznie i higienicznie pracować, by zapobiegać przenoszeniu zakażeń i chorób zakaźnych, w tym m. in. w zakresie zapewnienia skutecznej sterylizacji narzędzi wielokrotnego użytku (lub ich części). Informowali także o konieczności prowadzenia pełnej dokumentacji sterylizacji uwzględniającej wyniki kontrolowania skuteczności sterylizacji, co daje również możliwość odparcia zarzutów o zakażenie podczas świadczenia usług. W ramach działań promocyjnych Kampanii „HCV Jestem Świadom” dystrybuowano materiały promocyjno –

informacyjne w formie ulotek i Planów Higieny przeznaczone dla zakładów fryzjerskich, kosmetycznych i tatuażu, pozwalające na poszerzenie wiedzy na temat zakażeń krwiopochodnych, przestrzegania zasad higieny oraz procedur dekontaminacji narzędzi i sprzętu.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami sanitarno-porządkowymi wydawano zalecenia doraźne, a na nieprawidłowości sanitarno techniczne wydawane były decyzje administracyjne.

Najczęściej powtarzające się uchybienia sanitarno-techniczne to m.in.:

- brudne powłoki malarskie ścian i sufitów w pomieszczeniach;
- zniszczone powierzchnie podłóg z ubytkami w pomieszczeniu wykonywania usług;
- ubytki płytek ceramicznych ściennych i podłogowych;
- zagrzybione ściany z ubytkami tynku;
- zniszczona powierzchnia mebli;
- brak wydzielonych pomieszczeń socjalno-szatniowego dla pracowników;
- brak przy umywalkach dozowników na mydło w płynie oraz podajników na ręczniki jednorazowego użytku,
- brak wydzielonych miejsc lub szaf do przechowywania preparatów kosmetycznych i higienicznych,
- brak stanowisk do mycia i dezynfekcji narzędzi,
- brak opracowanych procedur w zakładzie zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

Stwierdzone najczęściej nieprawidłowości sanitarno-porządkowe dotyczyły m. in.:

- brak bieżącej dezynfekcji narzędzi wielokrotnego użycia;
- nieprawidłowe stosowanie preparatów do dezynfekcji narzędzi;
- brudne pomieszczenia i stanowiska pracy;
- wielokrotne używanie narzędzi jednorazowych przy świadczeniu usług;
- brudne narzędzia fryzjerskie.

Wydane decyzje administracyjne, które są w trakcie realizacji:

- ***Zakład fryzjerski przy ul. Św. Cecylii 5 w Zabrze*** – kontrola sanitarna planowana wykazała szereg nieprawidłowości sanitarno-technicznych tj. brak stanowiska do

mycia i dezynfekcji narzędzi fryzjerskich, ubytki wykładziny podłogowej wzdłuż ścian w pomieszczeniu wykonywania usług fryzjerskich, brak zabezpieczenia pomieszczenia wykonywania usług fryzjerskich przed napływem zimnego powietrza (brak przedsionka lub kurtyny powietrznej nad wejściem), brudne powierzchnie ścian i sufitów we wszystkich pomieszczeniach zakładu. W związku z powyższym **wydano decyzję administracyjną** z terminem realizacji **do dnia 31.07.2018 r.**

- **Zakład fryzjerski przy ul. Wyszyńskiego 4 w Zabrze** – w związku z interwencją przeprowadzono kontrolę sanitarną doraźną, w wyniku której stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-porządkowe tj.: brudne, zakurzone pomieszczenia zakładu (sala wykonywania usług, węzeł sanitarny, pomieszczenie socjalno-szatniowe), brudne, zanieczyszczone ścinkami włosów narzędzia fryzjerskie oraz brak ich dezynfekcji, brak zapasu czystej bielizny (ręczniki jednorazowe używane wielokrotnie) – za wymienione nieprawidłowości **nałożono mandat w wysokości 300 zł** oraz wydano zalecenia doraźne. Podczas kontroli sprawdzającej stwierdzono usunięcie w/w nieprawidłowości;

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami technicznymi **wydano decyzję administracyjną** nakazującą do dnia **31.10.2017 r.** wyposażyć punkty wodne w dozowniki na mydło w płynie i preparaty do dezynfekcji rąk oraz podajniki na ręczniki jednorazowe. Kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie zarządzenia. Natomiast w terminie do **30.06.2018 r.** należy wymienić lub naprawić uszkodzoną wykładzinę podłogową w pomieszczeniu wykonywania usług, socjalno-szatniowym oraz w korytarzu komunikacji wewnętrznej, zapewnić gładką powierzchnię mebli w pomieszczeniach zakładu oraz odnowić powierzchnie ścian we wszystkich pomieszczeniach zakładu.

- **Zakład kosmetyczny LUNA przy ul. Słowackiego 2 w Zabrze** – kontrola sanitarna planowana wykazała nieprawidłowości sanitarno-techniczne: brudne powłoki malarskie ścian i sufitów w pomieszczeniach świadczenia usług kosmetycznych, zniszczoną powierzchnię krzeseł i mebli w pomieszczeniach wykonywania usług kosmetycznych.

W związku z powyższym wydano **decyzję administracyjną** z terminem realizacji zarządzeń do dnia **15.05.2018 r.**

- **Gabinet Odnowy Biologicznej Solarium CLEO przy ul. Kruczkowskiego 30 w Zabrze** – przeprowadzona kontrola sanitarna kompleksowa wykazała nieprawidłowości sanitarno-techniczne, na usunięcie których **wydano decyzję administracyjną** nakazującą do dnia **30.04.2018 r.** uzupełnić ubytki w ścianie przy drzwiach wejściowych do lokalu oraz korytarza przy pomieszczeniu sanitarno-higienicznym, odnowić powierzchnię ścian i sufitów w pomieszczeniu socjalnym i sanitarno-higienicznym oraz wydzielić miejsca na sprzęt do utrzymania czystości.
- **Gabinet Odnowy Biologicznej z Solarium przy ul. Budowlanej 30a w Zabrze** – podczas kontroli sanitarnej kompleksowej stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne, na które **wydano decyzję administracyjną** nakazującą w terminie do dnia **14.04.2017 r.** zapewnić dopływ bieżącej ciepłej wody przy umywalce w węźle sanitarnym, natomiast w terminie do **10.10.2017 r.** należało doprowadzić do należytego stanu sanitarno-technicznego powierzchni mebli (obudowy półek i szafek) w zakładzie, wydzielić zamknięte miejsce do przechowywania zapasu środków ochrony osobistej i materiałów higienicznych, odnowić powierzchnie ścienne i sufitowe w pomieszczeniach zakładu. Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały niewykonanie zarządzeń decyzji. W związku z powyższym zostało wydane **upomnienie** oraz **postanowienie o nałożeniu grzywny** w celu przymuszenia w wysokości **300 zł**. Ponadto wydano **3 decyzje prolongujące** z terminem realizacji do dnia **31.03.2018r.**

W dalszym ciągu otwarta jest sprawa administracyjna dotyczące decyzji wydanej w 2016 r.

- **Zakład Fryzjerski przy ul. Karola Miarki 1 w Zabrze** – trwa realizacja decyzji wydanej w **2016 r.**, która w terminie do **31.08.2017 r.** nakazywała doprowadzenie do należytego stanu sanitarno-technicznego powierzchni podłóg, cokółków w pomieszczeniu socjalno-szatniowym i wykonywania usług, korytarzu komunikacji wewnętrznej, zapewnienie gładkiej powierzchni drzwi wejściowych do poszczególnych pomieszczeń w obiekcie oraz odnowienie powierzchni ścian i sufitów we wszystkich pomieszczeniach zakładu. Strona zwróciła się z pismem dotyczącym prolongaty wykonania zarządzeń decyzji ze względu na planowaną modernizację zakładu. Wydano **decyzję prolongującą** z terminem realizacji do dnia **28.02.2018r.**

Pozostałe wydane w 2017 r. decyzje, które zostały zakończone dotyczyły obiektów :

- *Zakład Fryzjerski przy ul. 3-go Maja 54*
- *Zakład Fryzjerski przy ul. Roosevelta 55*
- *Zakład Fryzjerski przy Placu Teatralnym 12*
- *Zakład Kosmetyczny przy ul. Anieli Krzywoń 1 lok. 3*

Ponadto po przeprowadzonych kontrolach sprawdzających zakończono postępowanie administracyjne w związku z wykonaniem zarządzeń decyzji wydanych w roku 2016, co wpłynęło na poprawę stanu sanitarnego w zakładach :

- Zakład Fryzjerski przy ul. Dubiela 7
- Zakład Fryzjerski przy ul. 3-go Maja 31

Mandaty karne nakładano za stwierdzone w czasie kontroli nieprawidłowości higieniczno – sanitarne w następujących zakładach:

- ***Zakład Fryzjersko-Kosmetyczny przy ul. Bytomskiej 15 – mandat karny 300 zł***
(wydano **decyzję umarzającą** postępowanie z uwagi na usunięcie uchybień przed wydaniem decyzji administracyjnej);
- ***Zakład Fryzjersko-Kosmetyczny przy ul. Olchowej 14 – mandat karny 300 zł.***

DWORZEC KOLEJOWY

Dworzec PKP przy pl. Dworcowym 7 w Zabrze.

Poprawił się stan sanitarno-techniczny budynku dworca w związku z wykonaniem zarządzeń decyzji wydanej w 2016 r., które dotyczyły doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego powierzchni ścian i sufitów w holu głównym nad kasami biletowymi oraz w pomieszczeniach toalety.

Budynek obsługi pasażerów jest administrowany przez Jednostkę Gospodarki Nieruchomościami w Zabrze pl. Warszawski 10 41-800 Zabrze (gmina Zabrze). Przy wejściu głównym do holu, wzdłuż schodów zamontowany jest podnośnik dla osób niepełnosprawnych. Hol dworca jest wyposażony w kasy biletowe, ławki dla podróżnych, punkt informacyjny oraz punkt sprzedaży biletów. Obiekt posiada całodobowy monitoring wraz z ochroną. W przejściu podziemnym na peron funkcjonuje toaleta ogólnodostępna wraz z toaletą dla niepełnosprawnych oraz pokój dla matki z dzieckiem.

Perony i tunele są przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Na peronie ustawione są ławki, pojemniki na odpady komunalne oraz gabloty z rozkładami jazdy. Utrzymaniem porządku i czystości tej części infrastruktury dworca zajmuje się firma Konsumpcjom Przedsiębiorstwo „BACA” Sp. z o.o. (Lider) z siedzibą przy ul. Dworcowej 3 w Katowicach. Pracownicy firmy sprzątajacej posiadają wydzielone pomieszczenie z dostępem do bieżącej wody przy pomieszczeniach toalety ogólnodostępnej.

W czasie kontroli nie stwierdzono uchybień sanitarno-porządkowych.

TERENY REKREACJI I WYPOCZYNKU

W roku sprawozdawczym w tej grupie obiektów nadzorowano tzw. inne obiekty dysponujące nieckami basenowymi nie będące pływalniami.

Na terenie miasta Zabrze znajdują się **2 obiekty**, które ze względu na brak cyrkulacji (przepływu) wody nie spełniają kryteriów pływalni określonych Ustawą z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (tj. Dz. U.2016, poz. 656 ze zm.):

- Kąpielisko Leśne, ul. Srebrna, Zabrze

- Kąpielisko Miejskie, ul. Jaskółcza, Zabrze

Obiekty te nie posiadają systemu uzdatniania wody, a dezynfekcja wody odbywa się poprzez ręczne dozowanie środków chemicznych.

Przeprowadzone kontrole sanitarne obiektów, w trakcie których dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego nie wykazały uchybień, jednakże oceniono je jako dostateczne. Obecnie prowadzone jest postępowanie administracyjne dot. Kąpieliska Miejskiego przy ul. Jaskółczej w Zabrzu (decyzja administracyjna nr NS/HK-432-D-105/14 z dnia 12.09.2014 r. przedłużona na wniosek strony do dnia 31.05.2018 r.) dotyczące wymiany zniszczonych i wyeksploatowanych płytek ceramicznych wokół niecki. Zarządca przekazał informacje na temat prowadzonych prac w obiekcie. Rozpoczęte działania objęły wymianę zniszczonych płytek ceramicznych na posadzce wokół niecek basenowych. Termin zakończenia prac planowany jest na 31.05.2018 r. Teren kąpieliska dla zwiększenia bezpieczeństwa osób korzystających z wypoczynku zostanie oznaczony informacją o konieczności noszenia obuwia ochronnego, w celu ochrony stóp przed czynnikami zewnętrznymi. Ponadto planowany jest dalszy remont nawierzchni utwardzonej, polegający na częściowej wymianie zniszczonych płytek ceramicznych oraz częściowej likwidacji i zastąpieniu płytek trawnikiem. W związku z koniecznością

zakończenia prac przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego w 2018 r. PPIS w Gliwicach przychylił się do wniosku strony.

DOMY PRZEDPOGRZEBOWE

Ewidencja obejmuje **3 obiekty**, z których **1 skontrolowano** t.j.:

Dom przedpogrzebowy przy ul. Ks. Cieślaka w Zabrze - administrowany przez Agencję – Usługi Pogrzebowe Brygida Klamka przy ul. Wolności 226 w Zabrzu.

W trakcie przeprowadzonej kontroli sprawdzającej II termin zarządzeń decyzji wydanej w 2016 r. stwierdzono, że pomieszczenie kaplicy zostało przekazane Rzymskokatolickiej Parafii p.w. Św. Wawrzyńca z siedzibą w Zabrzu przy ul. Mariackiej 1, w związku z powyższym wydano decyzję wygaszającą zarządzenia dotyczące m. in. odnowienia powłok malarskich ścian przekazanej kaplicy.

ZAKŁAD KARNY I ARESZT ŚLED CZY

W roku sprawozdawczym uzyskano poprawę warunków sanitarno-technicznych w Zakładzie Karnym przy ul. Janika 12 w związku z wykonaniem zarządzeń decyzji wydanej w 2015r. W czasie kontroli sprawdzającej stwierdzono, że odnowiono brudne powłoki malarskie ścian i sufitów, doprowadzono do należytego stanu technicznego zniszczone regały w magazynie bielizny czystej oraz zapewniono gładką, łatwo zmywalną powierzchnię podłogi w pomieszczeniach magazynowych.

APTEKI

W ewidencji figurują **52 obiekty**, z których **10 skontrolowano**. Przeprowadzono **10 kontroli, wydano 1 decyzję administracyjną** nakazującą usunięcie nieprawidłowości.

W 2017 r. nieprawidłowości stwierdzono w 1 obiekcie - **Aptece „Dr Max” przy ul. Bytomskiej 46–48** w związku z czym wydano decyzję nakazującą w terminie do dnia 31.08.2018 r. usunięcie uchybień dotyczących odnowienia powłok malarskich wszystkich pomieszczeń i korytarzy wewnętrznych.

Poprawę stanu sanitarno-technicznego uzyskano w **Aptece Skarbnik przy ul. Makoszowskiej 24** w związku z wykonaniem zarządzeń decyzji wydanej w 2016 r. dotyczących odnowienia powłok malarskich ścian w sali ekspedycyjnej i komorze przyjęć.

OBIEKTY SPORTOWE

Na terenie miasta stałym nadzorem sanitarnym objętych jest **16 obiektów**, z których **8** zostało skontrolowanych i przeprowadzono w nich **9 kontroli**.

Wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą usunięcie nieprawidłowości sanitarno-technicznych w obiekcie - *Ścianka wspinaczkowa przy ul. Sienkiewicza 42*. Podczas kontroli sanitarnej planowanej stwierdzono brudne powłoki malarskie w szatni, pomieszczeniach biurowych oraz recepcji, ślady zawilgocenia sufitów w przedsionku oraz w pomieszczeniu sanitarno-szatniowym. Kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie wszystkich zarządzeń decyzji, w związku z tym zakończono postępowanie administracyjne.

OBIEKTY KULTURALNO - WIDOWISKOWE

Skontrolowano **4 obiekty**, przeprowadzono **4 kontrole**. Wydano **3 decyzje przedłużające** termin wykonania zarządzeń.

Od kilku lat toczy się sprawy administracyjne w 3 obiektach. Są to:

- ***Dzielnicowy Ośrodek Kultury – Świetlica Dzielnicowa Grzybowice przy ul. Badestinusa 60*** Na pisemną prośbę strony wydano kolejną decyzję przedłużającą do dnia 31.01.2018r. wykonanie części pozostałych zarządzeń decyzji wydanej w 2014r. z pierwotnym terminem wykonania 30.09.2014 r. dotyczących odnowienia powłok malarskich ścian i sufitów w pomieszczeniach obiektu oraz naprawy uszkodzonej powierzchni podłogi drewnianej na sali głównej. W ramach powyższej decyzji wykonano zarządzenia dotyczące naprawy uszkodzonej poręczy, doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno – technicznego powierzchni drzwi oraz wyposażenia pomieszczeń. Dzielnicowy Ośrodek Kultury w okresie trwania decyzji wyremontował cztery ośrodki dzielnicowe ze środków pozyskanych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz dotacji miasta Zabrze, które nie objęły ośrodka w Grzybowicach i obecnie czyni starania o przyznanie nowych środków na cele inwestycyjne, które pozwolą na wykonanie zarządzeń.
- ***Muzeum Górnictwa Węglowego przy ul. 3 Maja 19*** – dotyczy **decyzji wydanej w 2011 r. z pierwotnym terminem wykonania zarządzeń do dnia 30.09.2012r.**, która przedłużana była kilkakrotnie. Wykonano 2 z 5 zarządzeń decyzji tj. zlikwidowano ślady zawilgocenia i odnowiono powłoki malarskie ścian klatki schodowej między I ,

a II piętrzem oraz w Sali chemicznej przeróbki węgla, którą przebudowano na Salę Ekspozycji Tymczasowych. Pozostałe zarządzenia dotyczą zlikwidowania zawilgocenia i odnowienia powłok malarskich w Sali miernictwa i pozostałych salach wystawowych na I piętrze i II piętrze obiektu. Na pisemną prośbę strony w związku ze staraniami pozyskania środków z Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”, z uwagi na duży zakres przewidywanych prac (budynek po pożarze) wydano kolejną decyzję przedłużającą pozostałe 3 zarządzenia do dnia 31.12.2019r. Podmiot przeprowadził już postępowanie związane z wyłonieniem wykonawcy w zakresie opracowania dokumentacji dla zadania „Rewitalizacja i udostępnienie przemysłowego dziedzictwa Górnego Śląska w zakresie dotyczącym konserwacji i remontu budynku Muzeum zlokalizowanego przy ul. 3Maja19 (ZP/34/MGW/2016)”.

- **Teatr Nowy Plac Teatralny 1 w Zabrze** – w trakcie kontroli kompleksowej przeprowadzonej w 2016 r. stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne tj. brudne powłoki malarskie w holu na parterze, szatni dla publiczności i korytarzu komunikacji wewnętrznej i wydano w 2016 r. decyzję administracyjną z terminem wykonania zarządzeń do dnia 15.12.2017 r.

W 2017 r. teatr nie uzyskał środków na powyższy cel. Na prośbę strony, która poinformowała, iż Miasto Zabrze złożyło wniosek o dofinansowanie realizacji projektu pn. „Rozbudowa, nadbudowa, przebudowa i modernizacja budynku głównego Teatru Nowego w Zabrze wraz z infrastrukturą techniczną i elementami zagospodarowania terenu” ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego prolongowano zarządzenia decyzji do dnia 15.12.2018r.

INNE OBIEKTY

Pralnie

Skontrolowano 2 obiekty (w tym 1 w ramach interwencji), w których przeprowadzono 4 kontrole.

Skontrolowane obiekty nie wymagały wydania decyzji administracyjnych. W jednym przypadku wszczęto postępowanie administracyjne, które zostało umorzone z uwagi na

niezwłoczne usunięcie uchybień. Dotyczyło ***Pralni bielizny Białej z Magłem przy ul. Żółkiewskiego 13.***

W związku z wniesioną w 2017 r. interwencją dotyczącą uciążliwości związanych z prowadzoną działalnością, w tym m.in. przenikaniem szkodliwych oparów i zapachów środków chemicznych, hałasu do pomieszczeń mieszkalnych, podczas kontroli stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne, które nie dotyczyły zakresu wniesionej interwencji. Nieprawidłowości dotyczyły braku bieżącej ciepłej wody przy zlewie w pomieszczeniu prania bielizny, braku gładkiej powierzchni regałów, ubytków tynku na ścianie bocznej po wymianie kaloryfera, skorodowanej obudowy maglownic oraz zniszczonej powierzchni szafki do przechowywania preparatów piorących.

W związku z powyższym zostało wszczęte postępowanie administracyjne. W trakcie rozpatrywania interwencji dotyczącej w/w obiektu ogółem przeprowadzono 3 kontrole. Strona poinformowała o usunięciu nieprawidłowości przed terminem wydania decyzji administracyjnej, w związku z czym została wydana decyzja umarzająca postępowanie administracyjne.

Punkt przyjęć odzieży przy ul. 3-go Maja 29

Po przeprowadzonej kontroli sanitarnej planowanej przeprowadzonej w 2016 r., która wykazała nieprawidłowości sanitarno-techniczne wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą odnowić powłoki malarskie ścian i sufitów we wszystkich pomieszczeniach obiektu. Kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie zarządzenia decyzji, w związku z czym obiekt oceniono jako dobry.

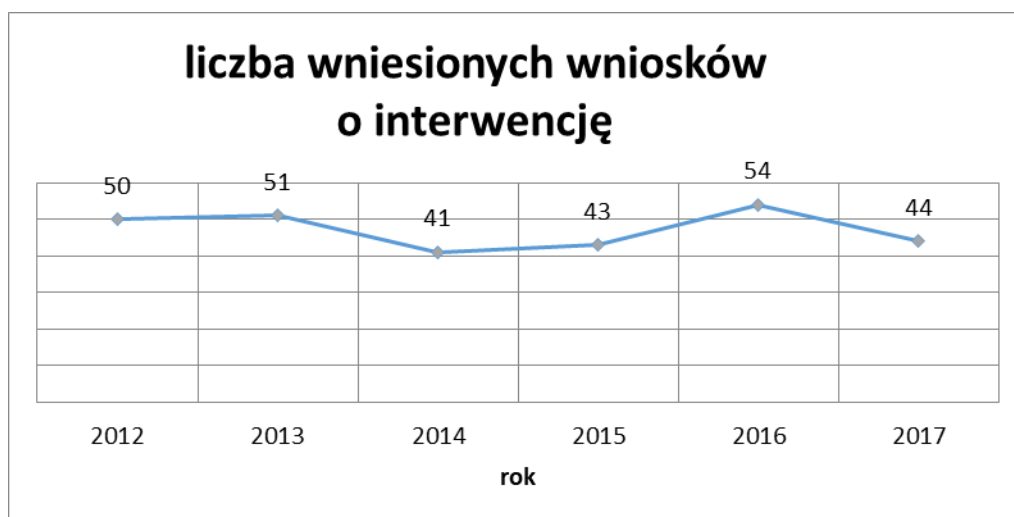
Sklepy zielarsko- medyczne

Z 4 znajdujących się w ewidencji skontrolowano 2 obiekty, w których przeprowadzono 2 kontrole. W 1 przypadku wszczęto na koniec 2017 r. postępowanie administracyjne, a decyzja zostanie wydana w 2018 r. Dotyczy to obiektu:

- ***Sklep Zielarsko-Medyczny, 41-800 Zabrze, ul. Szczęść Boże 12,*** gdzie stwierdzono brudne powierzchnie ścian i sufitów w pomieszczeniach zaplecza obiektu oraz brak zabezpieczenia wlotu do pionu wentylacyjnego.

STAN SANITARNO-PORZĄDKOWY NIERUCHOMOŚCI, HIGIENY POMIESZCZEŃ PRZEZNACZONYCH NA POBYT LUDZI NA PODSTAWIE WNIESIONYCH INTERWENCJI

W roku 2017 wpłynęło **44** interwencji zgłaszanych przez mieszkańców miasta, z których rozpatrzono **36**. W ramach interwencji przeprowadzono **43** kontrole, natomiast pozostałe, których załatwienie nie należało do kompetencji inspekcji sanitarnej, przekazano zgodnie z kompetencjami innym organom lub informowano strony o innym sposobie rozpatrzenia sprawy. Liczba wniesionych wniosków o interwencję zmniejszyła się w stosunku do roku ubiegłego, co przedstawia poniższy wykres.

Rys. 1. Liczba przyjętych wniosków o interwencję w latach 2012-2017

Wnioski o interwencję z roku 2017 r. dotyczyły między innymi:

Uciążliwości powodowane przez hałas:

- **hałas dochodzący do mieszkania przy ul. Korczoka 83/11**, pochodzący z głośnej pracy agregatu sklepu Fresh Market przy ul. Korczoka 78.

Osoba wnioskująca zrezygnowała z rozpatrzenia sprawy, ponieważ hałas przestał być uciążliwy. Niemniej jednak ta sama osoba zgłosiła ponownie występowanie uciążliwości hałasowej pochodzącej z w/w sklepu. Przeprowadzona kontrola w mieszkaniu strony oraz oględziny pobliskiego terenu wykazały, że hałas, na który skarża się strona, nie pochodzi z urządzeń sklepu, a najprawdopodobniej powstaje w wyniku eksploatacji szybu "Mikołaj" przy ul. Drzymały w Zabrze. Poinformowano stronę, że sprawa leży w gestii organów ochrony środowiska.

- **hałas przenikający do mieszkania nr 6 w budynku przy ul. Żółkiewskiego 15**, pochodzący prawdopodobnie z eksploatacji urządzeń stanowiących wyposażenie nowo otwartej pralni zlokalizowanej w przybudówce w/w budynku mieszkalnego oraz inne uciążliwości związane z jej działalnością. Podczas kontroli w mieszkaniu osoby składającej wniosek stwierdzono organoleptycznie bardzo słabo słyszalny odgłos prawdopodobnie pracujących urządzeń pralniczych. W związku z powyższym zlecono do Oddziału Laboratoryjnego tutaj Stacji przeprowadzenie pomiarów natężenia dźwięku. Strona wniosła pisemną prośbę o przeniesienie terminu przeprowadzenia pomiarów na drugą połowę marca 2018 r.

Pozostałe interwencje dotyczyły:

- zalewanych pomieszczeń piwnicznych przy ul. 3 Maja 29, ul. Skoczylasa 2, ul. Wolności 177 – zarządcy podejmowali działania mające na celu usunięcie przyczyny awarii oraz zlecali specjalistycznym firmom DDD przeprowadzanie dezynfekcji piwnic;
- zagrzybionych i zawilgoconych ścian i sufitów w mieszkaniach przy ul. Wallek-Walewskiego 10 (mieszkania nr 8, 9, 11,) – po przeprowadzonych kontrolach sprawy przekazywano do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Zabrze;
- zaniedbanych lokali mieszkalnych i pomieszczeń piwnicznych w budynkach przy ul. Grzybowskiej 53/2, ul. Żwirki i Wigury 5/3, ul. Nad Kanalem 34 – zarządcy podejmowali działania mające na celu poprawę istniejącego stanu polegające na obligowaniu lokatorów do uporządkowania lokali mieszkalnych, pomieszczeń piwnicznych oraz organizowali wizje lokalne mieszkań z udziałem przedstawicieli PPIS w Gliwicach, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji lub Straży Miejskiej;
- występowania gryzoni i insektów w budynkach przy ul. Dworcowej 2, ul. Franciszkańska 24d – zarządcy budynków zlecali specjalistycznym firmom DDD przeprowadzanie zabiegów deratyzacyjnych i dezynsekcyjnych, co potwierdzali protokołami z wykonanych prac.

W przypadku skarg dotyczących obiektów użyteczności publicznej przeprowadzano kontrolę tych obiektów i w uzasadnionych przypadkach wszczynano postępowanie administracyjne. Wydano 3 decyzje nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i nałożono 1 mandat w kwocie 300 zł.

- **Simply Market przy ul. gen. de Gaulle'a 111-113**
- **Dom Pomocy Społecznej przy ul. Knururowskiej 17**

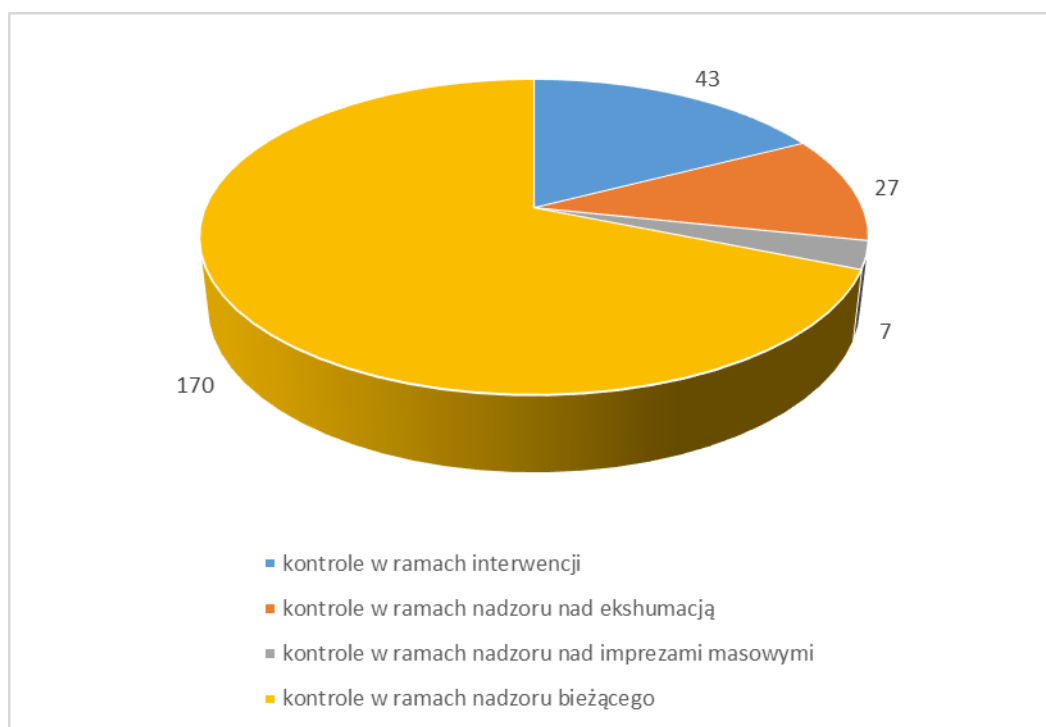
- **Zakład fryzjerski przy ul. Wyszyńskiego 4** (mandat 300 zł).

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ

Oprócz sprawowanego stałego nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej, w 2017 r. i załatwiania wniosków o interwencję pracownicy sekcji higieny komunalnej nadzorowali przeprowadzane **ekshumacje (27)**, spełnienie warunków przy organizowaniu imprez masowych (7), czuwając nad prawidłowym wykonaniem warunków zawartych w decyzjach.

W 2017 r. wydano:

- 30 decyzji ekshumacyjnych;
- 20 opinii w formie postanowienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy;
- 7 opinii na organizowanie imprez masowych sezonowych i okolicznościowych.

Rys.2. *Działalność kontrolna z zakresu Higieny komunalnej prowadzona w roku 2017 na terenie miasta Zabrze*

JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA

- Liczba ludności zaopatrywanej w wodę ok. 180047 osób
- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – 19210,8m³/d

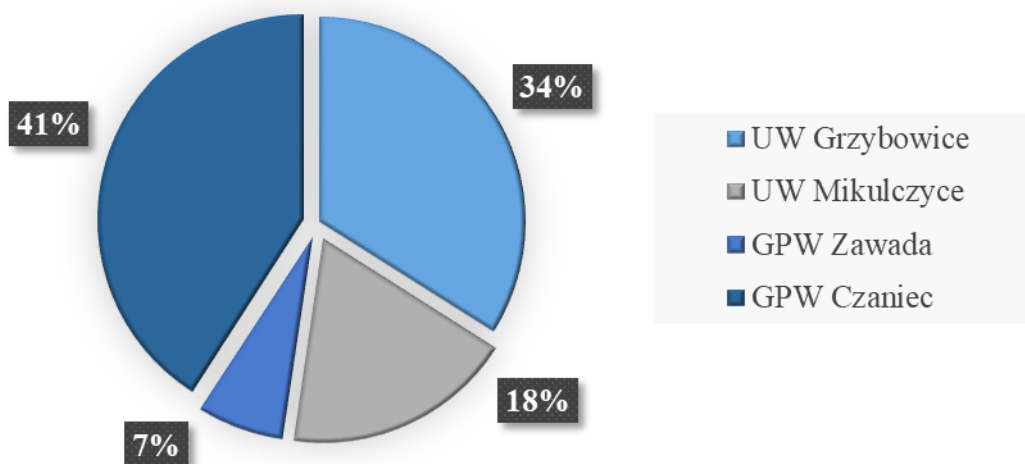
- Za dystrybucję wody odpowiada Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. przy ul. Wolności 215, które również kupuje wodę od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągowego S.A. Katowice.

Mieszkańcy miasta Zabrze zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. przy ul. Wolności 215. Dostarczana woda pochodzi z ujęć własnych wód podziemnych tj. ujęcia Grzybowice i ujęcia Mikulczyce oraz z zakupu od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach. Woda z zakupu napływa do Zabrza z dwóch kierunków: Zawady (ujęcie głębinowe) i Goczałkowice (ujęcie powierzchniowe).

Tabela 2. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie Miasta Zabrze

	Ujęcie wody/ Zakup	[m ³ /dobę]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Zaopatrywane strefy
1	UW Grzybowice	6531,1	65 892	Grzybowice, Rokitnica, Helenka, Mikulczyce, częściowo Śródmieście
2	SUW Mikulczyce	3519,4	30 010	Centrum Północ, os. Kopernika, os. Kotarbińskiego, Maciejów
3	Zakup z GPW Zawada	1297,2	12 529	Rokitnica, Helenka, Biskupice
4	Zakup z GPW Goczałkowice	7863,1	71 616	Zaborze, Pawłów, Kończyce, Makoszowy, os. Janek, częściowo Śródmieście

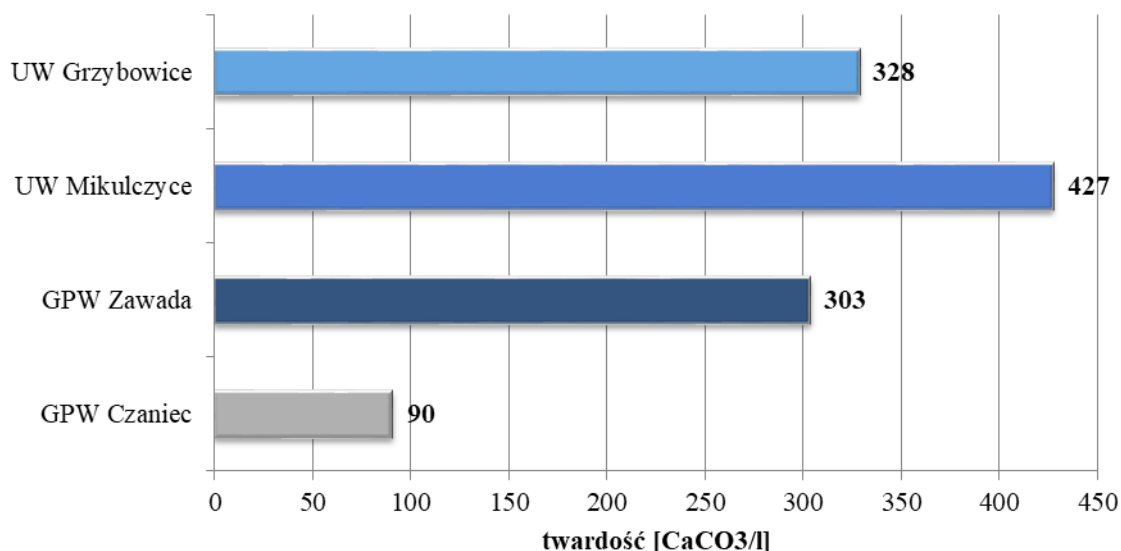
Woda pochodząca z ujęcia w Grzybowicach zasila sieć wodociągową dzielnic: Grzybowice, Rokitnica, Helenka, Mikulczyce i częściowo Śródmieście. Eksploatowane są 4 studnie głębinowe: S-1, S-2, S-3, S-4. Woda z ujęcia nie wymaga dodatkowego uzdatniania, przez co może być włączana bezpośrednio do sieci. Jedynym procesem, jakiemu jest poddawana to dezynfekcja, mająca na celu wyeliminowanie wtórnego skażenia. Dezynfekcja odbywa się za pomocą podchlorynu sodu w sposób ciągły.

Rys.3. Procentowy udział wody produkowanej oraz z zakupu na terenie Miasta Zabrze

Stacja Uzdatniania Wody Mikulczyce zaopatruje w wodę dzielnice: Centrum Północ, Maciejów, os. Kopernika, os. Kotarbińskiego. Ujęcie zasilane jest w wodę ze studni głębinowej OPH-1, studnia P-1 pełni funkcję studni rezerwowej. Uzdatnianie wody polega na aeracji, utlenianiu podchlorynem sodu, filtracji (odmanganianie i odżelazianie) prowadzonej na 5 filtrach o wypełnieniu: żwir filtracyjny-3 gramatury, złożo G-1 oraz piasek filtracyjny. Dezynfekcja końcowa odbywa się za pomocą podchlorynu sodu i prowadzona jest w sposób ciągły.

Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A. w Katowicach dostarcza mieszkańcom Zabrze wodę z ujęcia głębinowego w Zawadzie - dzielnice Biskupice oraz częściowo Helenka i Rokitnica. Woda z ujęć powierzchniowych dopływa z kierunku „Goczałkowice”, zaopatrując mieszkańców dzielnicy Pawłów, Kończyce, Makoszowy, Zaborze, os. Janek oraz częściowo Śródmieście.

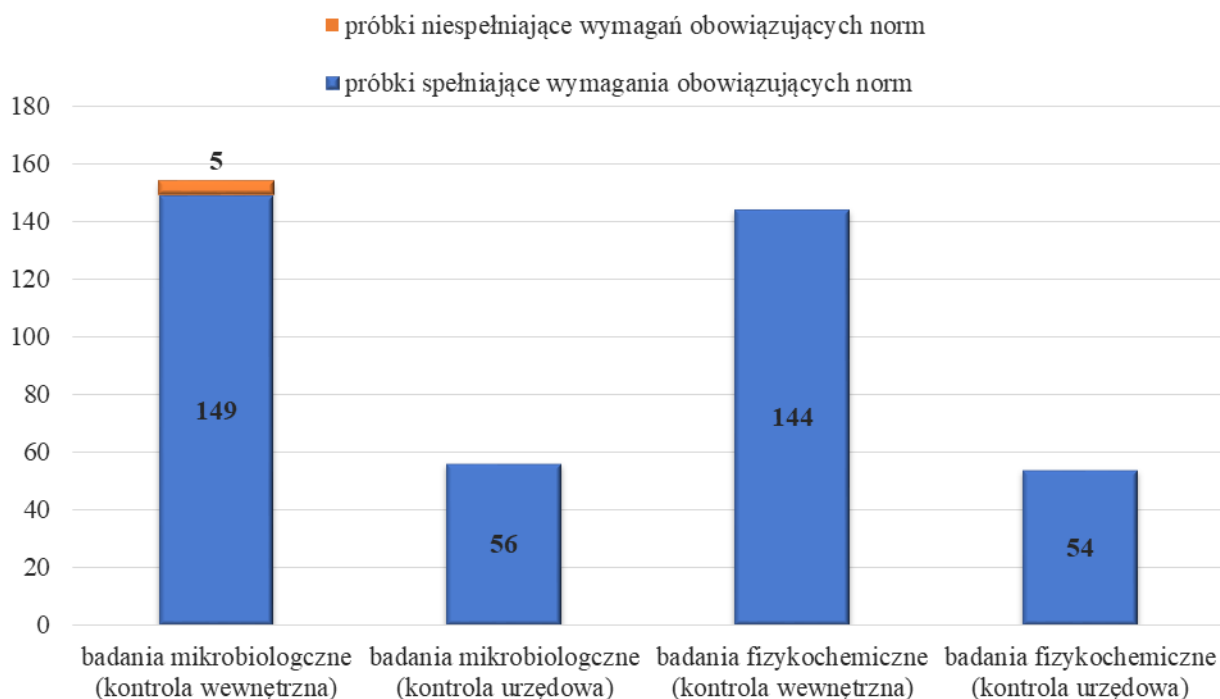
Rys.4. Średnia twardość wody [CaCO₃/l] na terenie Miasta Zabrze

Prowadzony jest stały nadzór nad ujęciami wody. Kontrole sanitarne, w trakcie których dokonano oceny urządzeń wodociągowych, nie wykazały uchybień sanitarno-technicznych, a jakość wody podawanej bezpośrednio do sieci spełniała wymagania obowiązujących norm.

W ramach kontroli urzędowej w 2017 r. upoważnieni przedstawiciele PPIS w Gliwicach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrali 56 próbek wody do badań mikrobiologicznych oraz 54 próbki do badań fizykochemicznych.

Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. prowadziło monitoring jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem (monitoring kontrolny i przeglądowy) oraz w ramach innego bieżącego nadzoru pobierając 154 próbki wody do badań mikrobiologicznych oraz 144 próbki do badań fizykochemicznych. W celu określenia rozmiaru i charakteru prawdopodobnego narażenia na substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z § 28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r., poz. 1989) ZPWIK Sp. z o.o. wykonało wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w wodzie podawanej do sieci.

Rys.5. Porównanie ilości przebadanych próbek wody pod względem parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych do ilości próbek niespełniających obowiązujących norm na terenie Miasta Zabrze

Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów w Katowicach S.A. w 2017 r. pobrało do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych po 13 próbek wody ze studzienek sprzedażowych zlokalizowanych przy ul. Korczoka oraz Kasprowicza w Zabrzu. Badania wody prowadzone były w 23 stałych punktów monitoringowych.

Wszystkie badane parametry fizykochemiczne i organoleptyczne wody spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1989).

Przekroczenia parametrów mikrobiologicznych stwierdzono w 5 próbkach pobranych w ramach kontroli wewnętrznej. Wyniki analizy laboratoryjnej próbek wody w lutym 2017 r. wykazały nieprawidłowe zmiany ogólnej liczby mikroorganizmów w $22\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 72h ($>300\text{jtk/ml}$) w punkcie monitoringowym zaopatrywanym w wodę powierzchniową przy ul. Korczoka w Zabrzu. Parametr ten należy do wskaźników mikrobiologicznych nie mających bezpośredniego odniesienia do bezpieczeństwa zdrowotnego ludzi, może natomiast świadczyć o dużej zasobności wody w organiczną substancję pokarmową, nieprawidłowym procesie uzdatniania (awarii) lub złym stanie instalacji. W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji

Sp. z o.o. niezwłocznie podjęło działania naprawcze polegające na intensywnym płukaniu odcinka sieci wodociągowej w obszarze zasilania.

Przeprowadzone badanie kontrolne z ww. punktu oraz z hydrantu na sieci nie wykazało nieprawidłowości. Zwiększono nadzór sanitarny w rejonie zasilania poprzez zwiększenie częstotliwości pobierania próbek wody.

Nieprawidłowe zmiany w ogólnej liczbie mikroorganizmów w $22\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 72h w >300 jtk stwierdzono również w próbce wody pobranej pod koniec kwietnia w ramach kontroli wewnętrznej z punktu monitoringowego zlokalizowanego w sklepie przy ul. Badestinusa w Zabrze. Punkt ten znajduje się na „końcówce wodociągu” (powrocie), dlatego też niezwłocznie po otrzymaniu informacji o przekroczeniu ZPWIK Sp. z o.o. przystąpiło do płukania sieci oraz zwiększyło profilaktycznie dozowanie podchlorynu sodu z Ujęcia Wody Grzybowice na okres weekendu majowego. Badania kontrolne przeprowadzane przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne oraz organy PIS nie wykazały nieprawidłowości.

Przekroczenie parametru mikrobiologicznego- bakterie grupy coli w wodzie pochodzącej z zakupu od GPW S.A. stwierdzono w próbkach wody pobranych w kwietniu w ramach kontroli wewnętrznej z punktu monitoringowego zlokalizowanego w przedszkolu przy ul. Korczoka (liczba bakterii grupy coli 4 jtk/100ml) oraz restauracji przy ul. Paderewskiego (liczba bakterii grupy coli 34 jtk/100ml) w Zabrze. Bakterie te należą do wskaźników mikrobiologicznych nie mających bezpośredniego wpływu na zdrowie ludzi, a ich obecność może świadczyć o nieodpowiednim uzdatnianiu wody wodociągowej, wtórnym jej zanieczyszczeniu bądź złym stanie sieci wodociągowej. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r., poz. 1989) dopuszcza obecność pojedynczych bakterii grupy coli wykrywanych sporadycznie, nie w kolejnych próbach. Po otrzymaniu powiadomienia o przekroczeniach z laboratorium pracownicy ZPWIK Sp. z o.o. niezwłocznie pobrali próbki wody do badań mikrobiologicznych z ww. punktów monitoringowych oraz z hydrantów usytuowanych najbliżej tych obiektów celem potwierdzenia skażenia. Ponadto podjęto działania korygujące polegające na przepłukaniu sieci wodociągowej na tych odcinkach zaopatrzenia oraz dezynfekcji sieci przy pomocy podchlorynu sodu, nie przekraczając przy tym obowiązujących norm dla chloru wolnego. Wyniki badań kontrolnych przeprowadzonych przez upoważnionych przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach oraz przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie wykazały obecności bakterii grupy coli w wodzie

wodociągowej, co może świadczyć, iż zdarzenie miało charakter incydentalny. Zwiększono nadzór nad jakością wody w tych obszarach poprzez zwiększenie częstotliwości pobierania próbek wody do badań.

Badania wody głębinowej z kierunku Zawada przeprowadzone we wrześniu w punkcie przy ul. Zamkowej w Zabrze wykazały obecność bakterii grupy coli w ilości 3 jtk/100ml. Po otrzymaniu informacji z laboratorium ZPWIK Sp. z o.o. przystąpiło do płukania sieci wodociągowej. Wyniki badań próbek kontrolnych nie potwierdziły obecności bakterii grupy coli, a analiza zdarzeń oraz danych nie wskazywała na możliwość wystąpienia skażenia wody poza punktem poboru.

W 2017 r. wniesiono 3 zgłoszenia interwencyjne dotyczące złej jakości wody przeznaczonej do spożycia w lokalach mieszkalnych w Zabrze przy ul. Żeromskiego, ul. 3 Maja oraz ul. Franciszkańskiej. Wszystkie zgłoszenia okazały się niezasadne.

W związku z interwencją dotyczącą złej jakości fizykochemicznej wody w lokalu mieszkalnym przy ul. Franciszkańskiej, upoważnieni przedstawiciele PPIS w Gliwicach pobrali próbki wody do badań laboratoryjnych fizykochemicznych z kuchni w lokalu. Wyniki badań wykazały, że wartości wszystkich badanych parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych spełniają wymogi zawarte w obowiązującym rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Po zgłoszeniu dotyczącym pogorszenia jakości wody (niedobry, słony smak) w lokalu mieszkalnym przy ul. 3-go Maja w Zabrze, pobrano próbkę wody do badań laboratoryjnych mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych z kuchni w lokalu mieszkalnym oraz w obecności przedstawicieli ZPWIK Sp. z o.o. z przyłącza do budynku przy ul. 3-go Maja. Wyniki badań ww. próbek wykazały, że wartości wszystkich badanych parametrów mikrobiologicznych oraz fizykochemicznych i organoleptycznych spełniają wymogi ww. rozporządzeniu.

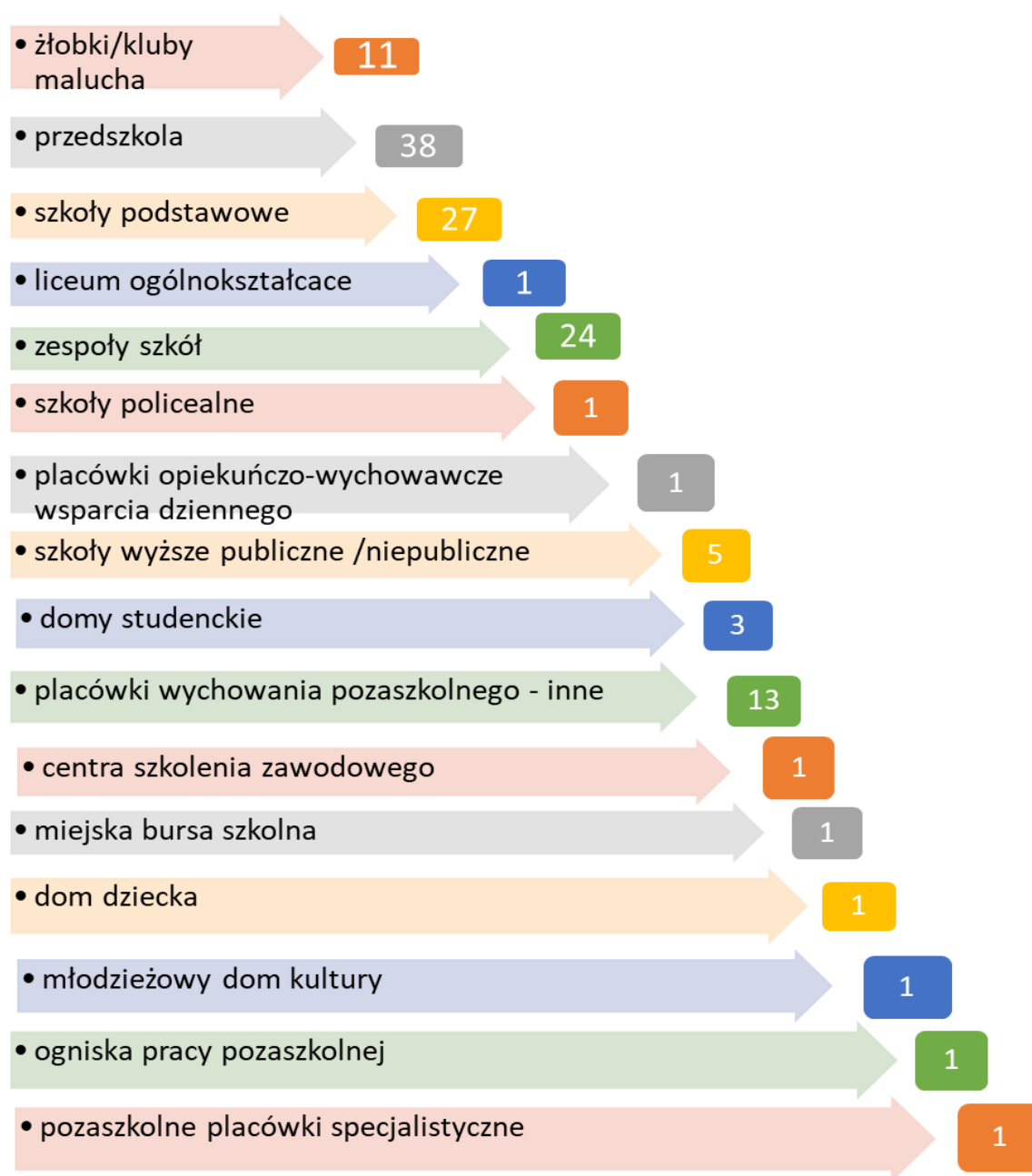
Po otrzymaniu interwencji na złą jakość wody w przy ul. Żeromskiego w Zabrze, z łazienek w dwóch lokalach mieszkalnym pobrano próbki wody do badań laboratoryjnych mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych. Wyniki badań ww. próbek wody wykazały, że wartości wszystkich badanych parametrów mikrobiologicznych oraz fizykochemicznych i organoleptycznych spełniają wymogi obowiązujących norm.

PPIS w Gliwicach prowadzi nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne. W 2017 r. przeprowadzono badania wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* w 11 obiektach: Dom Pomocy Społecznej, ul. Knuruwska 17; DPS ul. Cisowa 6; Hotel Elektomix, ul. Bytomska 120; Hotel Diament, ul. 3 Maja 122a; Valdi Classic, ul. Wyciska 1; Śląskie Centrum Chorób Serca, ul. M.C. Skłodowskiej 9; Szpital Specjalistyczny w Zabrze Sp. z o.o. , ul. M.C. Skłodowskiej 10; SP Szpital Kliniczny nr 1 Oddział Pulmonologiczny Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, ul. Koziołka 1; SP Szpital Kliniczny nr 1 Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, ul. 3 Maja; Szpital Miejski w Zabrze Sp. z o.o., ul. Zamkowa 4, Zakład Opiekuńczo Leczniczy ul. Janika 18. Ogółem pobrano 62 próbki wody do badań mikrobiologicznych pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* Analiza wyników badań wody ciepłej nie wykazała nieprawidłowości.

PPIS w Gliwicach po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych w 2017 r. na terenie Miasta Zabrze stwierdza przydatność wody do spożycia w badanym zakresie mikrobiologicznym, fizykochemicznym, chemicznym oraz organoleptycznym.

OCENA STANU SANITARNEGO w zakładach nauczania i wychowania miasta Zabrze za rok 2017

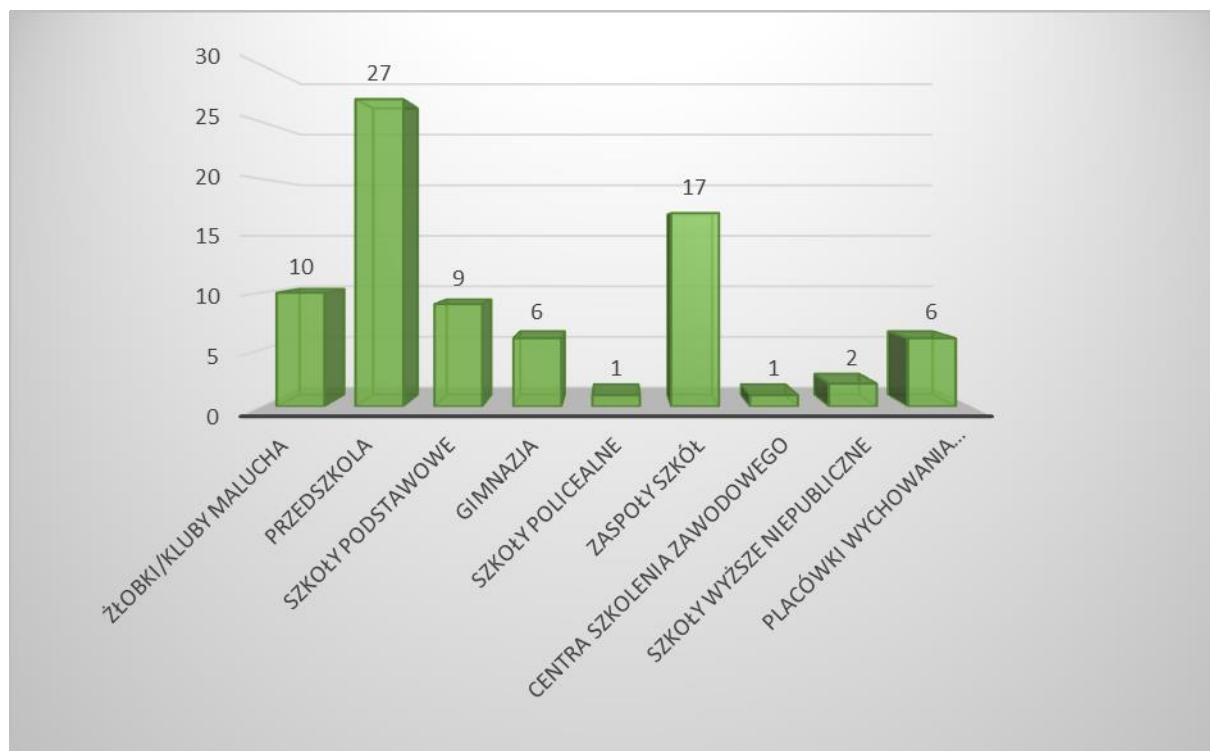
PPIS w Gliwicach, Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży nadzoruje warunki higieniczno – sanitarne w 130 zakładach nauczania i wychowania.

Rys. 1 Placówki oświatowo-wychowawcze pod nadzorem na terenie miasta Zabrze.

Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży w okresie sprawozdawczym przeprowadziła 97 kontrole w 79 zakładach nauczania i wychowania na terenie miasta Zabrze.

Liczbowe dane przedstawione są poniżej:

Rys. 2. Placówki skontrolowane na terenie miasta Zabrze.

Wzorem lat ubiegłych przedmiotem kontroli w placówkach było:

1. egzekwowanie bieżącej czystości i warunków do utrzymania higieny,
2. nadzór nad stanem technicznym sal gimnastycznych wraz z ich zapleczem, sal zajęć, boisk szkolnych,
3. nadzorowanie placów zabaw oraz piaskownic w przedszkolach,
4. nadzorowanie warunków w pracowniach chemicznych nad niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
5. higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych,
6. ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
7. ocena warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
8. ocena prowadzenia dożywiania dzieci i młodzieży,
9. ocena zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych.

OCENA STANU SANITARNO – TECHNICZNEGO W PLACÓWKACH OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH

W bieżącym roku sprawozdawczym odnotowano karanie mandatowe na kwotę 100 złotych w Przedszkolu Nr 20 za nieprawidłowość stwierdzoną podczas kontroli tj.

- niezachowanie zasad higieny podczas leżakowania.

W 2017 roku wyegzekwowano 6 decyzji administracyjnych z lat poprzednich:

z 2015 roku – 1 decyzja:

- Zespół Szkół Katolickich im. Ks. Jana Twardowskiego, Zabrze, ul. Tarnopolska 3,

z 2011 roku -1 decyzja:

- Przedszkole Nr 23, Zabrze ul. Ślęczka 9

z 2012 roku – 3 decyzje:

- Przedszkole Nr 19, Zabrze, ul. Konopnickiej 1,
- Gimnazjum Nr 12, Zabrze, ul. Niemcewicza 1,
- Szkoła Podstawowa Nr 7, Zabrze, ul. Pokoju 41,

z 2016 roku – 1 decyzja

- Przedszkole Nr 39, Zabrze, ul. Ks. Pobożnego 5.

W związku z niewykonaniem zaleceń z lat ubiegłych w 2017 r. wydano decyzje administracyjne zmieniające termin:

- Przedszkole Nr 47 im. Janusza Korczaka, Zabrze, ul. Kalinowa 9 A (2012),
- Przedszkole Nr 11 , Zabrze, ul. Fredry 21 (2015),
- Przedszkole Nr 46, Zabrze, ul. Pokoju 37 (2016),
- Szkoła Podstawowa Nr 7 Zabrze, ul. Pokoju 41 (2012),
- Gimnazjum Nr 20 im. Polskich Himalaistów Zabrze ul. Kasprowicza 7 (2016),
- Zespół Szkolno – Przedszkolny Nr 16, Zabrze, ul. Cmentarna 7 (2016),
- Zespół Szkół Spożywczych , Zabrze, ul. Franciszkańska 13 (2016),
- Zespół Szkół Ogólnokształcących , Zabrze, ul. Wolności 323 (2009),

- Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 12 , Zabrze, ul. Andersa 64 (2009).

W 2017 roku 3 decyzje stały się bezprzedmiotowe :

1. Gimnazjum Nr 9 Zabrze, ul. Olchowa 2 obecnie Szkoła Podstawowa Nr 18, Zabrze, ul. Karczewskiego 9 (2011),
2. Szkoła Podstawowa Nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi Zabrze ul. Londzina 2 obecnie Szkoła Podstawowa Nr 8 im. J. Korczaka ul. Ks. Wajdy 7(2012),
3. Gimnazjum Nr 25 im. H . Jordana, Zabrze, ul. Zamenhofa 56 aktualnie SP Nr 33 Zabrze, ul. Zamenhofa 56 (2007).

**ZAPEWNIENIE UCZNIOM MIEJSCA NA POZOSTAWIENIE W SZKOLE CZĘŚCI
PODRĘCZNIKÓW I PRZYBORÓW SZKOLNYCH**

W roku sprawozdawczym na terenie Zabrza w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej (DZ. U Nr 6 z 2003 r. poz. 69 z późn. zm.) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, przeprowadzone kontrole w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół wykazały, że na ogólną liczbę skontrolowanych szkół:

- 31 szkół zapewniły warunki zgodnie z rozporządzeniem MEN,
- Zespół Szkół Nr 17, Zabrze, ul. Piłsudskiego 58 nie zapewnił uczniom możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych.

W związku z powyższym zobligowano dyrekcję szkoły do zapewnienia prawidłowych warunków do pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych .

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ

W 2017 roku w placówkach dokonano oceny warunków do utrzymania higieny osobistej. Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na zapewnienie: bieżącej ciepłej wody, suszarek automatycznych lub ręczników papierowych oraz na dostępność mydła w dozownikach i papieru toaletowego w kabinach.

W porównaniu do lat ubiegłych odnotowuje się poprawę warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów.

W 2017 roku wyegzekwowano dwie decyzje dotyczące, obowiązku zapewnienia bieżącej ciepłej i zimnej wody w pomieszczeniach sanitarnych (Dz. U. Nr 6 z 2003r, poz. 69 z późn. zm.) tj.

- **Szkoła Podstawowa Nr 7 Zabrze, ul. Pokoju 41(pomieszczenia sanitarne dla dziewcząt- 1 pion),**
- **Gimnazjum Nr 12 Zabrze, ul. Niemcewicza 1.**

WARUNKI REALIZACJI PROFILAKTYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI W SZKOŁACH

Podczas kontroli przeprowadzonych w 33 szkołach stwierdzono, że 27 placówek posiada gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami do własnej dyspozycji. Wspólnie z inną placówką, w tym samym obiekcie korzysta 5 szkół. Natomiast 1 placówka korzysta z świadczeń POZNU poza terenem placówki tj. Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Województwa Śląskiego, Zabrze, ul. 3-go Maja 63.

OCENA DOSTOSOWANIA MEBLI EDUKACYJNYCH DO ZASAD ERGONOMII

W 2017 roku przeprowadzono ocenę dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii w 9 placówkach:

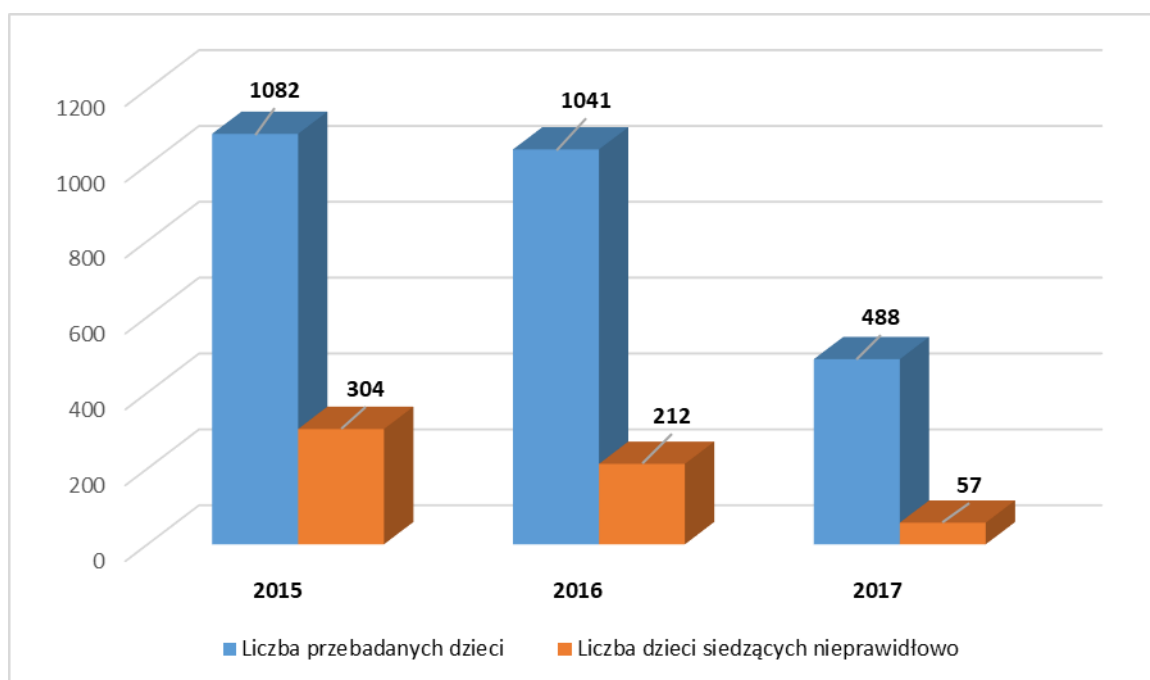
- Przedszkole Nr 3 ul. Św. Jana 8,
- Przedszkole Nr 35 ul. Chopina 26,
- Przedszkole Nr 48 z oddziałami specjalnymi i z oddziałami integracyjnymi ul. Kotarbińskiego 16,
- Katolickie Przedszkole „Tęcza” ul. Św. Teresy 8,
- Szkoła Podstawowa Nr 18 im. Powstańców Śląskich ul. Karczewskiego 10,
- Szkoła Podstawowa Nr 22 im. W. Broniewskiego ul. Bytomska 94,
- Szkoła Podstawowa Nr 25 im. Jana Pawła II ul. Kotarbińskiego 18,

- Zespół Szkolno - Przedszkolny Nr 6 ul. Sikorskiego 74,
- Zespół Szkół Nr 20 ul. Gagarina 2.

Na ogólną liczbę 488 przebadanych dzieci i uczniów stwierdzono, że 57 korzysta z mebli niedostosowanych do wzrostu, co stanowi 11,68%.

Analizę porównawczą za lata 2015 - 2017 obrazuje poniższy wykres.

OCENA DOSTOSOWANIA MEBLI EDUKACYJNYCH DO ZASAD ERGONOMII

Rys. 3 Ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

HIGIENICZNA OCENA ROZKŁADÓW ZAJĘĆ LEKCYJNYCH

Higieniczną ocenę rozkładów zajęć oceniono w:

- 9 szkołach podstawowych w 132 oddziałach,
- 6 gimnazjach w 43 oddziałach,
- 17 zespołach szkół w 239 oddziałach.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas analizy rozkładów zajęć dotyczyły:

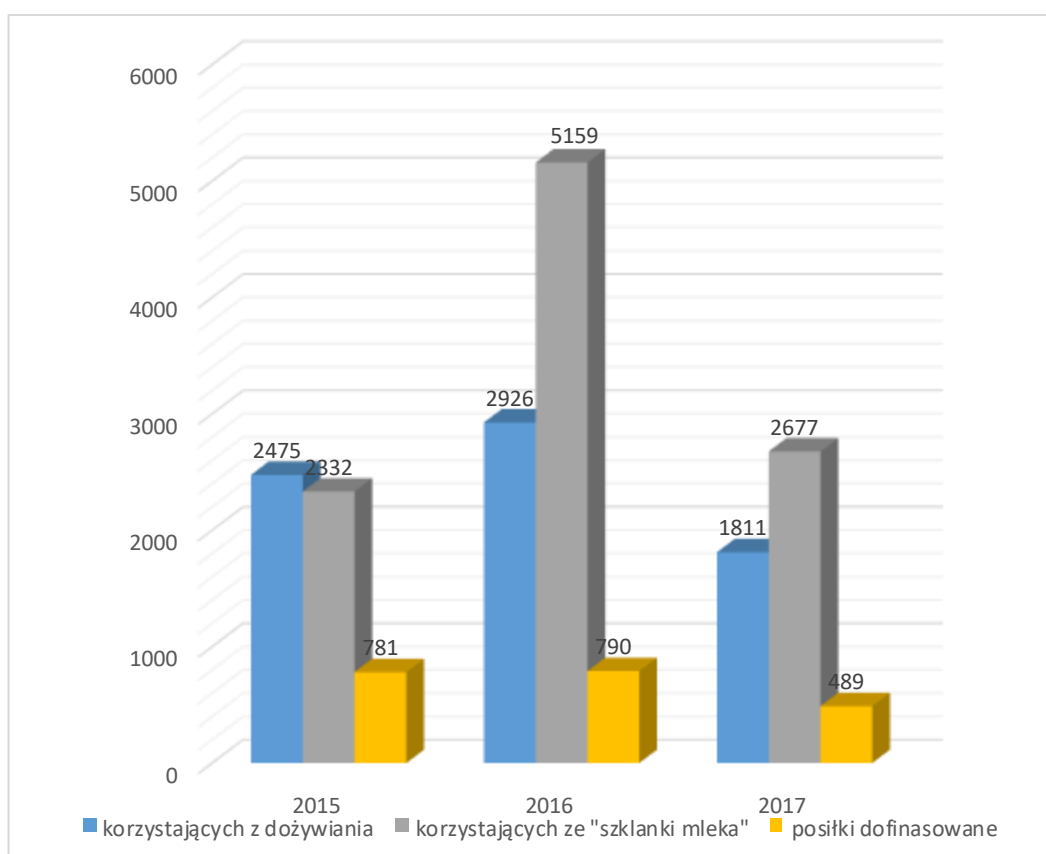
- różnicy liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia,
- nie rozpoczynania się zajęć lekcyjnych o stałej porze.

NADZÓR NAD NIEBEZPIECZNYMI SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad pracowniami chemicznymi stwierdzono, że w skontrolowanych w 2017 r. placówkach znajduje się 240.41 kg niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin. Nie stwierdzono substancji przeterminowanych.

W porównaniu do lat poprzednich również nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin.

DOŻYWIANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

Rys.4. Higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych.

W roku sprawozdawczym na terenie miasta Zabrze 20 szkół, prowadziło dożywianie, z czego 1811 uczniów skorzystało z obiadów dwudaniowych. Ponadto z posiłków dofinansowanych skorzystało 489.

Akcję „Szkłanka mleka” w roku 2017 prowadziło 13 zabrzańskich placówek i skorzystało z niej 2677 dzieci. Część szkół podstawowych przystąpiła także do programu „Owoce w szkole” dofinansowywanego przez Agencję Rynku Rolnego ze środków Unii Europejskiej, skorzystało z niego 1577 dzieci.

Podane dane obrazuje rysunek 4.

INTERWENCJE

W 2017 roku na terenie Zabrze przeprowadzono dwie kontrole doraźne w związku z przyjętymi zgłoszeniami interwencyjnymi w sprawie:

Klubu Malucha „Akademia Rozwoju” Mariola Kozłowska, Zabrze, ul. Roosevelta 98

Kontrola doraźna w związku z wniesieniem interwencji na zbyt niską temperaturę w pomieszczeniach klubu malucha oraz niewystarczającą liczbę opiekunek w stosunku do liczby dzieci.

W dniu 14.07.2016 r. została przeprowadzona kontrola doraźna, która wykazała nieprawidłowości. Za stwierdzone uchybienia w zakresie żywienia dzieci osoba odpowiedzialna została ukarana grzywną w formie mandatu karnego w wysokości 100 zł.

W dniu 14.03.2017 r. w związku z wniesieniem interwencji na zbyt niską temperaturę w pomieszczeniach klubu malucha oraz niewystarczającą liczbę opiekunek w stosunku do liczby dzieci stwierdzono co następuje:

- temperaturę 20,4 °C w salach zabaw (natomiast temperatura na korytarzu i w szatni dla dzieci wyniosła 14 °C).
- w dniu kontroli obecnych było 19 dzieci, w wieku od 1 do 3 lat, opiekę nad nimi sprawowały 4 opiekunki.

Podczas kontroli stwierdzono również nieaktualne 2 książeczki zdrowia.

Kontrola wykazała, iż w pomieszczeniach sanitarnych zapewniono bieżącą ciepłą wodę oraz środki higieny osobistej tj. papier toaletowy, mydło w płynie oraz ręczniki papierowe. Przechowywanie środków czystościowych i dezynfekujących prawidłowe. Pomieszczenia oraz urządzenia sanitarne w dniu kontroli utrzymane były w należytej czystości i porządku. Stan sanitarno – higieniczny w dniu kontroli bez zastrzeżeń.

Zobowiązano właścicielkę klubu malucha do przedstawienia w PSSE Gliwice aktualnych badań lekarskich 2 pracowników klubu malucha oraz do zapewnienia prawidłowej temperatury w szatni.

Dnia 16.03.2017 właścicielka klubu malucha przedstawiła do wglądu aktualne badania lekarskie 2 pracowników klubu malucha.

W związku z powyższym interwencje należy uznać za bezzasadną.

Szkoła Podstawowa Nr 28 , ul. Kosmowskiej 43 w Zabrze

W dniu 11.05.2017 r. została przeprowadzona kontrola doraźna w związku z wniesieniem anonimowej petycji dotyczącej wszawicy w w/w obiekcie.

Według oświadczenia dyrektora szkoły po odnotowaniu pojedynczych przypadków wszawicy zostały podjęte stosowne działania mające na celu wyeliminowanie źródła zakażenia.

W dniu kontroli dyrekcja przedłożyła procedurę postępowania w przypadku wszawicy oraz rejestr przeglądania czystości głów. Profilaktyczną opiekę nad uczniami sprawuje pielęgniarka 2 razy w tygodniu (w pon. godz. 7.30-15.05, czw. godz. 8.00- 13.30). Pielęgniarka szkolna przeprowadziła kontrolę czystości głów w klasach I – VI wraz z oddziałami przedszkolnymi - przeglądy nie wykazały przypadków wszawicy.

W dniu kontroli stan sanitarno – higieniczny – bez uwag.

W pomieszczeniach sanitarnych bieżąca ciepła woda oraz środki higieny osobistej – zapewnione.

Mając na uwadze bezpieczne i higieniczne warunki pobytu dziecka w szkole PPIS w Gliwicach zobowiązał dyrektora do pilotowania powyższej sprawy.

Ponadto poinformowano również o zamieszczonym na stronie internetowej PSSE Gliwice poradniku p.n. „PEDIKULOZA czyli co Twoje dziecko może mieć na głowie”.

W związku z powyższym interwencje należy uznać tylko w części za zasadną.

Przedszkole Nr 16, Zabrze, ul. Korczoka 96

W nawiązaniu do pisma ŚPWIS z dnia 15.09.2017 NS-HD.9011.1.19.2017 dotyczącego bezpieczeństwa dzieci przebywających w Przedszkolu Nr 16 ul. Korczoka 96 41-806 Zabrze, w związku z trwającym remontem na terenie placówki, PPIS w Gliwicach informuje, iż w przedmiotowym obiekcie w dniu 22.09.2017 została przeprowadzona kontrola doraźna, podczas której nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zgodnie z § 2 Rozporządzenia MENiS z dnia 31.12.2002 (Dz. U.Nr 6/2003 poz.69 ze zm.) za bezpieczne i higieniczne warunki w placówce odpowiada dyrektor.

Wg oświadczenia dyrekcji w dniu kontroli przeprowadzany był remont związany z termomodernizacją placówki, który rozpoczął się w czasie wakacji 2017 a planowany termin zakończenia prac remontowych to sierpień 2018 rok.

Równocześnie dyrekcja oświadczyła, iż rodzice dzieci uczęszczających do przedszkola zostali poinformowani na zebraniu o toczącym się remoncie obejmującym duży zakres prac zarówno na zewnątrz jak i wewnątrz budynku. Na panujące w czasie remontu niedogodności większość rodziców wyraziło zgodę potwierdzając jednocześnie to swoim podpisem na liście (do wglądu u dyrekcji). Ponadto dyrekcja poinformowała rodziców o możliwości zapewnienia miejsca dla dziecka w innej placówce przedszkolnej na czas remontu.

Wg oświadczenia dyrekcji dzieci oddzielone są od frontu robót, a dla dwóch grup przedszkolnych wydzielono zastępcze sale zajęć. Pracownicy firmy remontowej mają wydzielone osobne wejście. W godzinach leżakowania wyłączone są prace głośne. Na bieżąco również prowadzone są prace porządkowe polegające na myciu podłóg i sprzętu przedszkolnego. W dniu kontroli stan sanitarny pomieszczeń na pobyt dzieci bez zastrzeżeń.

Laboratorium PSSE zgodnie z nakazem PCA wykonuje badania i pomiary czynników na stanowiskach pracy oraz hałasu pochodzącego od urządzeń instalacyjnych w budynkach mieszkalnych. Zatem pomiary będące przedmiotem skargi nie mogą być wykonane oraz ocenione. W związku z powyższym interwencje należy uznać za bezzasadną.

Przedszkolu Nr 11, ul. Fredy 21 w Zabrze.

Dnia 22.09.2017 r. PPIS w Gliwicach przyjął zgłoszenie o interwencję w sprawie pogryzienia dziecka w/w obiekcie.

W dniu 04.10.2017 r. została przeprowadzona kontrola doraźna, która nie potwierdziła zasadności osoby skarżącej.

Według oświadczenia dyrektora przedszkola nie odnotowano zgłoszeń rodziców odnośnie pogryzień u dzieci. We wszystkich salach zabaw znajduje się podłoga typu parkiet oraz wydzielona część dywanowa z atestem higienicznym. Wykładziny dywanowe są utrzymane w należytej czystości (wg oświadczenia dyrektora są na bieżąco odkurzane oraz prane chemicznie 2 x w roku - ostatnie czyszczenie chemiczne lipiec 2017 r.).

W dniu kontroli stan sanitarny obiektu - prawidłowy

Ponadto za bezpieczne i higieniczne warunki pobytu dzieci w placówce odpowiada dyrektor zgodnie z § 2 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31.12.2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 6/2003 r., poz.69 ze zmianami).

PPIS w Gliwicach uznał zgłoszenie za bezzasadne.

W BIEŻĄCYM ROKU SPRAWOZDAWCZYM PRZEPROWADZONO NASTĘPUJĄCE ZAMIERZENIA:

W roku 2017 w placówkach oświatowo - wychowawczych prowadzone były zamierzenia zgodnie z wytycznymi GIS:

• Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego:

Sekcja NS/HDM dokonała oceny stanu przygotowania szkół do nowego roku szkolnego.

Na terenie miasta Zabrze skontrolowanych zostało pod tym kątem 7 placówek w tym:

- 4 szkoły podstawowe,
- 1 gimnazjum,
- 2 zespoły szkół

W czasie kontroli zwrócono szczególną uwagę na zakres i przebieg prac prowadzonych w placówkach przed rozpoczęciem roku szkolnego.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że placówki oświatowe na terenie Zabrze zostały w większości prawidłowo przygotowane do rozpoczęcia nowego roku szkolnego. Prace remontowo - porządkowe zostały zakończone do 31.08.2017 r.

W przypadku dwóch szkół tj.:

- Gimnazjum Nr 29, Zabrze, ul. Budowlana 26 (od dnia 01.09.2017 r. Szkoła Podstawowa Nr 29) prace remontowe miały toczyć się w trakcie trwania roku szkolnego (termomodernizacja budynku- termin zakończenia prac grudzień 2017 r.)
- Szkoła Podstawowa Nr 17 Zabrze, ul. Korczoka 98 –realizacja projektu „Zielona Pracownia”-termin zakończenia prac grudzień 2017)

Wypoczynek zimowy i letni dzieci i młodzieży

W 2017 roku na terenie miasta Zabrze zorganizowano wypoczynek zimowy i letni:

- 9 organizatorów zorganizowało wypoczynek zimowy, w którym wzięło udział 286 uczestników,
- 10 organizator zorganizował wypoczynek letni, w którym uczestniczyło 410 dzieci.

W porównaniu do roku ubiegłego zmniejszyła się liczba organizatorów.

Przeprowadzone na terenie Zabrze kontrole wypoczynku zimowego i letniego nie wykazały nieprawidłowości.

DODATKOWE INFORMACJE

W 2017 roku w obiektach na terenie miasta Zabrze PPIS w Gliwicach uruchomił na prośbę stron, na okres jednego roku bądź dwóch lat dodatkowe oddziały przedszkolne, ze względu na duże zapotrzebowanie społeczne występujące na naszym terenie tj.:

- Przedszkole Nr 33 im. Majki Jeżowskiej , Zabrze, ul. Sobieskiego 3 b,
- Przedszkole Nr 29, Zabrze, ul. Paderewskiego 53 (w adaptowanych pomieszczeniach filii biblioteki), tylko wstępna wizja
- Przedszkole Nr 36, Zabrze, ul. Heweliusza 36,
- Przedszkole Nr 34, Zabrze, ul. Brysza 4,
- Przedszkole Nr 18, Zabrze, ul. Rolnika 33,
- Przedszkole Nr 48 z Oddziałami Integracyjnymi i z Oddziałami Integracyjnymi, Zabrze, ul. Kotarbińskiego 16 w części parteru budynku Szkoły Podstawowej Nr 25,Zabrze, ul. Kotarbińskiego18,
- Przedszkole Nr 25, Zabrze, ul. Cieszyńska 33,

- Zespół Przedszkoli Nr 1, Zabrze ul. Św. Wawrzyńca 49 uruchomienie dodatkowych 3 oddziałów przedszkolnych w pomieszczeniach byłego przedszkola w Zabrzu ul. Strażackiej 1,
- Zespół Szkół Nr 20, Zabrze, ul. Gagarina 2 aktualnie Szkoła Podstawowa Nr 42 z *Oddziałami Integracyjnymi im. M. Kopernika*,
- Szkoła Podstawowa Nr 16 Zabrze, ul. Lompy 78,
- uruchomienie filii Przedszkola Nr 14 *im. Promyczek* na terenie budynku Szkoły Podstawowej Nr 23 *im. Tadeusza Kościuszki*, Zabrze, ul. Pestalozziego 16,
- uruchomienie filii Przedszkola Nr 3 na terenie budynku Gimnazjum Nr 20 obecnie Szkoła Podstawowa Nr 20 , Zabrze, ul. Kasprowicza 7.

Ponadto PPIS w Gliwicach wyraził zgodę na użytkowanie czterech klas lekcyjnych, auli i sali gimnastycznej wraz z zapleczem sportowym w budynku Zespołu Szkół Sportowych w Zabrzu przy ul. Wolności 406.

Centrum, Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego w Zabrzu ul. 3-go Maja 95 - oględziny dotyczyły przebudowy pomieszczeń dydaktycznych w zakresie przebywania uczniów i wykonywania ich praktyk zawodowych.

OBIEKTY NOWOURUCHOMIONE

W 2017 r. PPIS w Gliwicach dopuścił do użytkowania niżej wymienione obiekty:

1. Punk Przedszkolny , Zabrze, ul. Westerplatte 6 G,
2. Klub Dziecięcy Agnieszka Włoka, Zabrze ul. Majnusza 2/3,
3. Pozytywny Żłobek, Zabrze, ul. Wandy 7,
4. Ulubiony Żłobek , Zabrze , ul. Pośpiecha 20,
5. Świetlica Środowiskowa S.L.SALOS „SPLOT–SPORT”, Zabrze, ul. Kruczkowskiego 31,
6. Świetlica Środowiskowa Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Zabrze, ul. 3- go Maja 82.

W związku z reformą systemu oświaty oraz na podstawie Uchwały Rady Miasta Zabrze od września 2017 roku:

- Gimnazjum Nr 9 im. Wojciecha Korfantego, Zabrze, ul. Olchowa 2 zostaje włączone do Szkoły Podstawowej Nr 18 , Zabrze, ul Karczewskiego 10),
- Gimnazjum Nr 12, Zabrze, ul. Niemcewicza 1 zostaje włączone do Szkoły Podstawowej Nr 15 im. Księdza Jana Dzierżona, Zabrze, ul. Czołgistów 1,
- Gimnazjum Nr 16 im. Bohaterów Monte Casino, Zabrze, ul. Szenwalda 2 powstała Szkoła Podstawowa Nr 20 im. Polskich Himalaistów, Zabrze, ul. J. Kasprowicza 7
- Gimnazjum Nr 24 im. Henryka Jordana, Zabrze, ul. Zamenhofa 56 powstała Szkoła Podstawowa Nr 33 im . Henryka Jordana, Zabrze, ul. Zamenhofa 56,
- Gimnazjum Nr 29, Zabrze, ul. Budowlana 26 powstała Szkoła Podstawowa Nr 29, Zabrze, ul. Budowlana 26,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 13 im. Marii Skłodowskiej Curie, Zabrze, ul. Wajdy 7 powstało VI Liceum Ogólnokształcące , Zabrze, ul. Ks. Józefa Wajdy 7 (budynek SP nr 8),
- Zespół Szkół Nr 4 , Zabrze ul. Zamkowa 2 obecnie przeniesiona do Szkoły Podstawowej Nr 22 ul. Bytomska 94.

PODSUMOWANIE

Stan techniczny placówek oświatowych na terenie Zabrze, mimo trudności, ulega sukcesywnej poprawie, między innymi w związku z realizacją decyzji wydanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach, kolejnymi etapami termomodernizacji budynków, remontami kapitalnymi bloków sportowych, pomieszczeń sanitarnych, sal lekcyjnych oraz korytarzy.

Trudności, jakie odnotowano w roku 2017 podczas sprawowania bieżącego nadzoru nad placówkami oświatowymi, to przede wszystkim:

1. Opieszałość w realizacji postępowań administracyjnych dotyczące m.in. braku wentylacji grawitacyjnej i mechanicznej w budynkach, a także remontów pomieszczeń sanitarnych oraz sal gimnastycznych.
2. W roku sprawozdawczym wyegzekwowano 6 decyzji.
3. Problem wszawicy w szkole powraca każdej jesieni wraz z nowym rokiem szkolnym. Rodzice otrzymują informację od wychowawców klas z prośbą o regularne sprawdzanie

czystości głów dzieci oraz w razie potrzeby zastosowanie leczenia. Wszawica nie jest objęta działaniem organów PIS.

4. Mankamentem, który utrudnia pracę Inspekcji Sanitarnej jest brak zapewnienia dzieciom właściwych zgodnych z Polską Normą mebli edukacyjnych (krzesła, stolików) do zasad ergonomii. W części placówek meble pozostają niedostosowane do wzrostu dzieci co niekorzystnie wpływa na ich rozwój. W roku sprawozdawczym odnotowano, iż 11,68% dzieci korzysta z mebli niedostosowanych do ich wzrostu.

ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY NA OBSZARZE MIASTA ZABRZE

I. Zagadnienia dotyczące opiniowania planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Miasto Zabrze na podstawie informacji z Wydziału Planowania Urzędu Miasta w Zabrzu nadal objętych planem jest **2 537,98 ha** co stanowi **31,57%** powierzchni miasta. Istniejącym planem objęte są wyłącznie północne dzielnice miasta nie zakwalifikowane do terenów górniczych. W roku 2017 nie została wydana żadna opinia sanitarna dla projektu dokumentu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

II. Zagadnienia dotyczące uzgadniania przedsięwzięć na etapie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych – postępowania dla zakresu raportu.

Dla miasta Zabrze wydano **18** opinii w tym; dotyczących uzgodnień obiektów przemysłowych tj. budynków przemysłowych i hal magazynowo - produkcyjnych - **8**, rozbudowa centrum handlowego - **1**, dla inwestycji związanych z gospodarką odpadami wydano - **2** opinie, dla składowisk odpadów - **3** opinie, dla inwestycji związanych z wodociągami - **1**, lądowisk i lotnisk - **1** (lądowisko dla helikopterów Szpitala Miejskiego w Zabrzu przy ul. Zamkowej), dla obiektów branży przetwórstwa spożywczego - **1** opinia, dla inwestycji drogowych także - **1** opinia, dla obiektów cateringowych - **2** opinie, dla rozbudowy osiedla mieszkaniowego - **1** opinia.

Jedną z ciekawszych ww. inwestycji jest budowa lądowiska na dachu budynku głównego Szpitala Miejskiego w Zabrzu. We wszystkich opracowaniach gwarantuje się że zakres oddziaływania realizacji pozostaje w granicach terenu, do którego Inwestor ma prawo. W trakcie uzgodnienia inwestycji brano pod uwagę następujące zagadnienia: emisja zanieczyszczeń, ochronę powietrza, usytuowanie terenów mieszkaniowych i kierunków oddziaływania transgranicznego a także poziom emisji hałasu i zanieczyszczeń pyłowych.

Dla ww. opinii nie odnotowano protestów.

III. Zagadnienia związane z uzgadnianiem dokumentacji projektowej

W roku 2017 dla miasta Zabrze uzgodniono **11** projektów przedłożonych przez wnioskodawców. Dokumentacja dotyczyła głównie:

- zmian sposobu użytkowania lokali mieszkalnych na lokale usługowo-handlowe,
- obiektów zamkniętej służby zdrowia i przychodni (modernizacje, realizacja planów dostosowawczych itp.)
- zakłady rehabilitacji,
- indywidualna praktyka lekarska,
- budynki szkolne modernizowane i przebudowywane,
- przedszkola,
- żłobki i kluby dziecięce,
- apteki,
- stołówki dot. głównie świetlic środowiskowych oraz kuchni cateringowych w nowopowstałych Zespołach Szkolno Przedszkolnych,
- sklepy spożywcze i zielarskie,

Projekty obiektów nowych przedkładane były wraz projektami branżowymi instalacji wentylacji, wodnej i kanalizacyjnej. Niektóre z przedłożonych projektów wymagały uzupełnień i wyjaśnień. Wydawanie opinii sanitarnych do projektów odbywało się na podstawie wniosków Inwestorów.

IV. Zagadnienia dotyczące uczestnictwa w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych.

W roku 2017 wydano **125** opinii dopuszczeniowych. Wszystkie obiekty odebrane były za pierwszym razem. Większość Inwestorów przystosowała obiekty zgodnie z projektem uzgodnionym w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, choć w niektórych przypadkach przekazano Inwestorowi zalecenia do wykonania. Wskazówki nie miały wpływu na procedurę odbiorową związaną z koniecznością wydania decyzji sprzeciwu. Sprawy te dotyczyły nieprawidłowego wykonawstwa i przygotowania pomieszczeń oraz innych drobnych usterek. Zdarzały się także sytuacje samowolnych zmian dokonywanych

przez Inwestorów, które można było uznać, jeżeli nie miały większego wpływu na zachowanie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

V. Zagadnienia odnośnie współpracy z innymi organami

Współpraca przebiegała bez zarzutów, polegała na kontaktach telefonicznych oraz spotkaniach. W roku 2017 odnotowano **4** spotkania dotyczące uzgodnień adaptowanych pomieszczeń na żłobki, przedszkola, oraz tworzących się zespołów szkolno-przedszkolnych.

VI. Współpraca z nadzorem bieżącym

Współpraca między działami polegała głównie na udziale sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w zakresie doradztwa merytorycznego dla poszczególnych spraw. W mieście Zabrze odnotowano **1** interwencję anonimową dot. sklepu spożywczego w kontekście usytuowanego w pobliżu osiedlowego placu zabaw dla dzieci oraz innych spraw.

VII. Wnioski w formie opisowej

Zauważa się, że zmienia się wizerunek obiektów służby zdrowia po modernizacjach na korzyść tych obiektów. W tworzących się zespołach szkolno-przedszkolnych wyposażenie tych obiektów i układ funkcjonalny nie budzą zastrzeżeń, we wszystkich tych obiektach korzysta się głównie z kuchni cateringowych, które w mieście Zabrze powstają w coraz większej ilości. Zauważalne jest zwiększenie powierzchni terenów należących do KSSE Zabrze. W postępowaniach do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nadal dominującą rolę odgrywają inwestycje przemysłowe, magazynowe i drogowe.

Wnioski Prezydenta Miasta Zabrze przygotowywane są prawidłowo i zawierają niezbędne załączniki.

Coraz częściej stosowana jest w obiektach wentylacja mechaniczna nawiewno – wywiewna z rekuperacją wykonana na podstawie dokumentacji projektowej uzgodnionej w zakresie sanitarnym. Podczas odbiorów przedkładane są protokoły skuteczności

wentylacji lub opinie kominiarskie. Przy uzgodnieniach dokumentacji projektowej obiektów gastronomicznych z konsumpcją na miejscu żąda się wc dla klientów.

Z roku na rok daje się zauważyć podnoszenie standardów w zakresie wykonawstwa, stosowanych materiałów budowlanych wykończeniowych, nowoczesnego wyposażenia technologicznego. Duża część lokali gastronomicznych i placówek handlowych modernizuje się, usprawniając swoją funkcję. Dużą uwagę także zwraca się na prawidłowe rozwiązania wentylacji tak, aby wyeliminować uciążliwość dla otoczenia.